

T.C.

**CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM- İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**1940'LI YILLARDA TÜRKİYE'DE RESİM EĞİTİMİ ALAN
BİR KADIN RESSAM: ŞÜKRİYE DİKMEN**

Burcu ÖZYONAR ÇIRAK

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Meryem ACARA ESER

SİVAS

2013

**T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM- İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**1940'LI YILLARDA TÜRKİYE'DE RESİM EĞİTİMİ ALAN
BİR KADIN RESSAM: ŞÜKRİYE DİKMEN**

Burcu ÖZYONAR ÇIRAK

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Meryem ACARA ESER

SİVAS

2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “1940’lı yıllarda Türkiye’de resim eğitimi alan bir kadın ressam: Şükriye Dikmen” adlı çalışmamın, tarafımdan akademik kurallara ve etik değere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/10/2013

Burcu ÖZYONAR ÇIRAK

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Burcu ÖZYONAR ÇIRAK tarafından hazırlanan “1940'lı Yıllarda Türkiye'de Resim Eğitimi Alan Bir Kadın Ressam: Şükriye Dikmen.” başlıklı bu çalışma, 04/09/2013 tarihinde *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*'nin ilgili maddesi uyarınca yapılan **Tez Savunma Sınavı** sonucunda **başarılı** bulunarak, jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Yrd. Doç. Ahmet ÇOLAKOĞLU

İmza

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Meryem ACARA ESER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ebru BİLGET FATAHA

Üye: Adı Soyadı

Üye: Adı Soyadı

Prof. Dr. Zafer CİRHİNLİOĞLU
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10018946
Yazar Adı / Soyadı	BURCU ÖZYONAR ÇIRAK
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 32812702612
Telefon	545347921
E-Posta	b_ozyonar@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	1940'lı Yıllarda Türkiye'de Resim Eğitimi Alan Bir Kadın Ressam: Şükriye Dikmen
Tezin Tercümesi	A woman painter in Turkish Painting education at 1940s: Şükriye Dikmen
Konu	Güzel Sanatlar
Üniversite	Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Resim Bölümü
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	191
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. MERYEM ACARA ESER 11110061034
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Şükriye Dikmen, Çağdaş Türk Resmi, Portre, Soyut, Peyzaj, Natürmort
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

22.10.2013

İmza:..........

TEŐEKKÖR

Bu tezin hazırlanmasında ve yürütülmesinde desteğini esirgemeyen ve bana her konuda yardımcı olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Meryem ACARA ESER'e katkı ve desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca maddi ve manevi olarak benden desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
RESİMLER LİSTESİ.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2.AMAÇ ve ÖNEM.....	2
1.3.PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.4.ALT PROBLEMLER.....	2
1.5.SAYILTILAR.....	3
1.6. SINIRLILIKLAR.....	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
2. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANAT ANLAYIŞININ BİÇİMLENDİĞİ YILLARDA TÜRKİYE VE PARİS' TE SANAT ORTAMI (1940-1950).....	4
2.1. TÜRKİYE SANAT ORTAMI (1940-1950).....	4
2.2. PARİS' TE SANAT ORTAMI (1940-1950).....	6
2.3. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN HAYATI VE SANAT EĞİTİMİ.....	8
2.4. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN KİŞİSEL SERGİLERİ.....	11
2.5. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANAT ANLAYIŞI ve ÜSLUBU.....	19
2.6. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANATINDA ETKİLERİ GÖRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN RESSAMLAR ve ESERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI... 23	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	31
3. KATALOG	31
3.1. PORTRELER.....	31
3.2. KATALOG.....	38
3.3. PEYZAJLAR	105
3.4. KATALOG.....	107

3.5. NATÜRMORTLAR	119
3.6. KATALOG.....	121
3.7. SOYUTLAMALAR.....	155
3.8. KATALOG.....	157
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	164
4. YÖNTEM.....	164
4.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	164
4.2. EVREN ve ÖRNEKLEM.....	164
4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	165
4.4. VERİ ÇÖZÜMLEME TEKNİKLERİ.....	165
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	167
5. BULGULAR ve YORUM.....	167
5.1. SONUÇ.....	170
KAYNAKÇA.....	172

RESİMLER LİSTESİ

Resim- 1: Henri Matisse, <i>Dans (I)</i> , 259 x 390 cm., 1910, Modern Sanat Müzesi, New York.....	24
Resim- 2: Henri Matisse, <i>Portre, Saul Stein</i> , 72.4 x 56.5 cm., 1916, Modern Sanat Müzesi, San Francisco.....	24
Resim- 3: Şükriye Dikmen, <i>Portre</i> , 54x115 cm., 1960.....	26
Resim- 4: Modigliani, <i>İsimsiz</i>	26
Resim- 5: Modigliani, <i>İsimsiz</i>	26
Resim- 6: Şükriye Dikmen, <i>İsimsiz</i> , A.Ü.Y., 60x41 cm.....	26
Resim-7: Joan Miro, <i>Seven Bir Bayandaki Rakamlar ve Yıldızlar</i> , 1941, Kağıt üzerine guaş, 456x380 cm.....	27
Resim- 8: Şükriye Dikmen, <i>İsimsiz</i> , K.Ü.Y., 130x90 cm., 1974.....	27
Resim- 9: Alex Katz, <i>Tempolu Gün</i> , 1990, Gravür, 36 x 29 cm.....	29
Resim-10: Şükriye Dikmen, <i>Portre</i> , 1985, 29x33 cm.....	29
Resim- 11: Alex Katz, <i>İsimsiz</i>	29
Resim- 12: Şükriye Dikmen, <i>Dallı Çiçekler</i> , D.Ü.Y., 50x45 cm., 1985.....	29
Resim- 13: Alex Katz, <i>Daytona Kumsalı 4</i> , 1996, 23x17 cm.....	30
Resim- 14: Şükriye Dikmen, <i>Deniz</i> , D.Ü.Y., 38x50 cm.....	30
Resim- 15: Şükriye Dikmen, <i>Aliye Berger Portresi</i> , K.Ü.Y.	37
Resim- 16: Aliye Berger, (Fotoğraf).....	37
Resim- 17: Şükriye Dikmen, <i>Portre, Tülin Zambakoğlu</i> , K.Ü.Y., 27x22 cm.....	38
Resim- 18: Şükriye Dikmen, <i>Portre, Tülin Zambakoğlu</i> , 68x49 cm.	38
Resim- 19: Şükriye Dikmen, <i>Portre, Fatoş Eray</i> , 42x60 cm.....	39
Resim- 20: Şükriye Dikmen, <i>Portre, Fatoş Eray</i> , K.Ü.Y., 130x62 cm.....	39

KATALOG –Portre

Katalog no 1: <i>Portre</i> , 40x50 cm., 1950.....	40
Katalog no 2: <i>Portre</i> , Kasım Gülek, 50x55cm., 1956.....	41
Katalog no 3: <i>Portre</i> , 54x115 cm., 1960.....	42
Katalog no 4: <i>Portre</i> , Tülin Zambakoğlu, 50x100 cm., 1965.....	43
Katalog no 5: <i>Portre</i> , 54x65 cm., 1965.....	44
Katalog no 6: <i>Portre</i> , 50x64 cm., 1965.....	45
Katalog no 7: <i>Portre</i> , 43x55 cm., 1968.....	46
Katalog no 8: <i>Portre</i> , 36x72 cm., 1968.....	47
Katalog no 9: <i>Portre</i> , Ayşe Silan, 28x30 cm., 1968.....	48
Katalog no 10: <i>Portre</i> , Aliye Berger, 42x60 cm., 1970.....	49
Katalog no 11: <i>Portre</i> , 42x52 cm., 1970.....	50
Katalog no 12: <i>Portre</i> , Emine Gönel, 50x100 cm., 1970.....	51
Katalog no 13: <i>İsimsiz</i> , 60x120 cm., 1970.....	52
Katalog no 14: <i>Portre</i> , 50x63 cm., 1970.....	53
Katalog no 15: <i>Portre</i> , Fuat Kaçan, 54x45 cm., 1970.....	54
Katalog no 16: <i>Portre</i> , Müjde Aykaç, 28x52 cm., 1970.....	55
Katalog no 17: <i>Portre</i> , M.Ü.Y, 64x49 cm., 1970.....	56
Katalog no 18: <i>Portre</i> , 30x35 cm., 1970.....	57
Katalog no 19: <i>Portre</i> , Muhibbe Darga, 54x65 cm., 1975.....	58
Katalog no 20: <i>Portre</i> , 54x78 cm., 1975.....	59
Katalog no 21: <i>Portre</i> ,42x60 cm., 1975.....	60
Katalog no 22: <i>Portre</i> , 40x50 cm., 1979.....	61
Katalog no 23: <i>Portre</i> , 50x70 cm., 1980.....	62
Katalog no 24: <i>Portre</i> , 42x80 cm., 1980.....	63
Katalog no 25: <i>Portre</i> , Tülin Zambakoğlu, 80x90 cm.,1980.....	64
Katalog no 26: <i>Portre</i> , 56x60 cm., 1983.....	65
Katalog no 27: <i>Portre</i> , Sema Çağa, K. Ü. Y., 130x70 cm., 1983.....	66
Katalog no 28: <i>Portre</i> , 51x81 cm., 1983.....	67
Katalog no 29: <i>Portre</i> ,1983.....	68
Katalog no 30: <i>Portre</i> , 42x53 cm., 1984.....	69

Katalog no 31: <i>Portre</i> , 29x33 cm., 1985.....	70
Katalog no 32: <i>Portre</i> , 29x33 cm., 1985.....	71
Katalog no 33: <i>Portre</i> , K. Ü. Y., 65x50 cm., 1985.....	72
Katalog no 34: <i>Portre</i> , 39x 50 cm., 1985.....	73
Katalog no 35: <i>Portre</i> , 30x50 cm., 1985.....	74
Katalog no 36: <i>Portre</i> , 44x52 cm., 1985.....	75
Katalog no 37: <i>Portre</i> , <i>Fatoş Eray</i> , K.Ü.Y., 130x62 cm.	76
Katalog no 38: <i>Portre</i> , <i>Ömer Uluç</i> , D.Ü.Y., 40x33 cm.....	77
Katalog no 39: <i>Portre</i> , D.Ü.Y., 50x43 cm.	78
Katalog no 40: <i>Portre</i> , D.Ü.Y., 65x54 cm.....	79
Katalog no 41: <i>Portre</i> , D.Ü.Y., 50x40 cm.....	80
Katalog no 42: <i>Portre</i> , <i>Tülin Zambakoğlu</i> , K.Ü.Y., 30x56 cm.....	81
Katalog no 43: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 54x46 cm.	82
Katalog no 44: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 49x45 cm.....	83
Katalog no 45: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 50x44 cm.	84
Katalog no 46: <i>Portre</i> , 60x70 cm.....	85
Katalog no 47: <i>Portre</i> , 50x57 cm.....	86
Katalog no 48: <i>Portre</i> , A.Ü.Y., 68x49 cm.....	87
Katalog no 49: <i>Portre</i> , 42x60 cm.....	88
Katalog no 50: <i>Portre</i> , 60x 110 cm.	89
Katalog no 51: <i>Portre</i> , 30x50 cm.	90
Katalog no 52: <i>Portre</i> , <i>Necla Fertan</i> , 80x60 cm.	91
Katalog no 53: <i>Portre</i> , D.Ü.Y., 55x50 cm.....	92
Katalog no 54: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 65x67 cm.....	93
Katalog no 55: <i>Portre</i> ,43x52 cm.....	94
Katalog no 56: <i>Portre</i> , <i>Gül Doğan</i> , D.Ü.Y., 55x41 cm.....	95
Katalog no 57: <i>Portre</i> , A.Ü.Y., 48x44 cm.	96
Katalog no 58: <i>Portre</i> , A.Ü.Y., 63x49 cm.	97
Katalog no 59: <i>Portre</i> , A.Ü.Y., 48x44 cm.	98
Katalog no 60: <i>Portre</i> , A.Ü.Y., 68x54 cm.	99
Katalog no 61: <i>Portre</i> , D.Ü.K.T., 105x52 cm.	100
Katalog no 62: <i>Portre</i> , T.Ü.Y., 50x50 cm.	101

Katalog no 63: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 80x47 cm.	102
Katalog no 64: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 80x47 cm.	103
Katalog no 65: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 80x47 cm.	104
Katalog no 66: <i>Portre</i> , K.Ü.Y., 80x47 cm.	105

KATALOG- Peyzaj

Katalog no 67: <i>Peyzaj, Yol</i> , K.Ü.Y., 40x50 cm., 1972.....	109
Katalog no 68: <i>Peyzaj</i> , A.Ü.Y., 40x50 cm., 1984.....	110
Katalog no 69: <i>Peyzaj, Ağaçlar</i> , 60x78 cm., 1984.....	111
Katalog no 70: <i>Peyzaj, Yol ve Dağ</i> , 63x49 cm., D.Ü.Y., 1987.....	112
Katalog no 71: <i>Peyzaj, Yol</i> , M.Ü.Y., 49x64 cm.	113
Katalog no 72: <i>Peyzaj, Yol</i> , D.Ü.Y., 82x39 cm.	114
Katalog no 73: <i>Peyzaj</i> , D.Ü.Y., 50x80 cm.	115
Katalog no 74: <i>Peyzaj</i> , M.Ü.Y., 50x65 cm.	116
Katalog no 75: <i>Peyzaj, Deniz</i> , D.Ü.Y., 38x50 cm.	117
Katalog no 76: <i>Peyzaj, Yol</i> , D.Ü.Y., 50x65 cm.	118
Katalog no 77: <i>Peyzaj, Yol</i> , D.Ü.Y., 100x100 cm.	119
Katalog no 78: <i>Peyzaj</i> , D.Ü.Y., 34x40 cm.	120

KATALOG- Natürmort

Katalog no 79: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 50x67 cm., 1978.....	122
Katalog no 80: <i>Natürmort, Dallar Çiçekler</i> , 52x122 cm., 1979.....	123
Katalog no 81: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 50x70 cm., 1979.....	124
Katalog no 82: <i>Natürmort, Çiçekli Ağaç</i> , 34x95 cm., 1980.....	125
Katalog no 83: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 30x49 cm., 1982.....	126
Katalog no 84: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 50x65 cm., 1983.....	127
Katalog no 85: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 58x72 cm., 1983.....	128
Katalog no 86: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 60x78 cm., 1984.....	129
Katalog no 87: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 50x80 cm., 1984.....	130
Katalog no 88: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 56x72 cm., 1984.....	131

Katalog no 89: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 60x78 cm., 1985.....	132
Katalog no 90: <i>Natürmort, Yol</i> , 39x53 cm., 1985.....	133
Katalog no 91: <i>Natürmort, Beyaz Kuş</i> , 48x63 cm., 1985.....	134
Katalog no 92: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 1985.....	135
Katalog no 93: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 49x67 cm., 1985.....	136
Katalog no 94: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 37x50 cm., 1985.....	137
Katalog no 95: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 49x70 cm., 1985.....	138
Katalog no 96: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 51x61 cm., 1985.....	139
Katalog no 97: <i>Natürmort, Bir Çiçek</i> , 20x56 cm., 1985.....	140
Katalog no 98: <i>Natürmort, Çiçekler</i> , 39x49 cm., 1985.....	141
Katalog no 99: <i>Natürmort, Beyaz Ağaç</i> , 50x66 cm., 1985.....	142
Katalog no 100: <i>Natürmort, Dallı Çiçekler</i> , D.Ü.Y., 50x45 cm.	143
Katalog no 101: <i>Natürmort, Beyaz Kuş</i> , K.Ü.Y., 70x70 cm.	144
Katalog no 102: <i>Natürmort, Mavi Kuşlu Ağaç</i> , 50x66 cm., 1985.....	145
Katalog no 103: <i>Natürmort, Meyveli Ağaç</i> , D.Ü.Y., 48x59 cm.	146
Katalog no 104: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , D.Ü.Y.	147
Katalog no 105: <i>Natürmort, Ağaçlar</i> , 50x80 cm.	148
Katalog no 106: <i>Çiçekler</i> , K.Ü.Y., 73x15 cm.	149
Katalog no 107: <i>Vazoda Çiçekler</i> , K.Ü.Y.	150
Katalog no 108: <i>Vazoda Çiçekler</i> , K.Ü.Y.	151
Katalog no 109: A.Ü.Y., 129x93 cm.	153
Katalog no 110: M.Ü.Y., 46x22 cm.	154
Katalog no 111: A.Ü.Y., 39x29 cm.	155
Katalog no 112: <i>Çiçekli Dallar</i>	156

KATALOG- Soyut

Katalog no 113: <i>Kompozisyon</i> , 90x130 cm., 1974.....	159
Katalog no 114: <i>Kompozisyon</i> , 32x65 cm., 1980.....	160
Katalog no 115: <i>Kompozisyon</i> , K.Ü.Y., 32x65 cm., 1980.....	161
Katalog no 116: <i>Abstre</i>	162
Katalog no 117: <i>Abstre</i> , K.Ü.Y., 40x50 cm.	163
Katalog no 118: <i>Abstre</i> , D.Ü.Y., 100x100 cm.	164
Katalog no 119: <i>Kompozisyon</i>	165

KISALTMALAR LİSTESİ

A.Ü.Y. : Ahşap Üzerine Yağlıboya

D.Ü.K.T. : Duralit Üzerine Karışık Teknik

D.Ü.Y. : Duralit Üzerine Yağlıboya

K.Ü.Y. : Kontrplak Üzerine Yağlıboya

M.Ü.Y. : Mukavva Üzerine Yağlıboya

T.Ü.Y. : Tuval Üzerine Yağlıboya

ÖZET

ÖZYONAR ÇIRAK, Burcu, 1940'lı Yıllarda Türkiye'de Resim Eğitimi Alan Bir Kadın Ressam: Şükriye Dikmen, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2013.

Bu çalışmanın amacı, Çağdaş Türk Resim Sanat Tarihinde farklı üslubu ile dikkat çeken Şükriye Dikmen'nin sanatını anlamaya çalışmaktır.

Bu amaçla sanatçının üslup gelişimini yakından incelemek için; 1940-1950'li yılların sanat ortamına değinilerek sanatçının bu yıllardaki sanat olaylarından ne kadar etkilendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra Dikmen'i daha iyi tanıyabilmek için hayatı ve eğitiminden bahsedilerek, açtığı kişisel sergilerden aldığı yorumlara yer verilmiştir. Sanatçının eserleri, üslubunda etkileri olabileceği düşünülen ressamın eserleri ile karşılaştırılarak, bu sanatçıların Dikmen'in üslubuna ne kadar yön verdikleri üzerinde durulmuştur. Dikmen'in eserleri bir bütün olarak incelenerek, sanat anlayışı ve genel üslup özelliklerinden bahsedilmiştir.

Son olarak da tüm bu araştırmalar ışığında Şükriye Dikmen'in eserleri plastik değerler çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şükriye Dikmen, Çağdaş Türk Resmi, Portre, Soyut, Peyzaj, Natürmort.

ABSTRACT

ÖZYONAR ÇIRAK, Burcu, A woman painter in Turkish Painting education at 1940s: Şükriye Dikmen. Master Thesis, Sivas, 2013.

The main aim of this work is to understand Şükriye Dikmen who take attention with her different style in Contemporary Turkish Painting Art History.

With this aim ,to understand the development of her style better, it is wanted to look how much she is affected from the events of those years by having a glance to the general condition of the art in 1940s-1950s . As well as this, in this work, it is also mentioned Dikmen's life and education from her personal exhibition to the comments which she got, in order to know her better. It is wanted to see how much other painters affected her style, by comparing the works of Dikmen with the works of the other painters which are thought to be she is under the effect of. In this work, it is also mentioned Dikmen's art manner and her general art style features by examining her works wholly.

Lastly, in the light of all these researches, it is tried to examine Dikmen's works in the view of artistic value and her works are compared with the painters which are thought to be she is under the effect of.

Keywords: Şükriye Dikmen, Contemporary Turkish Painting, Portrait, Abstract, Landscape, Stil life.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, amaç ve önem, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

20. yüzyıl çağdaş kadın ressamlarımızdan biri olan Şükriye Dikmen, 1940'da Türkiye'de başladığı akademik eğitimini, 1953'de Paris'te tamamlamıştır. Yaşadığı döneme göre güçlü bir sanat eğitimi alan sanatçı çıktığı bu yolda istikrarla yürüdüğü görülmektedir. 1965'de Nazan Yeşim'in Dikmen ile yaptığı bir röportajında, sanatçının edindiği sağlam eğitime değinerek, onu birçok çağdaşından ayrı tutmuş, yaptığı işe değer ve emek veren bir sanatçı olduğunu vurgulayarak, Dikmen'i yüceltmıştır.

Dikmen'in vefatının ardından Abdulkadir Günyaz bir yazısında, "*Ölüm haberi üzerine şöyle bir gözden geçirdim evimdeki kaynak ya da koleksiyon kitaplarını, İş Bankası, Akbank, Destek Reasürans ve Güzel Sanatlar Birliği koleksiyonlarında asla izlerini bulamadım. Ya nerede bulabildim? Mustafa Taviloğlu koleksiyonunu tanıtan kitapla Resim Heykel Müzesi kitabında... Bu ne demek oluyor? İş Bankası, Akbank, ve diğerlerinde nice fasaryadan imzalara da rastladığımızda göre Şükriye Dikmen'in o koleksiyonlara girmeye değer görmediklerine mi? Ya da ve doğrusu sanatçının sanatını icra ederken böylesi endişeler taşımadığını mı öncelikle... Bir başka anlatımla sanatın ticaretle iççeliğini asla görmediğini...*" sözleri ile Şükriye Dikmen'in hak ettiği ilgiyi görmediğini düşündüğünü anlatmaktadır.

İşte yapılan bu değerlendirmelerden de anlaşılmaktadır ki, Şükriye Dikmen hakkındaki bilgiler tam derlenmemiş ve bir kaynakta toplanmamış olduğunu

görmekteyiz. Bu bakımdan bu çalışma sanatçının eğitimini, sanatını, çalışmalarını daha detaylı ve kapsamlı araştırılması ve bir araya toplanması sağlanacaktır.

1.2. AMAÇ ve ÖNEM

Bu çalışmada, 20. yüzyıl çağdaş kadın ressamlarımızdan biri olan Şükriye Dikmen'in sanatı anlamaya çalışılmıştır. Bunu yaparken de onun üslubunun geliştiği tarihlerdeki sanat ortamına, aldığı akademik eğitime, sanatında etkilerinin görüldüğü düşünülen resamlara bakılarak, çalışmalarındaki üslup anlayışına ulaşmaya çalışılmış, son olarak da sanatçının eserleri bu veriler ışığında incelenmiştir.

Bu çalışma ilk olarak Şükriye Dikmen'in, sanat hayatını ele alarak sanatçının Türk Resim Tarihindeki yerine ve katkılarına ulaşmaya çalışılması açısından önemlidir. İkinci olarak da daha önceki Şükriye Dikmen hakkında yapılan çalışmalardan daha geniş ve kapsamlı olmasıyla da sanatçı hakkında bilgi edinmek isteyenlere de kaynak sağlayabilecek olması açısından önemlidir.

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

20. yüzyıl çağdaş kadın ressamlarımız arasında yer alan Şükriye Dikmen' in sanat anlayışının ve üslubunun oluşumundaki etkenler nelerdir?

1.4. ALT PROBLEMLER

1. Şükriye Dikmen'in sanat anlayışının biçimlendiği 1940-1950'li yıllarda Türkiye ve Paris'teki sanat ortamının, Dikmen'in sanat anlayışına ve üslubuna etkileri nelerdir?

2. Şükriye Dikmen'in sanatında etkilerinin görüldüğü düşünülen ressamların eserlerin çalışmalarındaki etkisi var mıdır?

3. Şükriye Dikmen'in sanat anlayışı ve üslubundaki belirgin özellikler nelerdir?

1.5. SAYILTILAR

Araştırmada;

1. Kullanılan kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu,
2. Elde edilen bilgilerin gerçeği yansıttığı,
3. Araştırma modelinin, araştırma konusuna uygun olduğu sayıltılarından yola çıkılmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu çalışmada; şukriye Dikmen'in sanat anlayışı ve üslubu yakından incelenmeye çalışılmıştır. Bunu yaparken de;

1. Sanatçının eğitiminin başlayıp sona erdiği 1940-1950 yılları arasındaki sanat ortamı ele alınmış,
2. Sanatçının hayatı, eğitimi ve açmış olduğu sergilerden aldığı yorumlara yer verilmiş,
3. Dönemin önemli sanat hareketlerinden olan “d grubu” ve Dikmen'in grupla olan ilişkisi incelenmiş,
4. Sanatçının eserlerinde etkisi olabileceği düşünülen ressamlardan; Henri Matisse, Amedeo Modigliani, Joan Miro ve Alex Katz'ın eserlerine yer verilmiş ve bu sanatçıların eserleri ile Dikmen'in eserleri karşılaştırılmış,
5. Sanatçının ulaşılabilinen 119 çalışmasına yer verilmiş, bu çalışmalar portre, peyzaj, natürmort, soyut olmak üzere dört bölüme ayrılarak sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANAT ANLAYIŞININ BİÇİMLENDİĞİ YILLARDA TÜRKİYE VE PARİS' TE SANAT ORTAMI (1940-1950)

Şükriye Dikmen'in eğitiminin başladığı ve devam ettiği tarihler şüphesiz ki sanatçının o dönemin sanat ortamından etkilenmesine, yararlanmasına neden olmuş, ilerideki sanat anlayışının oluşmasını sağlamıştır. Dikmen'in akademideki hocalarının Paris'te bulunması ve ilerideki yıllarda kendisinin de Paris'te eğitimine devam etmesi gibi nedenlerden dolayı sanat anlayışının oluşumunda Paris'te gerçekleşen sanat olaylarının da etkisi büyüktür.

Dikmen, 1940 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Orta Kısmı'nda eğitimine başlamış, 1953'de Paris Ecole du Louvre'un Sanat Tarihi Bölümü'nden mezun olarak eğitimini tamamlamıştır. Bu tarihler (1940-1950 arası) sanatçının sanat anlayışının oluşumuna etkisi yönünden önemlidir. Bu bağlamda bu tarihlerde Türkiye ve Paris'teki sanat ortamından bahsetmek gerekecektir.

2.1. TÜRKİYE' DE SANAT ORTAMI (1940-1950) :

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte devletin kurucuları yeni devletin kültür temellerini çağdaşlık ve millilik prensipleri üzerine oturtmuş, çağdaş batı uygarlığını hedef olarak göstermiştir. Sanat alanında da batı model alınmaya devam edilmiştir. Cumhuriyet ile beraber sanat üzerindeki devletin desteği hissedilir bir şekilde artmıştır. Sanatın yaygınlaştırılması için devlet desteği ile halk evleri açılmış, yurt gezileri düzenlenerek yurdun dört bir yanına sanatçılar gönderilmiş, yine devletin desteği ile Devlet Resim ve Heykel Sergileri düzenlenerek sanatçıları desteklemek amaçlı eserler devlet tarafından satın alınmıştır (Tansuğ,2012: 216). Türkiye'de bu olumlu gelişmeler yaşanırken, Avrupa'da 1940'lı yılların sonlarında soyut sanat anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu yeni anlayış, yurt dışına giden ressamlarımız tarafından ülkemiz sanat ortamına da aktarılmaya başlanmıştır.

Türkiye'nin modernleşme çabalarının arttığı bu yıllarda sanatçılarda bireysel üslup arayışı hızlanmaya başlamıştır (Tansuğ, 1997: 172). 1950 öncesi yaşanan bireyselleşme ve üslup çabalarını, 1950'lerde yaşanan bireyselleşme ve üslup çabalarından ayrı tutmak gerekmektedir. Bunun nedeni 50'li yıllarda bu çabalar "organik" bir üslup yaratılmasındandır (Tansuğ, 1997: 173).

Bununla birlikte 1950'lerde, sanatsal çeşitlenme, artan kişisel sergiler ve gündeme oturan soyut/ non-figüratif tartışmaları ile sanatçılar kendileri ile bir iç hesaplaşmaya girip daha özgürlükçü bireysel tavırların ön plana çıktığı bir döneme girmiştir. Bu dönemlerde grup sergilerin yanı sıra ilk özel galerilerin de açılmaya başlanmasıyla sanatçılar bireysel tavırlarını ortaya koymaya başlamıştır. 1950'li yıllardan başlayarak devletin kurumları eliyle yürütülen sanat olayları özel bazı galerilerin açılmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır (Gören, 2002: 286). Soyut sanatın Türkiye'de ilk uygulamalarının yapıldığı bir dönemde İstanbul'da Maya ve Ankara'da Helikon gibi iki önemli özel kuruluşun etkileri dikkat çekicidir. Ayrıca bu dönemlerde yabancı misyonerler tarafından İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük kentlerde Fransız, Alman, Amerikan, İngiliz dernekleri önemli sergiler için sergi salonları sağlamıştır. Bu sergi salonları öncü, aktif sanatçılarının yapıtlarını sergileme olanakları buldukları mekânlar olmuştur (Tansuğ, 1997: 41). Şükriye Dikmen'inde önemli birçok sergisi bu mekânlarda gerçekleşmiş olduğunu görülmektedir.

1950'li yılların ortamında yaşanan bu gelişmeler, büyük ölçüde dönemin toplumsal ve siyasi gelişimleriyle de bağlantılıdır. 1950'li yıllarda özgürlükçü demokrasinin, ülke sanatına batının sanat akımlarını, yenilikleri takip eden ve daha yenilikçi bir eğilim getirmiştir (Tansuğ, 2012: 245). Bu dönem Türk resminde soyut eğilimlerin hız kazandığı yıllardır. 1940'larda toplumsal içerikli resim yapan sanatçılarımızın bile bu yıllarda soyut sanata yönelişlerini görmekteyiz. 1950'ler her ne kadar soyut sanatın yaygınlaştığı bir dönem olsa da figüratif tarzda çalışan farklı kuşaktan sanatçıların da etkinlikleri eksik olmamıştır. Türk resmindeki bu gelişmelere dâhil olan sanatçıların yanı sıra bazı ressamlarımızın bağımsız

denebilecek üslup arayış uğraşları da olmuştur. İşte bu ressamın arasında gösterebileceğimiz ressamlarımızdan olan Dikmen, döneminin üslup çabaları bakımından Türk resminde ayrı bir yeri bulunan sanatçılarımızdandır (Tansuğ, 2012: 218). Öyle ki Prof. Dr. Gülay Gültekin 1950 sonrası Türk Resim sanatında ki gelişmeleri aktardığı yazısında Şükriye Dikmen'i "figüratif sanat eğilimi" ve "öteki sanat akımları" başlığı altında göstermiştir.¹

Sonuç olarak bu 10 yılın gelişimi Çağdaş Türk Sanatının temellenmesi ve filizlenmesi için önemli yıllar olarak görülmektedir. Bu dönemlerde biçimlendirme ve üslup çabaları akademilerde değil akademi dışında sanatçıların vermiş olduğu çabalar ile çıkmıştır (Tansuğ, 1997:174) Bu tarihler arasında yoğunluk kazanan soyut girişimler, figüratif stilizasyonlar, ressamlarımız tarafından Türk Resmi'ne büyük çeşitlilik kazandırmıştır. Ayrıca, yetişen sanatçılarımızın batının etkilerini kendi içlerinde eritip kendi varlıklarını ve kimliklerini çözümlenmeye çalıştıkları görülmektedir.

2.2. PARİS'TE SANAT ORTAMI (1940-1950) :

"20. yüzyılın başından, hatta biraz daha öncesinden beri Paris dünyanın başlıca sanat merkezi olma özelliğini II. Dünya savaşı sonlarına değin korumuştur" (Tansuğ, 2012: 253). Paris'te 19. yüzyıl geleneksel sanat anlayışını devam ettiren Akademinin çok güçlü olması, "Salon sergileri" gibi etkinliklerin belirleyici oluşu, bu otoriter kurumlara karşı çıkışların yeşermesini beraberinde getirerek, sanat alanında dinamizmin doğmasına yol açmıştır. Yeni koleksiyonerlerin ortaya çıkışı, galeri sisteminin olgunlaşmaya başlaması ve asıl olarak Paris'in kozmopolit yapısı, kenti modern sanatın en önemli merkezi kılmıştır (Erden, 2013: 14). Bu sebeplerden dolayı sanatın dinamizmini yerinde görmek ve incelemek amacıyla birçok Türk ressamımız Paris'e gitmiştir.

¹ Gültekin, G. (1992) Batı Anlayışında Türk Resim Sanatı. Ajans Türk Matbaacılık. Ankara.

Paris'e giden ressamlarımız orada figüratif ekspresyonlar ve resimde konstrüktif yapısalıklar üzerine yoğunlaşmışlar. Paris'e giden ressamlarımız "*Kübizmin popülist figüratif yorumlarını, Joseph Fernand Henri Leger ve kübizmin kuramlarını Lhote Atölyesi'ne devam ederek ve Cubism and Later Periods adlı kitabını okuyarak, Andre Lhote atölyesinde öğrenir ve çözümlemeye çalışırlar.*"(Artam, 2013: 49). Bu atölyelerde eğitim almalarının nedenleri arasında, ülkelerinde bulunmayan müze ve sergileme eksikliği vardır. Ressamlarımız bu sayede uluslar arası sanat hareketleri ve evrensel oluşumlar içinde var olabileceklerdir (Artam, 2013: 49).

Avrupa'da Paris merkezli olarak 1945 yılından başlayarak etkin bir biçimde varlık gösteren soyut sanat özellikle kısa bir süre sonra soyut çalışmalar gerçekleştirmeye başlayacak olan Türk sanatçıları etkilemesi açısından belki de o dönemin en önemli sanat hareketini oluşturmaktaydı (Gören, 2002: 284).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'den Paris'e giden sanatçılar, önceki sanatçılardan ayrılmaktaydılar. Öyle ki sanatçılar artık ulusal bir davanın, bir idealin batının ve modernin peşinde değil, sanatın peşinde gitmekteydiler. Baskı ve resmiyetin kuşattığı bir ortamdan ayrılarak, kozmopolit, bireyselliğin ve özgürlüğün olduğu yere gitmekteydiler. Sanatçılar her kıtadan, her kültürden sanat göçerlerinin olduğu bu ortamda harmanlanıyorlardı².

Paris odaklı sanat Türkiye'den de birçok ressamımızı içine çekmiş, Paris'teki sanat ortamında bulunan sanatçılar edindikleri bilgileri Türkiye'de de uygulamaya, anlatmaya çalışmış ve oradaki sanat anlayışı ile paralel bir hareketin yaşandığı dönem içine girilmiştir. 1950'lerin sonlarına değin süren bu seyahatlerin sonuna doğru artık sanatçılarımızın bir öykünmeden öte daha bireysel ve daha köklerine bağlı eserler verdikleri görülmektedir.

² <http://www.aliartun.com/content/detail/35> adresinden 13 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

2.3.ŞÜKRIYE DİKMEN' İN HAYATI VE SANAT EĞİTİMİ

Şükriye Dikmen 26 Kasım 1918 tarihinde İstanbul'da, Cafer Fahri Dikmen ve Halide Dikmen'in kızı olarak dünyaya gelmiştir³. Dikmen ailenin iki kız çocuğundan büyük olandır, kız kardeşi Tiraje Dikmen⁴ ablası gibi Türk Resim Sanatı Tarihi'nde önemli bir yere sahip olan ressamlarımızdan biridir.

Şükriye Dikmen (1918-2000) uzun yıllar sürecek olan eğitimine, Büyükkada'da ilkokulu tamamlamasının ardından, Amerikan Kız Koleji'ne yatılı olarak devam ederek başlamıştır. Dikmen, kolejdeki eğitimini tamamladıktan sonra dört beş yıl kadar Galata'daki Merkez Bankası'nda çalışmıştır. Ardından, yaptığı resimlerin çevresi tarafından ilgi görmesiyle ve aile dostları olan Feyhaman Duran'ın da⁵ teşviki ile birlikte Güzel Sanatlar Akademisi Orta Kısmı'na 19 Kasım 1940 tarihinde kaydını yaptırarak resim eğitimine başlamıştır. Dikmen 1943-1944 yıllarında "Resim Bölümü Orta Kısmı" nı bitirerek Yüksek Öğrenimine başlamış, 28 Haziran 1948 tarihinde de "Resim Bölümü Yüksek Kısmı"ndan mezun olmuştur (Kâtipoğlu, 2000: 10-11).

³<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=%C5%9F%C3%BCkriye%20dikmen&isAdv=false> Milliyet gazete arşivinden sayfa 7 de yer alan 10/09/1962 tarihli vefat haberinden 03/06/2012 tarihinde edinilmiştir.

⁴ Tiraje Dikmen (İstanbul, 1925) : İÜ İktisat Fakültesini bitirdi. 1949' da, burslu olarak gittiği Paris'te Hukuk ve İktisadi Bilimler Fakültesi' nde doktora çalışmalarını yaptı. 1953'e kadar Paris'te, Ecole du Louvre' da, sanat tarihi ve müzecilik öğrenimi gördü, bu dallarda staj yaptı. Resim sanatına olan ilgisi nedeniyle özel dersler aldı. Paris' teki çalışmaları sırasında, Fransız sanatını yakından inceledi. Siyah beyaz karşıtlığı üzerine kurulu resimlerinde, bu iki tonun soyut biçim oluşumları kapsamında değerlendirilmesine yönelik anlayış egemendir (Özsegin, 1994: 124).

⁵ Feyhaman Duran (İstanbul, 1886-1970): 1914 Kuşağı ressamları arasında özellikle portre alanındaki başarısıyla ünlenen sanatçı, ilk Türk Portre ressamı olarak nitelendirilmiştir. Resme ilgisi Mekteb-i Sultani'de (Galatasaray Lisesi) okuduğu yıllarda başlamıştı. 1908'de buradan mezun olduktan sonra aynı okulda güzel yazı öğretmenliğine başladı. Kızının portresiyle dikkatini çektiği Mısırlı Prens Abbas Halim Paşa tarafından resim öğrenimi için 1911'de Paris'e gönderildi. Burada Julian Akademisi'nde Jean- Paul Laurens'in öğrencisi oldu. 1913- 14 yılları arasında Fernard Cormon'un atölyesinde çalışan Duran, I. Dünya savaşının başlamasıyla İstanbul'a döndü. Duran 1914 Kuşağındaki arkadaşları gibi izlenimcilikten etkilenmiş ancak bu etkilere yerel bir ışık ve renk atmosferini katabilmeyi başarmıştı. Manzara ve ölü doğalar yapmasına karşın portreleri ağırlıktadır. Duran, 1944- 47 arasında Topkapı Sarayı'ndan bir dizi iç görünüş çalıştı. Daha çok etüd niteliğinde olan bu küçük boyutlu resimlerde minyatür havası sezilir. Yaşamının sonuna doğru daha çok çiçekleri betimlediği ölü doğalar yapmıştır (Gürak, 2004,1. cilt,: 197).

Dikmen, Akademi yıllarında dönemin önde gelen Türk ressamlarının atölyelerinde de çalışma şansı bulmuştur. İlk olarak Zeki Kocamemi'nin⁶ Atölyesinde çalışmaya başlayan sanatçı, ardından Nurullah Berk'in⁷ Atölyesinde çalışmış ve en son olarak da Cemal Tollu'nun⁸ Atölyesinden mezun olmuştur. Eğitimi sırasında akademide bulunan Prof. Leopold Levy'in doğa- müze prensiplerinden ve o zamanki Paris okulu görüş ve duyularından da yararlanmıştı (Dikmen, 1983: 4).

Akademiden ayrılır ayrılmaz dönemin sanat merkezi sayılan Paris'e gitmiştir. Orada resmi öğretim yapan Ecole des Beaux Arts'da değil, o günün sanat ortamında yeni ve ileriye dönük sanatçıların atölyelerinde çalışmayı tercih etmiştir (Dikmen, 1983: 4). Dikmen ilk olarak üç yıl Fernand Leger'in⁹ Atölyesinde çalışmış, burada

⁶ Zeki Kocamemi (İstanbul, 1901-1959): Kübist- İnşacı anlayıştaki resimleriyle Türkiye'de çağdaş eğilimlerin öncüsü olmuştur. 1916'da girdiği Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Hikmet Onat'ın gözetiminde Antik heykellerden çizimler yapmıştır. 1922'de Türk Ocağı tarafından Münih'e gönderilmiştir. Burada Ali Avni Çelebi, Ratip Aşar Acudoğlu ve Kenan Yontunç'a katılarak önce Heinemann'ın özel atölyesinde, daha sonra da dört yıl süreyle Hoffmann'ın özel sanat okulunda çalışmıştır. 1927'de Türkiye'ye döndükten sonra 1928'de Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin kuruluşunda yer almıştır. Kocamemi tüm çalışmalarında başlangıcından beri tekniği ön plana alarak, resim sanatındaki değişmelere önem vermiştir. Tablolarında renk anlayışı desene uygun bir sıcak- soğuk renk değerlendirmesi biçiminde olmuştur (Gürak, 2004, 2. cilt : 180).

⁷ Nurullah Berk (İstanbul, 1906-1982): Türk Resminde Kübist ve geometrik- figüratif bir Yapımcılık'ın ilk temsilcilerinden olarak tanınmıştır. 1920'de bugünkü adıyla Güzel Sanatlar Akademisine girerek 1924'e değin Hikmet Onat ve İbrahim Çallı atölyelerine devam etmiştir. 1924'te Paris'e giderek Ernest Laurent atölyesinde 1928'e değin çalışmıştır. 1932'de yeniden Paris'e giden sanatçı, bu kez Lhote ve Leger'in özel atölyelerinde çalışmıştır. 1933'te Türkiye'ye döndükten sonra d grubu'nun kuruluşuna öncülük etmiştir. 1939'da Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü şefi Lévy'nin isteği ile atandığı asistanlıkla başlayarak 29 yıl bu okulda öğretim üyeliğini sürdürmüştür. Berk desende kütle ve hacim yaratma anlayışını benimsemiştir. 1950'lerin sonunda Türk Resminde bir Doğu- Batı birleşiminin gerekliliğini öne sürmüştür. Bu tarihten sonra Türkiye'ye özgü öрге ve öğeleri araştırmaya yönelmiştir. Yazma ve minyatürleri inceleyerek bunları batılı tekniklerle biçimlendirmeye çalışmıştır. Türkiye'de geometrik- figüratif bir yapımcılığın ilk temsilcilerinden olmuştur (Gürak, 2004,1.Cilt: 185).

⁸ Cemal Tollu (İstanbul, 1899-1968): Kübist-İnşacı anlayışını Anadolu sanatındaki biçim ve hacim anlayışıyla birleştirme çabasıyla tanınmıştır. Sanayi- i Nefise Mektebi'ni bitirdikten sonra Almanya ve Fransa'ya giden Tollu, Münih'te Hofmann, Paris'te Lhote, Lèger, Gromaire ve heykeltıraş Despiou'nun atölyelerinde çalışmıştır. 1932'de Türkiye'ye dönmüş ve 1933'te oluşturulan d grubu'nun kurucuları arasında yer almıştır. Anadolu'ya özgü konuları, Kübist- inşacı eğilimi, geometrik biçimi ağır basan bir düzeyde ele almıştır. Sanat çalışmalarının yanı sıra günlük gazetelerde, özellikle Yeni Sabah'ta çıkan yazılılarıyla toplumdaki sanat, özellikle resim sanatı konusundaki bilgi eksikliğini gidermeye çalışmış, sanat eleştirisi alanında da önemli örnekler bırakmıştır (Gürak, 2004, 2. cilt: 201).

⁹ Fernand Lèger (Argentan, 1881- 1955): Fransız ressam. 1903'te Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun giriş sınavını veremeyince, Dekoratif Sanatlar Okulu ve Julian Akademisi'nde öğrenim görmüştür. 1909'dan sonra adı Kübistlerle birlikte anılmaya başlayan Lèger, Picasso ve Braque'ın köşeli biçimlerinden farklı olarak yuvarlatılmış biçimler kullanmıştır. Sanatçının Cemal Tollu, Nurullah Berk gibi ustaların eğitiminde rol alması Türk Resim Tarihi açısından önem kazanmasına neden olmuştur (Gürak, 2004, 2. cilt: 181).

Leger'in kararlı, çok ciddi, monumental, geleneğe bağlılığıyla beraber kişisel görüş ve önerilerinden yararlanmışır (Dikmen, 1983: 4). Daha sonra iki yıl da Académie Ranson'da Gustave Singier (1909-1984) ve Roger Chastel (1897-1981) ile çalışmıştır. Aynı zaman da sanat tarihi bilgisini geliştirmek ve müzeleri daha iyi anlamak amacıyla üç yıl Paris Ecole du Louvre'un Sanat Tarihi Bölümü'ne devam ederek 1953'te eğitimini tamamlamıştır (Dikmen, 1983: 4; Kâtipoğlu, 2000: 11).

Dikmen beşer yıl Fransa ve Amerika' da yaşamıştır. Müzelerini incelemek için sırasıyla İngiltere, Hollanda, Almanya, Belçika ve İskandinav ülkelerinde bulunmuştur (Dikmen, 1983: 4).

Şükriye Dikmen'in yaşadığı dönemin şartlarına göre iyi bir eğitim aldığı, ayrıca gittiği birçok ülkeden elde ettiği kültürel birikimle beraber döneminin ressamlarının arasında fark yaratmayı ve birikim kazanmayı başardığı görülmektedir.

Şükriye Dikmen 1940'lı yıllarda başladığı sanat hayatını, belki de çok az sanatçıda görülen bir istikrar anlayışı içerisinde ve mütevazı bir biçimde sürdürmüştür. Onun mütevazı bir kişiliğe sahip olduğunu 1965'te Milliyet gazetesindeki bir röportajından anlamaktayız. Röportajda *“Ama haklı ve adil olmam gerek, onun için şunu da hemen söyleyeyim ki ressam Şükriye Dikmen de insanların kendisini tanımaması ve rahat bırakması için elinden ne gelirse yapan, göz önünde olmayı sevmeyen, bunun için azami itina gösteren bir insan... Eğer zorlamazsanız onun 1949'da Fransa'da resim tahsil etmek üzere Fernand Leger'in atölyesinde üç sene çalıştığını, sonra iki sene akademi Ranson'da Singier ve R. Castelin Atölyelerine devam ettiğini, sonunda 1953'de de Ecole du Louvre'un sanat tarihi bölümünden mezun olduğunu öğrenemezsiniz.”*¹⁰ Cümleleri ile onun mütevazı bir sanatçı olduğu vurgulanmıştır.

¹⁰ Yeşim, N. (21.02.1965). Başarılı bir Ressam: Şükriye Dikmen, Tabloları Müzeye Giren Ressam. Milliyet hafta sonu ilavesi, 11
<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=%C5%9F%C3%BCkriye%20dikmen&isAdv=false> adresinden 12 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

“ Dikmen sanatın yalnızca bir aşk olduğu yılların son sanatçılarından biriydi ve daima var olacak o sanatıyla Eylül 2000’de vefat etti.” (Günyaz, 2000: 34).

Uzun soluklu bir sanat hayatının sonunda Dikmen naif üslubu ile çağdaşları arasında teklige ulaşmıştır. Dikmen bugün çağdaş ressamlarımız arasında kabul edilmekte, eserleri birçok müze ve koleksiyonerin koleksiyonları arasında yer almaktadır.

2.4. ŞÜKRİYE DİKMEN’İN KİŞİSEL SERGİLERİ

Sanatçı mezun olduktan sonra aynı yıl 7-26 Aralık 1953 tarihlerinde Paris Galeri Jeanne Castel’de ilk resim sergisini açmıştır. İlk sanat eleştirilerini yabancı sanat eleştirmenlerinden alan sanatçı dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Dikmen açtığı sergisiyle yabancı medyada da oldukça ses getirmiştir. Onun çalışmaları arındırılmış ve anıtsal bulunmuş, daha ilk sergisinde büyüklüğünü kanıtlamış olarak yorumlar almıştır¹¹ (Berk ve Tansuğ, 1986: 161). Yine bir başka yorumda sanatçının eserleri “Günümüz batı resim dünyasına yeni bir soluk getirmiştir. Bu sergi, Türk sanatının, günümüz sanatına seçkin bir katkısıdır.”¹² şeklinde yorumlanmıştır.

Dikmen, daha ilk sergisinde övgü dolu yorumlar almayı başararak edindiği birikimlerin filizlerini almayı başarmıştır. Sanatçı hakkında yapılan ilk yorumlardan anlaşılmaktadır ki, onun arındırılmış üslubu karşısında izleyici, bu tutumunu bir tecrübesizlik değil, belli bir sanat birikiminin sonunda, sanatına hâkim bir sanatçı olarak görmüştür.¹³

¹¹ Şükriye Dikmen’in Galeri Jeanne Castel’de açmış olduğu ilk sergisinde (1953) yapılan yorumu aktaran Berk ve Tansuğ, 1986:161.

¹² L’Actualite Artistique International dic. 1953 Haftalık ek No: 72’ de yayınlanan yazıyı aktaran Berk ve Tansuğ, 1986:161.

¹³ Robert Vrnat’nın 1953’de Jeanne Gastel Galerisinde açılan sergi için yazdığı ön sözü aktaran Berk ve Tansuğ, 1986:162.

Gabriel Mandel'in Milano'da 1954'te yayınlanan La Pittura Francesa adlı kapsamlı bir kitap çalışmasında ise Dikmen'in Paris'te açmış olduğu ilk sergisinde uyandırdığı beğeniyle, Mandel, Şükriye Dikmen'i Çağdaş Batı Resmi'nin etkin ortamına bir katkı olarak ele almakta ve kitabında Şükriye Dikmen'den şöyle söz etmektedir;

“Matis'in başlangıçta Şark'ta aradığı sade güzellik, gene Şark'tan bir talebesi, Şükriye Dikmen vasıtası ile gelmektedir. Türkiye'de doğmuş olan Şükriye Dikmen Hocasından sade şekillerin, temiz ve gölgesiz boyanmış tonların dersini almıştır. Tablolarındaki derin ve zengin tezatlardan, kesin ve kıvrak çizgilerden ve umumî ahenkten mevzu abstrait ve tamamen şahsi bir resim meydana gelir. Bunun neticesi Acem Minyatürlerinde olduğu gibi şekillerin kaide ve hacimlerine pek az cevap veren hakiki bir tabiat vücuda gelmektedir. Sanatkârın zevki çok samimi olarak son derece sentetik fakat daima alelade stilizasyon'dan uzak çizgi ve tonların muvaffakiyetini kuvvetlendiren ve çizgilerin hareketini fiziki bir şiddetle belli eden, kendine mahsus bir hayat ritmi meydana getirir. Bu şekilde sıhhatli aynı zamanda kati tonlarla ve arka planların fakirliği ile tebarüz ederek nü ve portrelerde skulptüral bir his uyanmaktadır.¹⁴”

Mandel'in Dikmen hakkında yaptığı bu yorum diğer yorumlardan farklı olarak, sanatçının Matisse'den etkilendiğini, bazı çalışmalarında ondan esinlendiğini söylemiştir. Ayrıca Dikmen'in çalışmalarında Doğu minyatürlerinin esintilerinin hissedildiğine de vurgu yapmıştır.

İkinci kişisel resim sergisini Türk Alman Dostluk Cemiyeti'nin kuruluşu nedeniyle, Bad- Godesberg, Almanya'da Diplomatlar Kulübünde, 20 Mayıs 1954 tarihinde açmış ve bu sergi bir hafta süreyle halka açık kalmıştır (Kâtipoğlu, 2000: 11-14).

¹⁴ Gabriel Mandels La Pittura Francese'de 1955'de yayınlanan yorumu aktaran Berk ve Tansuğ, 1986:161.

Üçüncü kişisel sergisini ise Türkiye’de açmıştır. Bu serginin önemi sanatçının Türkiye’de açmış olduğu ilk sergi olmasıdır. Sergi İstanbul Fransız Konsolosluğu’nda 20 Aralık 1954 tarihinde açılmış ve 2 Ocak 1955 tarihine kadar açık kalmıştır (Kâtipoğlu 2000: 11-14). Sanatçının Paris’te açtığı ilk sergisinin yankılarının Türkiye’ye de ulaşmış olmasıyla sergi büyük merak uyandırarak, Türkiye’deki sanat çevresinden yoğun ilgi görmüştür. Basında sergi hakkında ve Dikmen’in sanat anlayışı hakkında birçok haber yer almıştır. Dikmen’in genellikle Batılı sanatçılardan etkilendiği hakkında birlik sağlayan görüşler yer almaktaydı fakat sanatçının doğrudan bir etki altında kalmamayı başardığını ve bu etkilerin bir sentez oluşturarak kendi üslubunu yaratmayı sağladığı belirtilmiştir (Tansuğ, 1986: 15).

Şükriye Dikmen’in de hocası olan Cemal Tollu sanatçı hakkındaki görüşlerini şöyle ifade etmiştir;

“Bu sergide tanıdığımız sanatkar, tamamiyle (saflar) sınıfına girmemiş olsa bile, tam bir samimiyetin timsalidir. Bu hafta gördüğümüz Şükriye Dikmen’in eserleri; açıkça görüldüğü gibi Gaugin ve Modigliani’nin tesirinde olmakla beraber, çok duygulu bir şahsiyet tanıtıyor. Belli ki; Şükriye Dikmen bu üstatları çok seviyor. Fakat onlardan aldığı derslerle tabiat karşısında kendi duygularını anlatmaktan başka bir şey düşünmüyor...

Şükriye Dikmen’i, asrımızın zıt cereyanlarının doğurduğu girdaptan kurtaran, onun bu üstatlara ve tabiata karşı duyduğu bu saf ve samimî aşkı olmuştur. Mizacına uymayan hareketlere katılmaktan çekinmiş, sadece kendi imkanlarına uygun olanı yapmıştır. Bu sergide saflığın, kurnazlığa karşı olan galebesini görüyoruz.¹⁵” (Berk ve Tansuğ, 1986:163).

Tollu yaptığı yorumda Dikmen’in mizacını da tanınmasıyla, öğrencisi hakkında daha da objektif bir yorum yapmıştır. Belki de Dikmen’in çalışmalarında ünlü üstatlar karşısında olan etkilerine rağmen sanatı karşısında duyduğu saf ve

¹⁵ Cemal Tollu’nun Yeni Sabah 29 Aralık 1954 “ Sanat Bahisleri –Saflar ve Kurnazlar” adlı yazısından alıntıyı aktaran Berk ve Tansuğ, 1986: 163.

samimi aşkının etkisiyle bir taklitten sıyrılmayı başarmış olduğunu vurgulamak içindir ki onu “samimiyet timsali” olarak adlandırmıştır.

Dikmen dördüncü kişisel sergisini 1955’de Ankara’da Helikon Galerisi’nde açmıştır. Bu sergiyi takiben aynı yıllarda İsrail’den aldığı davet üzerine İsrail büyükelçimiz Şevkati İstinyeli’nin himayesinde, 3- 14 Aralık’ta Kudüs’teki Bezalel Müzesi’nde ardından İsrail’in başkenti Telaviv’deki Fransız Elçiliği Kültür Merkezinde 20- 31 Aralık’ta iki ayrı sergi açmıştır. Bezalel Müzesindeki sergide Şükriye Dikmen, “Gemi” adlı eserini müzeye bağışlamış ve “Ağaçlar” adlı tablosu da satın alınmıştır (Kâtipoğlu, 2000: 15). Bu sergi hakkında İsraili yazarlar eleştiri ve övgülerini bilimsel bir nesnellik içinde ifade etmişlerdir ve sanatçının, Paris’deki formasyon aşamalarını belirterek, yalın biçim ve renk anlayışındaki özgünlüğe dayanan üslûp niteliklerini özenle vurgulamasına, ayrıca Dikmen’in batı etkilerine rağmen özgün bir yerel senteze ulaşabildiğini söylemişlerdir (Berk ve Tansuğ, 1986: 23).

3- 14 Aralık’ta Kudüs’teki Bezalel Müzesi’ndeki sergide aldığı yorum ise batının modern resimde belirli bir trendin aracı olan tekdüze renk tekniğinin altında, doğunun temel dekoratif etkisinin görüldüğünü, resimlerinde zarafetin olduğunu fakat elyazmalarınızdaki illüstrasyonların artistik poster resimlerinin büyütülmüş haline benzeterek de ince bir şekilde eleştirilmiştir.¹⁶

15- 29 Kasım 1956 tarihleri arasında İstanbul Şehir Galerisinde, 2- 15 Mart 1957 tarihleri arasında Ankara Amerikan Kültür Derneği’nde kişisel sergiler açmıştır. Bu sergilerini bir yazısında karşılaştıran düşünür Bilge Karasu, sanatçının özellikle portreleri üzerinde durarak portrelerinde resmettiği kişinin karakterini verebilmiş olmasının üstünde durmuştur¹⁷.

Şükriye Dikmen aldığı eleştiri ve beğenilerle istikrarlı bir şekilde, belirli aralıklarla açmaya devam ettiği sergilerini sürdürmüştür. Yine 5- 16 Şubat 1962 ve

¹⁶ Yeshurun Keshet (Kudüs’te Sanat) Hebrew’den çeviri Ha’aretz 23 Aralık 1955’de ki yazıyı aktaran Berk ve Tansuğ, 1986:166.

¹⁷ Kaygısız Korkusuz Boşluklar Forum 15 Mart 1957’ de Bilge Karasu’nun yazısından alıntıyı Berk ve Tansuğ aktarmaktadır.

22 Şubat 1965 tarihlerinde İstanbul Türk Alman Kültür Merkezi Galerisi'nde eserlerini sergilemiştir. Sanatçının üslubunda izlemiş olduğu kararlılığını, Hocası Nurullah Berk şöyle ifade etmiştir;

“...Şükriye Dikmen'in ilk bakışta eserlerini tanıtan bir kişiliği var. Değişmeden, başka yollara sapmadan, tek bir görüş ve tekniğe bağlı kalışını hatırı sayılır bir kalite bilmemek imkânsız. Batıdan gelen örneklere kapılıp her yıl değişik bir karakterle karşımıza çıkan 'seçici' mizaçların, değişmeyi, bukalemun gibi renk ve biçim fantezileri denemeyi marifet bilenlerin aksine, Şükriye Dikmen yoluna dürüstlikle devam ediyor...”¹⁸

Nurullah Berk'in Dikmen hakkında yaptığı bir diğer yorum ise, sanatçının Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan yirmi yıl sonra 18 Nisan 1968'de Akademi sergi salonunda bir retrospektif sergi açtığında bu sergi için hazırlanan broşürün önsözünde Berk, sanatçı hakkında şöyle yorum yapmıştır;

“ ...Türk Resmi içinde tamamiyle kendine has görüş ve duyusu, deseni, rengi, çalışma tarzı, bir bakıma konuları, sevdiği ve değişik biçimlerde tekrarlamaktan korkmadığı motifleriyle Şükriye Dikmen, orijinalliğe, 'tek'liğe kavuşmuş...”¹⁹

Bu sözleri ile öğrencisinin üslubu bakımından tekliğe ulaşmış olduğuna vurgu yaparak Dikmen'i yüceltmekten çekinmemiştir.

Dikmen'in sanatına büyük ölçüde yön veren ve onun eserlerini sergileyerek ilk geri dönüşümlerini aldığı Paris'e dönerek tekrar sergi açması yaklaşık onbeş sene sonra gerçekleşmiş, 1968'de Galerie Besnard'da bir sergi açmıştır. Burada açtığı ilk sergisinde uyandırdığı ilginin 1968'de açılan bu sergide tekrarlanmadığı belirtilebilir (Tansuğ, 1986: 28).

¹⁸ Bir Sergi: Şükriye Dikmen cumhuriyet, 28 şubat 1965'deki Nurullah Berk'in yazıyı aktaran Katipoğlu, 2000:15.

¹⁹ Ş.Dikmen Retrospektif Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, İstanbul -Nurullah Berk'in yazısından aktaran Katipoğlu , 2000: 18.

Dikmen, 1973’de İstanbul Taksim Sanat Galerisi’nde, 1979’da İstanbul Tıglat Sanat Galerisi’nde açtığı sergileriyle sanat çalışmalarına devam etmiştir. Tıglat’ta sergilenen manzaraları hakkında Ahmet Köksal, sanatçının ilerleyen üslubuna değinerek şunları ifade etmiştir;

“...sanatçı en aza indirgemiş resim anlayışını daha da yalınlaştırılmış bir tekniğe götürmektedir. 1974- 77 yılları kışlarında Chicago’ya yaptığı gezi izlenimleri daha da pekiştirilmiş bir biçemcilikle değerlendirmesi, özellikle bu sergide genişçe bir yer tutan o kıvrımlı yollar, kıyılar, göller ve tarlaları panoramik ve şematik bir bakışla saptayan ‘yollar dizisi’ ve doğa görünümünde Dikmen’in resmini soyut düzenlemelerin sınırına ulaştırmış...”²⁰

1979’da Kadıköy’de Tavan Arası Sanat Galerisi’nde açmış olduğu sergisinde aldığı yorumlarda, hem yerel nakış değerleri yönünden ele alınmış, hem de 1968 retrospektif sergisine kıyasla, üslûbun yoğun görüldüğü ifade edilmiştir (Tansuğ, 1986: 28).

Dikmen’in, 1980’de İstanbul’daki Parmakkapı İş Bankası Sanat Galerisi’nde sergilediği portrelerinde karakterlerin kişiliklerini yansıtabilmesindeki ustalığına değinilmiştir (Kâtipoğlu, 2000: 19).

Ayrıca sanatçı, 12 Nisan- 2 Mayıs 1982 tarihinde Ankara’da Galeri Mob’da , 1983 yılında İstanbul’da Garanti Bankası Sanat Galerisi’nde, 1985- 1986 İstanbul Parmakkapı İş Bankası Sanat Galerisi’nde, 1987 Sanfa Sanat Galerisi’nde, 1989 Tem Sanat Galerisi’nde, 1993- 1994 İstanbul Yapı Kredi Kazım Taşkent Sanat Galerisi’nde de kişisel sergiler açmıştır (Kâtipoğlu, 2000: 149). Sanatçının vefatından çok kısa bir zaman sonra ise, 11 Ekim- 4 Kasım 2000 tarihleri arasında İstanbul Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi’nde retrospektif resim sergisi açılmıştır (Kâtipoğlu, 2000: 149).

²⁰ Şükriye Dikmen’in Yeni Resimleri Milliyet Sanat Dergisi 1979 Ahmet Köksal’ın yazısını aktaran Katipoğlu, 2000: 18.

Şükriye Dikmen'in ulaşabilgimiz bilgi olarak toplamda 24 sergi açmış olduğunu bilmekteyiz. Ayrıca, 1953'de Paris'te Les Surindependants, 1954'te Galeria Raymond Ducand'da Peintures et Sculptures sergilerine, 1957'de Edinburg Festivali'ne, 1961'de Sao Paulo Biennale, 1962'de Brüksel, Paris ve Viyana'da açılan Çağdaş Türk Sanatı, 1982' de Kuveyt Devlet Bakanlığı Türk Resim ve Grafik sergisine de katılmıştır (Tollu, 1983: 12).

Şükriye Dikmen hakkında yapılan yorumları incelediğimizde, daha ilk sergisinden itibaren olumlu eleştiriler almayı başarmış olduğunu ve sanatının bazı resamlara ve yaklaşımlara yakın bulunmuş olduğu görülmektedir. Dikmen'in bu eleştirilerden ve yorumlardan ne kadar etkilendiği ve sanatına ne gibi katkılarda bulunduğu tahmin edilememektedir. Fakat değişmeyen üslubu göz önüne alınacak olursa, sanatçının bildiğinden şaşmayan katı bir sanat hayatı geçirmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Sanatçının Açtığı Sergiler:

- 1953- Galeri Jeanne Castel, Paris
1954- Redute Kulübü, Bad- Godesberg, Almanya
1954- 1955 Fransız Konsolosluğu, İstanbul
1955- Helikon Galerisi, Ankara
1955- Bézalel Müzesi, Kudüs, İsrail
1955- Fransız Elçiliği Kültür Derneği, Telaviv, İsrail
1956- İstanbul Şehir Galerisi, İstanbul
1957- Amerikan Kültür Derneği, Ankara
1962- İstanbul Türk- Alman Kültür Merkezi Galerisi, İstanbul
1965- İstanbul Türk- Alman Kültür Merkezi Galerisi, İstanbul
1968- Galeri Besnard, Paris
1968- Akedemi Sergi Salonu
1974- Taksim Sanat Galerisi, İstanbul
1979- Tıglat Sanat Galerisi
1979- Tavan Arası Sanat Galerisi
1980- Parmakkapı İş Bankası Sanat Galerisi, İstanbul
1982- Galeri Mob, Ankara
1983- Garanti Bankası Sanat Galerisi, İstanbul
1985- 1986 Parmakkapı İş Bankası Sanat Galerisi
1987- Sanfa Sanat Galerisi
1989- Tem Sanat Galerisi
1993- 1994 Yapı Kredi Kazım Taşkent Sanat Galerisi, İstanbul
2001- Yapı Kredi Kazım Taşkent Sanat Galerisi, İstanbul
2004- Kare Sanat Galerisi, İstanbul

2.5. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANAT ANLAYIŞI ve ÜSLUBU

Şükriye Dikmen'in sanat anlayışının oluşmasında elbette birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenler arasında, dönemin sanat anlayışı, aldığı sanat eğitimi, hocaları ve etkilendiği ressamlar yer almaktadır.

Dikmen'in sanat hayatının başladığı yıllarda birçok Türk ressam, dönemin akademileri ve sanatçılarınca bilinen kuralcı sanat anlayışına karşı, sanat dünyasına reform getirecek ve sanatçının bireyselliğini öne çıkaracak bir anlayış arayışı içindeydiler. Bu bireysel arayış çabaları içinde sayabileceğimiz önemli ressamlardan biri olan Dikmen de aldığı eğitimlerinin ardından üslubunu belirlemiştir.

Sanatçı bir röportajında, resimleri üzerine konuşmayı sevmediğini belirterek şunları eklemiştir “ ... *Çünkü yapılan eser artık onu meydana getiren sanatçının değil, halkındır. Eser bir filmse seyreden, bir kitapsa okuyanın, bir tabloya da bakanındır. Zaten sanatçı söylemek istediklerini eserinde belirtir. Bir de onu anlatması anlamsız geliyor...*”(Katipoğlu, 2000: 19). Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi Dikmen, sanatını anlatmanın anlamsızlığını savunurken, bu rolü izleyiciye bırakmıştır.

Şükriye Dikmen resmettiği modeli objektif olarak değil subjektif olarak yorumlamıştır. O kişileri ve doğayı kendi iç dünyasında yarattığı etkilerle birlikte harmanlayıp kompoze etmiş, onun sanatında ki bu tutumu tekliğe ulaşmasını sağlamıştır. İşte sanatçının kendinden kattığı tüm yeniliklerin önemini vurgulayan Yeniler Grubu'nun ressamlarından olan Mümtaz Yener bunun önemini vurgulayıcı olarak söylediği şu sözleri akla getirmektedir; “*Hakiki sanatkâr her türlü model ve örnekleri aşan bir yaratıcıdır. O her şeyden önce iç âlemini bir örnek olarak alacak ve ruhunun derinliklerinde mevcut olan gayri müşahhas idelerini resmetmeğe muvaffak olmaya çalışacaktır. İşte modern sanat inkılâpçı sanatçıya bu imkânları verecek kadar ileri bir görüşün neticesidir*”²¹.

²¹ <http://www.sanalmuze.org/paneller/Mtskm/081950.htm> adresinden 16 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

Görsel sanatlar özellikle algılamak için yapılmaktadır ve bu yüzden sanatçı, bilinçli ya da bilinç dışı olarak, iletmeyi amaçladığı anlamın en güçlü, en saf ve en keskin halini yaratmaya çalışmaktadır (Berger, 2012: 35). Öyle ki Dikmen'in sanat anlayışının en belirgin özelliğini sadeleşme çabaları oluşturmaktadır. Dikmen bu eğilimini sanat hayatının erken dönemlerinden itibaren göstermiştir. Akademide başlayarak Paris'de de devam eden sadeleşme eğilimine, Fernard Legêr (1881-1955), Henri Matisse (1869-1954), Amadeo Modigliani (1884-1920), Paul Gauguin (1848-1903), Pablo Picasso (1881-1973)'nun da katkısı olmuş, kendi içinde özümseyerek, kısa sürede kendine has, yalın ve kesin bir üsluba ulaşmıştır (Kâtipoğlu, 2000: 21).

Şükriye Dikmen'in şaşmaz, net, kesin bir üslup zaferine ulaştıran sanat stratejisinin temelinde şüphesiz desen vardır. Sanatçı Paris'te ki eğitimi sırasında da ısrarla üç yıl boyunca desen çalışmasını sürdürmüştür. Desenin üslup mimarisinin temel tasarım öğelerini oluşturması ve batının teknik ve biçim dünyasını özümseme zorunluluğunun desen çalışmalarıyla sıkı ilişkide bulunması, Dikmen'in desen çalışmalarına büyük önem vermesini sağlamış ve eserlerinde desenci bir anlayış göstermiştir (Tansuğ, 1986: 20). Sanatçının resimlerinin vazgeçilmez bir diğer özelliği konturdur bunun oluşmasında belki de yine sanatçının desenci bir anlayışa sahip olması etkindir. Onun çizgileri hemen hemen aynı kalınlıkta, açık, temiz, uzun, kesiksiz çizgilerdir (Kâtipoğlu, 2000: 21).

Dikmen'in anlatımında kullandığı sadeleştirme çabaları onun renk anlayışında da görülmektedir. Renk sistemi gözü okşayan ve huzur verici bir sessizlik içindedir. Seçilmiş taze parlak renkler, suluboya gibi ince ve düz bir boya tabakası halinde, belirli konturlarla çevrilip sınırlanmış alanları doldurmaktadır ki, kontrplak yüzeyin damarları bu tabaka arasından kolayca görülmektedir ve şüphesiz bunun da resme bir doku katkısı olmaktadır (Tansuğ, 1986: 32).

“ Çalışmalarımın özünü araştırdığınızda benim sanatımın etütler, notlar, hafıza ve icat yoluyla oluştuğunu görürüz. Mizacım ve sanat anlayışım gereği her türlü lüzumsuz gösteri ve süslü ustalık oyunlarından uzak, çok mütevazı, aza kanaatle, içimden geldiği gibi resim yapmaktayım. Birde resimlerime bakan kişilerin

bunların karşısında mutluluk duymalarını isterim. Buna erişirsem bende mutlu olacağım.''(Dikmen, 1983: 5)

Dikmen, kararlı üslubunun temellerini attığı Akademi hayatından, tüm sanat yaşamına kadar sürdürdüğü sanat anlayışını, disiplinli ve istikrarlı bir şekilde devam ettirmiştir. Şükriye Dikmen bir röportajında değişmeyen üslubu hakkında şunları söylemiştir;

“Ben ne arkadaşlarımı, ne de doktorumu değiştirmeyi severim... Üslup değiştirmeyi de sevmiyorum... Akademi'nin ilk yıllarında daha klasik çalışıyordum. Ama daha sonra ki yıllarda kendimi, sanatımı bu biçimle ifade etmeye başladım. Yıllardan beride sürdürüyorum. Evet, ben vefalyım: dostuma, doktoruma ve sanattaki üslubuma...” (Kâtipoğlu, 2000: 21)

Dikmen'in sanatının gelişiminde ki bir diğer etkense, şüphesiz üslubunun şekillendiği tarihlerde, Türkiye sanat ortamında önemli bir yere sahip olan “d grubu”dur.

D grubu, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin 1929 yılında kuruluşundan sonra, Eylül 1933 yılında faaliyete geçmiştir (Gören, 2002: 281). Elif Naci'nin aktardığı bilgilere göre, d grubu'nun Türk Resim Sanatında kurulan dördüncü grup olması nedeniyle, (alfabetik sıraya göre ‘ç’ harfinin atlanmasıyla) ‘d’ harfini simge olarak kullanılmasına karar verilmiştir (Gören, 2002: 281).

Türk resminde kurulduğu günden başlayarak etkisinin azaldığı günlere kadar sanat ortamında büyük bir hareketlenmeye neden olan bu grubun temellerini, başta Zeki Faik İzer (1905-1988) olmak üzere Nurullah Berk (1906-1981), Elif Naci (1898-1988), Cemal Tollu (1899-1968), Abidin Dino (1913-1993) ve Zühtü Müridoğlu (1906-1992) atmışlardır (Gören, 2002: 281). Grup üyelerinin büyük çoğunluğu Paris’ e giderek Andre Lhote ve Fernard Leger’in öğrencisi olmuşlardır (Pehlivanoğlu, 2011: 81).

1950’li yıllara kadar etkisini gösteren grubu, kendisinden önceki var olan Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği’nden ayıran en belirgin fark, belli bir estetik anlayışında birleşmeleri, eylemlerinde dayanışma göstermeleri, sanat dünyasına sunmak istedikleri yeni anlayışı kararlı bir biçimde sunmalarıydı (Gören, 2002: 281). Ağırlıklı olarak Kübizm ve kurmacı/ konstrüktif anlayışa yönelik grup üyelerinin amacı yeni akımları tanıtmak ve Batılı Sanat anlayışını kamuoyunda yaygınlaştırmaktı (Sözen ve Tanyeli, 2003: 66).

D grubu’nun etkin olduğu dönemlerde akademi içi ve dışında çalışmalarını sürdüren Çağdaş Türk Resim Sanatında önemli yeri ve izleri olan bazı sanatçılar olmuştur. Yine d grubu’nun aktif olduğu dönemlerde eğitimini sürdüren (1940-1948) sanatçılardan biri olan Şükriye Dikmen de bu sanatçılar arasında yer almayı başarmıştır (Tansuğ, 2012: 218). Bu bakımdan Dikmen’in d grubu’ndaki yerinden bahsetmeden geçmemiz doğru olmayacaktır.

Şükriye Dikmen’in d grubu ile olan ilişkisini, öncelikle grubun kurucu üyelerinin Dikmen’in akademideki hocaları olmasına bağlanabilir. Sanatçı İstanbul’daki akademik hayatında Cemal Tollu, Z. Faik İzer ve Nurullah Berk gibi d grubu mensubu sanatçı hocalarla çalışmış ve dolayısıyla bu gruba dolaylı bir biçimde bağlılığını sürdürmüştür (Tansuğ, 1986: 16).

D grubu’nun “Sanatı halka benimsetme politikası” amacıyla yurdun çeşitli yerlerinde birçok sergi açmış olduğunu bilmekteyiz, Dikmen grubun bu gibi etkinliklerde fiilen yer almamış olsa da, yurt içi ve yurt dışı akademik çalışmalarını izleyen bir dönemden sonra oluşturduğu bağımsız üslubu keskin dış çizgilerle oluşturduğu portre ve natürmortlarıyla d grubu’nun temsil ettiği ilkelere bağlı görülmemektedir (Tansuğ, 2012: 225).

D grubu üyelerinin çoğu 1914, Çallı kuşağına üye hocaların öğrencileridir. Grup üyeleri, 1914 Kuşağının izlenimci yaklaşımı ile resimdeki deseni yok ettiklerini savunmuş ve buna karşı çıkmışlardır (Erden, 2012: 92). Bu bağlamda d grubu’nun sanat anlayışında desenin önemli bir yere sahip olduğunu anlayabiliriz. Bununla

birlikte Şükriye Dikmen'in resim anlayışındaki desene vermiş olduğu önemden yola çıkarak d grubu üyeleri ile Dikmen'in bu ortak anlayışta da bütünleştikleri öne sürülebilir. Öyle ki Dikmen'in d grubu içinde aktif yer almamış olmasına rağmen bağımsız olarak elde ettiği başarısını sanatçının desen çalışmalarına bağlanmış ve üslubunun bağımsız farklılığına böyle ulaştığı savunulmuştur (Tansuğ, 2000: 29).

Grubun son önemli sergisi 1947 tarihinde olmuştur. Dikmen o dönemlerde akademide resim bölümünün yüksek kısmında eğitimine devam etmekteydi. Belki de grup etkinliğini sürdürebilseydi grubun sergileri içinde Dikmen'in eserlerini de bulma imkânımız olabilirdi. Bu tahmini, Cemal Tollu ve Nurullah Berk'in, Dikmen'i "iftihar vesilesi bir öğrenci" olarak değerlendiren yaklaşımları da desteklemektedir. Öte yandan Şükriye Dikmen'in d grubu'nu zenginleştirebilecek akademi-dışı bir üslup ortaya koyuşu, grubun düşünceleriyle bütün bütüne çelişmeyen yapısıyla gruba önemli bir katkı oluşturabileceğini de akla getirmektedir (Tansuğ, 2000: 29).

2.6. ŞÜKRİYE DİKMEN'İN SANATINDA ETKİLERİ GÖRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN RESSAMLAR ve ESERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Sanat tarihinde birçok ressamın, kendinden önceki usta ressamların ve çağdaşlarının üsluplarıyla olan yakınlıkları konuşulmuş, hep var olan, bilinen sanatçılar ile ortak benzerlikler kurularak daha kolay benimsenmeye çalışıldığı görülmüştür. Dikmen'in de ilk kişisel sergisinden sonra sanat eleştirmenleri ve üstatları tarafından bazı ressamlarla bağdaştırıldığı görülmüştür. Şükriye Dikmen'in 1953, 1954, 1955 tarihlerinde yurt dışında ard arda açmış olduğu sergileri eleştirmenler tarafından övgü ile karşılanmış, Dikmen'in sanat anlayışı hakkında birçok yazı yazılmıştır. Bu yazılarda sanatçının eserlerinde etkisi bulunduğu düşünülen resamlara da değinilmiştir.

1953'de Jeanne Castel galerisinde açtığı ilk sergisinde sanat eleştirmenleri tarafından büyük övgüler alarak, sanatında Matisse²² ve Leger'den etkiler olduğu

²² H. Matisse (1869-1954): Fransız ressam. Paris'te Julian Akademisine kayıt olması ile sanat hayatına adım atmıştır. 1900 yılında Andre Derain ve Maurice de Vlaminck ile tanışan sanatçı onlarla birlikte

belirtmiştir (Tansuğ, 1986: 13). Matisse'in eserlerindeki saf renk anlayışı ile Dikmen'in yüzeyi düz bir şekilde saf renklerle kapattığı renk anlayışı birbirleri ile ilişkilendirilebilir. Yine Matisse'nin figürlerinde sadeleşmiş formları ile Dikmen'in yalın figürleri benzerlik göstermektedir. Matisse'in figürlerinin etrafını saran siyah kalın konturlar Dikmen'in eserlerinde de vazgeçilmez bir öğedir (Resim 1- 2).

Resim 1: Henri Matisse, Dans (I), 259 x 390 cm. 1910, Modern Sanat Müzesi , New York²³

Resim 2: Henri Matisse, Portre- Saul Stein 72.4 x 56.5 cm., 1916, Modern Sanat Müzesi, San Francisco²⁴

Yine 1954'de İstanbul sergisinde Hocası Cemal Tollu tarafından Dikmen'in çalışmalarında Modigliani²⁵ ve Gauguin' in²⁶ etkilerinin açıkça hissedildiğinden

yeni bir akımı Fovizm'i şekillendirmeye başlamıştır. Rengin ifadeci bir tarzda kullandığı resimler yapmıştır. Louis Vauxcelles'in kendilerini fauve (vahşi hayvan) olarak nitelendirmesi ile Matisse ve arkadaşları Fovistler olarak bilinmeye başlamışlardır. 1930 yılında Gauguin'in izinden Tahiti'ye gitmeye karar veren sanatçı New York ve San Francisco üzerinden Tahiti'ye gitmiş fakat Tahiti'den ziyade New York'un gökdelenlerinden etkilenmiştir (Erden, 2012: 50).

²³ <http://www.henri-matisse.net/paintings/bxa.html> adresinden 20 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.

²⁴ <http://www.henri-matisse.net/paintings/bxa.html> adresinden 20 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.

²⁵ Amadeo Modigliani (1884- 1920): 1884 İtalya'nın Livori kentinde doğmuştur. Hastalıklarla mücadele eden bir yaşam sürdürmüş olan Modigliani, tifoya yakalanması sonucunda lise eğitimini bırakmak zorunda kalarak, 1898' de Guglielmo Micheli ile resim sanat eğitimine başlamıştır. 1902'de Floransa'da, Scuola Libera di Nudo' da Çıplağın Serbest Okulu Fattori'nin atölyesine girmiştir. 1903'de Venedik'e gidip benzer bir okula kaydını yaptırmıştır. Modigliani bu üç şehirde, müzeleri gezme, antik sanatı ve Rönesans sanatını inceleme fırsatını yakalamıştır. (<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?articleID=174§ionID=2&lang=TR&bhpc=1/İlkBohem:Amadeo Modigliani/ Sancar Özer sayfa 3>).

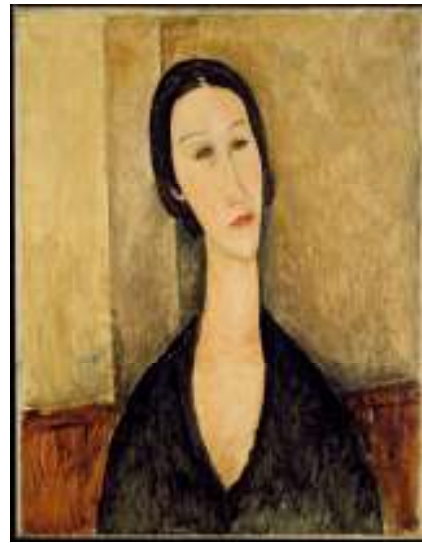
²⁶ Eugene Henri Paul Gauguin (1848-1903): Çocukluğundan beri resme ilgisi olan Fransız ressam, Camille Pissarro ile arkadaşlığı sayesinde resme olan ilgisi farklı bir boyut kazanmıştır. 1881-1882 arasında açılan empresyonist sergiler katılmıştır. Vincent Van Gogh'un çağrısı üzerine, birkaç aylığına Arles'a gitmiştir. Van Gogh'la olan bu arkadaşlığı dramatik biçimde Van Gogh'un intihara

bahsetmiştir (Tansuğ, 1986: 17). Özellikle Modigliani ve Dikmen'in figürlerindeki stilizasyonlar arasında büyük benzerlikler vardır. İki sanatçının portre çalışmalarında büyük benzerlikler görürüz. Her iki sanatçı da resmettiği figürlerin yüzlerini, boyunlarını ve ellerini uzatarak stilize etmiştir (Resim 3-4). Ayrıca ellerini kavuşturmuş olarak tasvir edilen bazı kadın portreleri de ortak benzerlik içerisindedir. Yine her iki sanatçının da figürleri gölgesiz düz bir şekilde boyayarak ve detaylardan arındırarak resmettiği görülmektedir.

Ayrıca Modigliani'in portrelerinde sıkça gördüğümüz, figürlerinin gözlerini adeta içleri boşmuş gibi resme özelliğine, Dikmen'in bazı çalışmalarında da rastlanmaktadır (Resim 5-6). Bu çalışmaları, Dikmen'in diğer portrelerindeki zarif portre tasvirleri yerine izleyicide ürkme ve rahatsızlık hissi uyandırmaktadır. Dikmen'in bu tür portre sayısı az bulunmaktadır.

Resim-3:Şükriye Dikmen,
Katalog no:3

Resim-4: Modigliani²⁷

kalkışmasıyla son bulmuştur. Bu arkadaşlık vesilesiyle Paris'te sanat çevresinde tanınan ve önemsenen biri olmuştur. İlkel sanata duyduğu ilgisi nedeniyle 1891'de Tahiti'ye gitmiştir. Burada yerlilerin günlük yaşantılarını resmetmiştir. Sanatçı 1903 yılında frengi hastalığından hayatını kaybetmiştir (Erden, 2012: 38).

²⁷ <https://news.brown.edu/features/2012/05/finne> adresinden 16 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir. Eserin bilgilerine ulaşılamamıştır.

Resim-5: Modigliani²⁸

Resim-6: Şükriye Dikmen
A.Ü.Y, 60x41 cm.²⁹

Dönemin ünlü sanat eleştirmeni olan Zahir Güvenli tarafından yapılan yorumda, Dikmen'in çalışmalarında Matisse'in, Gauguin'in ve Japon estamplarının yoğun etkisinin görüldüğünden fakat Dikmen'in üslup bakımından kişisel bir sonuca varmayı başardığından bahsedilmiştir (Tansuğ, 1986: 20).

Şükriye Dikmen'in 1979 yılında açılan sergisini ele alan değerlendirmelerin birinde bu tür soyutlamalarla Joan Miro'nun soyut resimleri arasında bazı benzerlikler kurulmuştur. Miro'nun resimlerinde de göz, ağız gibi insan uzuvları kullanılmış olduğu gibi yine ritmik bir şekilde bazı formların yerleştiği ve bu formları birbirlerine bağlayan kontur çizgilerinin kullanılmış olduğu görülmektedir (Resim 7- 8). Ancak Miro'nun eserlerinden Dikmen'in herhangi bir esinlenmesi olduğunu söylemek mümkün olmayıp sadece bir benzerlikten öteye gidilemez (Tansuğ, 1964: 38).

²⁸ <http://www.wikipaintings.org/en/amedeo-modigliani/marie-daughter-of-the-people-1918> adresinden 11 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir. Eserin bilgilerine ulaşılamamıştır.

²⁹ Özsezgin, K. (2004). Şükriye Dikmen. İstanbul: Kare Sanat Galerisi.

Resim -7: Joan Miro, Seven bir Bayandaki Rakamlar ve Yıldızlar , 1941
Kağıt üzerine guaş, 456 x 380 cm. ³⁰

Resim-8: Şükriye Dikmen, Katalog no: 113

Dikmen' in sanat hayatına başladığı ilk yıllardan günümüze kadar, çalışmaları bazı sanatçıların eserleri ile özdeşleştirilmiştir. Öyle ki Akçaoğlu 2010 tarihli makalesinde Amerikalı ünlü ressam Alex Katz³¹ ile Dikmen arasındaki benzerliğe dikkat çekmiş; sadelik konusunda benzer üslup sonuçları verdiğiğine değinmiştir.

³⁰ <http://pictify.com/39530/joan-miro-ciphers-and-constellations-in-love-with-a-woman> adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

³¹ Alex Katz; Amerika ve Avrupa'da avangard sanatçılar arasında Figüratif Gerçekçilik ve Sembolizm'in en yaratıcıları arasında görülen Alex Katz, 1927'de New York'ta doğmuştur. Amerika'da önce New York Cooper Union Sanat Okulu'nda, ardından Skowhegan Resim ve Heykel Okulu'nda eğitim almıştır. 1946 ile 1950 yılları arasında Jackson Pollock ve diğer Soyut Dışavurumcular'ın çalışmalarının etkisi altında kalan sanatçı ilk olarak ağaç resimleri ve fotoğraflara dayanan bir takım çalışmalar yapmıştır. 1950 yılının ortalarından itibaren parlak renkler kullanarak manzara ve iç mekân resimleri, figür çalışmaları yapmıştır. Basitleştirilmiş kolaj denemelerine daha sonra başlamıştır. Bu ilk çalışmalarında görülen, resmin tekdüze sesini vurgulayan sembolist tarzı ve figür kullanımındaki ısrarı onu, soyutlama ve tesadüflerin içiçe geçip harmanlandığı çağdaş avangard akımın dışında tutmuştur. Katz, Beyaz Elbiseli Ada (1958) gibi otantik tarzını ortaya koyduğu sıradan insanların portre çalışmalarına 1950 yılının sonlarında başlar. Whitney Müzesi Baş Kütatörlerinden Richard Marshall sanatçının çalışmalarını hakkında şunları söylemiştir; "*Çalışmaları, filmleri, reklamları ve reklam panolarını çağrıştıran, ifadesiz, düz şekilde boyanmış, büyük ölçülerde, dramatik şekilde kesilmiş, büyük portrelerle karakterizedir.*" 80 yaşına geldiğinde nihayet ünü küçük sanat çemberini aşan sanatçı günümüzde Amerika'nın yetiştirdiği büyük resamlardan biri olarak kabul edilmektedir (<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR&articleID=611&bhcp=1> adresinden 21 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir).

İki sanatçının da portre çalışmalarına bakıldığında sanatlarındaki sadelik anlayışı göze çarpmaktadır. Düz gölgesiz boyanmış alanları ile son derece detaydan arındırılmış figürler görmekteyiz. İki sanatçı arasında benzerlikler görüldüğü gibi belirgin farklılıklarda vardır. Dikmen daha keskin hatları tercih ederken, Katz'ın daha yumuşak hatlara sahip olduğu görülür (Resim 9-10). Dikmen'in tüm tasvirlerinde figürlerini koyu siyah kalın konturlar ile sınırlandırıldığı görülürken, Katz'ın tasvirlerinde böyle bir detaya rastlanmamaktadır. Bunun yanı sıra Dikmen ve Katz'ın bazı natürlük çalışmalarında da benzerlikler görülür. Örneğin Katz'ın tasvir ettiği çiçek düzenlemesinde (Resim 11) gerek kompozisyon bakımından gerekse kullanılan renklerle Dikmen'in eseri (Resim 12) ortaklık gösterir. Yine oldukça sade peyzaj kompozisyonlarının da Dikmen'in peyzaj çalışmaları ile yakınlık gösterdiği söylenebilir (Resim 13-14).

Resim-9: Alex Katz, Tempolu Gün, 1990
Gravür, 36 x 29 cm.³²

Resim-10: Şükriye Dikmen,
Katalog no:32

³² http://www.alexkatz.com/print_archive adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

Resim-11: Alex Katz³³

Resim-12: Şükriye Dikmen,
Katalog no:100

Resim-13: Alex Katz
Daytona Kumsalı 4, 1996
23x17 cm.³⁴

Resim-14: Şükriye Dikmen, Katalog no: 75

Öyle görülüyor ki Şükriye Dikmen'in sanat hayatının başlangıcından günümüze birçok ünlü ressamla üslup bakımından benzerliklerine dikkat çekilmiş,

³³ <http://www.alexkatz.com/home> adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir. Eserin bilgilerine ulaşılammıştır.

³⁴ http://www.alexkatz.com/pop_up_image/editions/00282 adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

tartışılmıştır. Bu da bizlere bu tür benzetmelerin hep süre gelen bir durum olduğunu düşündürmektedir. Onun birçok dünyaca ünlü ressamlarla ilişkilendirilmiş olması onun sanatının evrensel düzeyde olduğunu bir kanıtı sayılabilir (Akçaoğlu, 2010: 24).

Sanatçı döneminin büyük ustalarından feyz almış, kendi içinde özümsemiş ama hiçbir zaman bir taklit ya da öykünme göstermeden üslubunu oluşturmayı ve teklige ulaşmayı başarmıştır. Dikmen'in hocalarından olan Berk, bu konuya şöyle değinmiştir;

“...Bir yalnızlık içinde demeliydim belki. Çünkü nihayet erişilmiş kişilik, sunulabilmiş mesaj, sanatçıyı yalnızlığa götürür. Değerli eserin çevresine sızmayan bir kapalılığı, bir yalnızlığı, bir tekligi vardır. Onu seyrederken yalnız onu görür, başka hiçbir eseri düşünmez, düşünemezsiniz. Bildiri o esere, onu yapan sanatçıya hastır. Şükriye Dikmenin resimlerinde bu hasleti görüyorum. Onlara bakarken başka bir ressamı, ya da ressamları hatırlamıyorum. Benzerlikler var evet. Ama hangi sanatçı, ne kadar da büyük olsa, benzerliklerden, etkilerden kurtulabilmiştir?”
(Berk ve Tansuğ, 1986: 8).

Dikmen'in eserleri hakkında benzerlikler kurulsa bile bunun sadece bir benzerlikten öteye geçemeyeceğini belirten Berk sanatçının teklige ulaşan üslubunu bu şekilde vurgulamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KATALOG

Katalog, Şükriye Dikmen'in eserlerinden oluşmaktadır. Dört bölüme ayrılarak oluşturulan katalogda; sanatçının altmış altı portre, on iki peyzaj, otuz dört natürmort ve yedi soyut çalışması bulunmakta olup toplamda yüz on dokuz çalışması incelenmiştir.

Eserler tarihlerine göre kronolojik bir sıra içinde verilmiş, tarihi bilinmeyenler ise en sona eklenmiştir. Ayrıca eserlerin ulaşılabilen kaynakçaları, yer, tarih, malzeme ve boyutları da eklenmiştir.

Resimler ve resimlere ait bilgiler kataloglardan, kitaplardan ve web sitelerinden temin edilmiştir.

3.1. PORTRELER

Şükriye Dikmen'in çalışmalarının büyük bir bölümünü portrelerin oluşturması onun daha çok portre ressamı olarak tanınmasına neden olmuştur. Sanatçı sanat yaşamının ilk yıllarında da yer verdiği peyzaj, natürmort ve abstre konulu çalışmalarına ilerleyen sanat hayatında daha ağırlık vererek sürdürmüş fakat aynı zamanda portre çalışmalarına da devam etmiştir.

Dikmen'in çalışmalarının büyük kısmını oluşturan portrelerinin kendi içinde üsluplaşmış belli başlı tasvir özellikleri vardır. Bu tasvir özelliklerinden en önemlisi, onun sanat anlayışını oluşturan sadeliktir. Dikmen resmettiği figürü tüm detaylardan arındırmış, hacimsiz, iki boyutlu olarak resmetmiştir. Düz gölgesiz bir şekilde boyadığı portrelerin ten renklerini alışılmışın dışında, kişilerin ruh hallerine uygun düşecek bir şekilde, mor, yeşil, mavi gibi renklerle boyamıştır (Tansuğ, 1964: 36). Genelde düz bir renge boyanmış olan arka planda ise portrenin içinde bulunan renklerin ya bir ton koyusu ya da bir ton açığı seçilerek boyanmış, böylelikle eserde

renk dağılımı uygun bir şekilde yapılmıştır. Figürü düz şekilde boyanmış bir fonun önünde resmederek onu doğal dünyadan çekip çıkartmış ve figürü birey olarak ele almıştır (Berk ve Tansuğ, 1986: 163). Dikmen'in çalışmalarında dikkat çeken bir diğer özellik ise onun stilize edilmiş figürleridir. Figürlerin boyunlarını, parmaklarını ve kollarını uzatarak onları stilize etmiştir. Resmedilen figürler ve çiçeklerin etrafı kalın siyah konturlarla sınırlandırılmıştır. Çizgi ve renge dayalı resimlerinde boya hiçbir fırça izi taşımayan düz bir kat olarak uygulanarak portre geniş mat ya da canlı renk alanlarıyla oluşturulmuştur (Rona, 1997: 457). İnceltilerek kullanılan boyanın altında kontrplağın damarlı ahşap dokusu görülmektedir. Dikmen portrelerini çoğunlukla cepheden ya da dörtte üç profilden tasvir etmeyi tercih etmiştir. 1970' de profilden resmetmiş olduğu Aliye Berger'in portresindeki bu duruşu çok az kullanmıştır. Bazı eserlerindeki figürler ise kadrajın dışına taşmıştır (Katipoğlu, 2000: 24). Sanatçı resmettiği portrelerini ayakta bütünüyle, dizlerine kadar, ellerine kadar veya tuvalin tümünü kaplayacak bir şekilde daha yakın bir bakış açısından tasvir etmiştir (Tansuğ, 1964: 33). Birçok portre çalışmasında figürlerin elleri, genellikle çapraz bir şekilde durmakta ve böylelikle esere hareketlilik kazandırılmaktadır (Katipoğlu, 2000: 24).

Portrelerinin çoğunluğunu kadın ve genç kız portreleri oluşturur. Bunun nedeni olarak, kadın figürünün süslemeye daha uygun olduğu düşünülebilir (Tansuğ, 1964: 32). Diğer yandan sanatçının kadınlara verdiği değer etkisi olduğu da ileri sürülebilir. Öyle ki Dikmen bir röportajında; *“Kadınlarımız, içinde buldukları şehri bile gerektiği gibi görmüyor, tanımıyorlar... Bakmıyorlar. Kadının bir şeye bakması mühimdir de... ayrıca kadınlarımız diye tasrih ediyorum... Bir şehri tanımak için sokaklarında, mahallelerinde avare avare dolaşmak, o sokaklardaki kedileri, pencerelerdeki saksıları, bahçe kapılarındaki çocukları tanımak ve sevmek demektir. Kadınlarımızın çoğu vitrinlerden öte bir şehrin olduğunu, bu şehirlerin bizim onlara duyduğumuz ilgiyle beraber gelişeceğini düşünmemesine, yaşadığımız şehrin evimizmiş gibi meşgul olunmamız gerektiğine inanmamasına hayretler ediyorum. Güzelliğin olduğu yerde terbiye kendiliğinden vardır. Her türlü terbiye... Ben bunu dar manasında almıyorum. Güznel ve temiz sokaklarda da yürümek bir terbiye işidir. Mahallemize yapılan bir ev eğer çevremizin güzelliğini bozuyorsa*

üslubu üslubumuza uymuyorsa bunu her kez den önce kadınların görmesi, kadınların üstüne vazife olarak alması lazımdır...’’ (Yeşim, 1965:11) diyor.

Sanatçının bu söylediklerinden, kadınlara büyük önem vermekte olduğunu, onların hayata sahip çıkan, düşünen ve güçlü bireyler olmalarını arzu ettiğini anlıyoruz. Belki de bunun içindir ki portrelerindeki kadınlar yaşama sahip çıkan kentte yaşayan ve kent hayatının değişik kesimlerinden olduklarını düşündüren kadınlardır³⁵.

Kadın portrelerindeki genel özellikler hakkında şunları söyleyebiliriz. Resimlerinde kırsal kesimden olmayan aksine modern hayatın içinden, değişik yaş gruplarından, bakımlı ve sanatçının yakınında yer alan kadınlar resmedilmiştir. Bu portrelerin neredeyse hepsinde ortak duruş ve ifade vardır. Portreler oldukça sakin, aynı zamanda da izleyicide güçlü bir kadın duruşu hissi veren zarif kadınlardır. İri gözlü olan portreler ifadeli bakışları ile kimi zaman seyirciyle göz göze gelmekte iken kimi zamanda izleyiciden uzaktır³⁶.

Sanatçı resmetmiş olduğu kadınların dişiliğini vurgulayacak detaylara yer vermiştir. Bunu kimi zaman kadın figürlerinin takılarını detaylı olarak tasvir etmesi ile kimi zaman da göğüslerini vurgulayarak yapmıştır (Katalog no: 24).

Dikmen özellikle kadın figürlerini çiçek motifleriyle adeta süslemiştir. Çiçekler kimi resimlerinde figürün etrafını sarmış, kimi portrelerinde ise figürün başında bir taç gibi yer almaktadır. Bu tasvirlerin bir benzeri de çiçeklerin arasına gömülmüş kadın figürleri ve bazı hayvan figürleri ile birlikte resmedilmiş olanlarıdır ki bu çalışmalar izleyicide fantastik bir görünüm oluşturmaktadır (Katalog no: 66).

Zeynep Yasa Yaman bir yazısında “1950’li yıllarda öne çıkan soyut resim ve non-figüratif resim tartışmaları içinde “kadının” bir motif olmaktan öteye gidememiş

³⁵ “Modernleşmiş Sesli Hizmetler Yan Sanayi-i - Şükriye Dikmen” <https://soundcloud.com/at-lkunst/modernlesmis-sesli-hizmetler-5> adresinden 25 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

³⁶ “Modernleşmiş Sesli Hizmetler Yan Sanayi-i - Şükriye Dikmen” <https://soundcloud.com/at-lkunst/modernlesmis-sesli-hizmetler-5> adresinden 25 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

olduğunu ve erkek sanatçıların kadın figürünü bazı misyonlar yükleyerek, ülküleştirilerek resmetme yaklaşımlarında bulduklarını, fakat daha sonra “kadın” a yalın, olduğu gibi yaklaşanların yine kadın sanatçılar olduğunu ifade etmiştir³⁷. Yasa Yaman’ın bu yazısında söz ettiği, kadını bir birey olarak resmeden sanatçılar arasına Dikmen’i de koyabiliriz. Çünkü sanatçı kadın figürünü düz bir şekilde boyanmış fonun önünde resmederek, onu doğal dünyadan çekip çıkartmış “kadını” birey olarak yansıtmıştır (Berk ve Tansuğ, 1986: 163).

Sanatçının resmettiği portreler, genellikle tanıdığı ve çevresinde yer alan kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca ilginç bulduğu kişilerin resmini yapmaktan hoşlandığını da belirten sanatçı portrelerini kimi zaman bir modele bakarak tasvir ettiği gibi kimi zamanda dikkatini çeken birinin portresini aklında canlandırarak da resmetmiştir (Katipoğlu, 2000: 24).

Şükriye Dikmen’in portreleri arasında isimlerine sıkça rastladığımız Aliye Berger, Tülin Zambakoğlu, Müjde Aykaç, Emine Gönel, Fatoş Eray, Züleyha Münif, Şahika Turan, Necla Fertan, Draşan, Muhibbe Darga, Ülker Gökberk, Sema Çağa gibi isimler sanatçının tanıdığı ve dostlarından oluşmaktadır. Dikmen bu isimlerin bazılarını bir kez resmetmişken bazılarını da birkaç kez resmetmiştir. Aliye Berger, Tülin Zambakoğlu, Fatoş Eray gibi isimlerin birden fazla resmedilmiş olduğu görülmektedir. Bu üç kişinin portre çalışmalarından bahsedecek olursak;

İlk olarak Dikmen’in en çok tanınan portrelerinin arasında yer alan Aliye Berger’in portrelerinden bahsetmemiz gerekir (Resim 15- 16). Sanatçı kendisi gibi ressam olan Aliye Berger’in bildiğimiz kadarıyla üç farklı resmini yapmıştır. Resmettiği portrelerinde, onun tüm karakteristik hatlarını kendi resim üslubu ile yansıtmıştır. Elmacık kemikleri, belirgin yuvarlak kaşları, gözlerinin ve göz kapaklarının belirgin yapısı ve köşeli yüz hatlarını ustalıkla resmine aktarmış

³⁷ Yasa Yaman, Z. (2006). Ötekinin varlığı: Her resim bir öykü anlatır/ Modern Türk sanatında kadının imgesel dönüşümü. İçinde Akkoyunlu, B. (Ed.). *Kadınlar, Resimler, Öyküler “Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde “kadın” imgesinin dönüşümü”* . (ss. 8-85). İstanbul: Promat Basım ve Yayıncılık.

olduğunu görmekteyiz. Dikmen, Berger'in üç portresinde de iri mavi gözlerini, altın sarısı dalgalı saçlarını, küpe ve kolyesini de tasvir etmiştir. Üç ayrı resimde de fon renginin aynı olması da dikkat çekicidir. Fon renginin Aliye Berger'in göz rengi olan mavi ile aynı oluşu, Dikmen'in modelinin göz rengini arka plana taşıyarak portrenin gözleri ve kendisine olan vurguyu artırmıştır. Berger'in portresinde kullanılmış olan canlı renkler dikkat çekicidir (Resim 15). Sanatçının diğer portre çalışmalarına farkla Aliye Berger'in üç farklı portresinde de yoğunlukla canlı renkler kullanmıştır. Bu farklılığı Dikmen'in modeli karşısında duyduğu hisler olabileceğini akla getirmektedir. Öyle ki Berger'in renkli bir iç dünyası olduğu düşünülürse, Dikmen de bu renkliliği onun portresini tasvir ederken kullanmış olduğu renklere yansıttığı söylenebilir.

Resim-15:Şükriye Dikmen
Aliye Berger Portresi, K.Ü.Y.

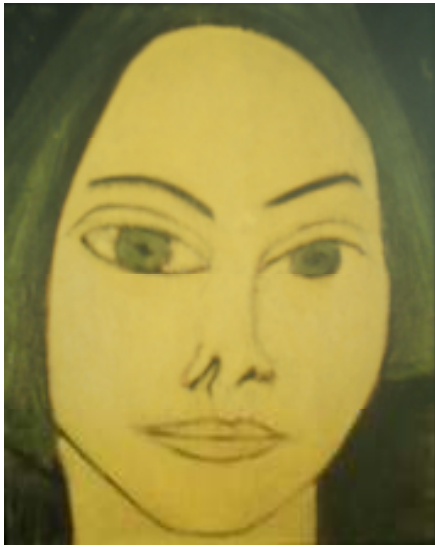

Resim-16: Aliye Berger³⁸

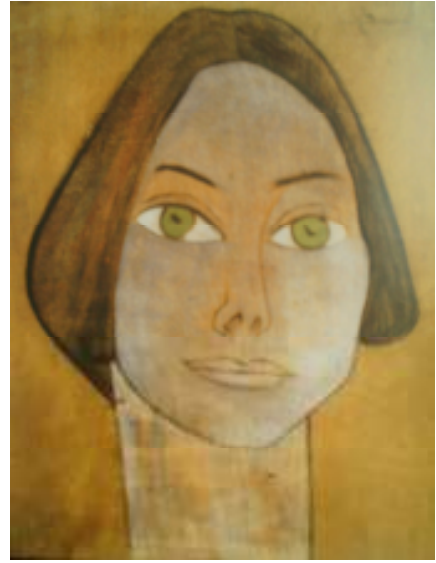
Şükriye Dikmen'in birden fazla resmetmiş olduğu bir başka isim ise Tülin Zambakoğlu'dur (Resim 17-18). Dikmen Zambakoğlu'nu beş ayrı şekilde tasvir etmiş ve her bir tasvirlerinde tekrarlanmış birçok benzerliklerin olduğu dikkat çekmektedir. Bir şapka gibi duran düz hacimsiz saçları, yuvarlağa yakın çehresi,

³⁸ <http://www.sanalmuze.org/etkinlikler/image/AB04.htm> adresinden 12 nisan 2012 edinilmiştir.

düze yakın kaşları, yeşil iri gözleri, büyük ağzı ve aynı sakin duruşu ile beş farklı tasvirinde de benzerlikler göstermektedir. Boyun ise hepsinde uzatılarak deforme edilmiştir. Dikmen bu modelini resmederken hep pastel ve soğuk renkler kullanmıştır. Yine her bir yapıtında olduğu gibi figürü düz bir şekilde boyanmış fonun önünde resmederek onu doğal dünyadan çekip çıkartarak birey olarak ele almıştır (Berk ve Tansuğ, 1986: 163). Bu beş portrenin tekrara düşmüş portreler olduğu görülmektedir.

Resim-17: Şükriye Dikmen
Portre-Tülin Zambakoğlu,
K.Ü.Y., 27x22 cm.

Resim-18: Şükriye Dikmen
Portre-Tülin Zambakoğlu,
68x49 cm.

Dikmen'in belki de yakın arkadaşlarından biri olan Fatoş Eray'ı, iki ayrı şekilde resmetmiş olduğu eserinde, sanatçının modelinin karakterini yansıtmış olduğunu görmekteyiz (Resim 19-20). Sağda boynuna kadar, solda ise ellerine kadar resmedilmiş olan bu her iki portrenin, karakteristik yüz hatlarını belirleyen: yuvarlak çehresini, kalın dudaklarını, kavisli şeklindeki kaşlarını, kahverengi iri gözlerini ve düz saçlarını görmekteyiz. Yine her iki eserde de figürün tasvirinde koyu renkler kullanılmıştır. Belki de bunun nedenini Fatoş Eray'ın ciddi bir kişiliğe sahip olmasından dolayı bu renklerin tercih edilmiş olabileceği tahmin edilebilir.

Resim-19: Şükriye Dikmen
Katolog no: 37

Resim-20: Şükriye Dikmen
Katolog no:51

Bu eserlerde görüldüğü gibi Dikmen tanıdığı bu dostlarını büyük bir içtenlik ile resmetmiş, katı üslubunun içinde yoğurarak modellerinin karakterlerini büyük ustalıklarla çalışmalarına yansıtmıştır.

Dikmen portreleri hakkında şunları dile getirmiştir;

“Portrelerimdeki tutumum yapıtlarımı realist bir anlayış içinde, objektif ve natüralist bir görüşten uzak, büyük bir sadelik içinde kişinin karakter ve özelliklerini kapsayan ve bunlara uygun bir form ve renk düzeni içinde tamamlamaktır. Modellerimin çoğu ile her zaman görüştüğüm ve onları çok iyi tanıdığım için bu yüzleri daha içten bir duygu ile görürüm...”(Dikmen, 1983: 5). Portre çalışmalarını bu şekilde ifade eden Dikmen'in sanat yaşamında portre çalışmalarının diğer yapıtlarına göre daha ağır bastığını söyleyebiliriz. Öyle ki sanatçı hakkında yorum yapan çoğu sanat eleştirmeni onun portreleri üzerinde daha çokça durmuş, portre çalışmalarını yüceltmekten çekinmeyerek, anıtsal bulmuşlar ve sanatçının portreci bir ressam olarak anılmasına neden olmuşlardır.

3.2. KATALOG

Katalog no: 1

Eser adı: Portre

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: Ülker Gökberk Koleksiyonu

Tarihi: 1950

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:102, Katalog Resim: 58

Tanım: Siyah, düz bir fon önünde resmin merkezinde cepheden tasvir edilmiş bir kadın portresidir. İri gözlü ve yuvarlak yüzlü olan figürün bakışları ifadesiz ve izleyiciye doğrudur. Eser oldukça az renkle tasvir edilmiş, sarının tonları ve siyah rengi ile tamamlanmıştır. Figür siyah fonun önünde resmedilmiş olmasıyla ön plana çıkmıştır. Siyah kalın konturlar ile hatları vurgulanmıştır.

Katalog no: 2

Eser adı: Portre, Kasım Gülek

Boyutu: 50x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1956

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 95, Katalog Resim: 51

Tanım: Başı sağa doğru dönük, dörtte üç profilden resmedilmiş olan, gözlüklü bir erkek portresidir. Figür yuvarlak yüzlü, uzun burunlu ve ince dudaklıdır. Esere ilk bakıldığında yeşil tonunda resmedilmiş olan figürün olağan dışı rengi dikkat çekicidir. Figürün bakışları izleyiciden uzaktır ve asık yüzlü bir ifadesi vardır. Eserde soğuk renkler kullanılmıştır. Koyu renkler ile resmedilen figürün aksine, fonda açık renkler kullanılarak figür ön plana çıkarılmıştır. Kalın siyah konturlar ile yüz hatları sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 3

Eser adı: Portre

Boyutu: 54x115 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1960

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 97, Katalog Resim: 53

Tanım: Ellerini çapraz bir şekilde kucağında tutan, dizlerine kadar tasvir edilmiş bir kadın portresidir. Sağında kırmızı bir yaprak yer alan figür, tuvale diyagonal bir şekilde yerleştirilmiş bu da resme hareketlilik kazandırmıştır. Arka plan düz kahverengi tonlarından farklı lekelerden oluşmaktadır. Figür iri gözlü, belirgin yuvarlak kaşlı, kalın dudaklı ve sivri çenelidir. Cepheden resmedilen figürün bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Esere ilk baktığımızda, figürün başının gövdesine göre küçük oluşu, uzun ince kolları ve parmaklarındaki stilizasyon dikkat çekmektedir. Çok az renk skalasıyla oluşturulmuş eserin ağırlıklı renklerinin kahverengi ve siyah oluşu, eserde kasvet ve matem duygularını harekete geçirmektedir. Koyu renkler arasında, figürün elleri, yüzü ve göğüs kısmı açık renk olmasıyla ön plana çıkmıştır.

Katalog no: 4

Eser adı: Portre, Tülin Zambakoğlu

Boyutu: 50x100 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1965

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 79, Katalog Resim: 35

Tanım: Tülin Zambakoğlu'nun düz kahverengi bir fon önünde cepheden ve göğüs hizasına kadar resmedilmiş portresidir. Figür kısa saçlı, ince uzun boyunlu, iri gözlü, büyük ağızlı ve yuvarlak yüzlüdür. Figürün bakışları ileriye doğru ve ifadesizdir. Esere ilk bakıldığında figürün boynunun uzatılmış olması ve omuzların düşük ve başa göre küçük olması dikkat çekmektedir. Sıcak ve soğuk renklerin uyumlu birlikteliğiyle eser tamamlanmıştır. Kalın siyah konturlar kullanılarak figürün sınırları belirtilmiştir.

Katalog no: 5

Eser adı: Portre

Boyutu: 54x65 cm.

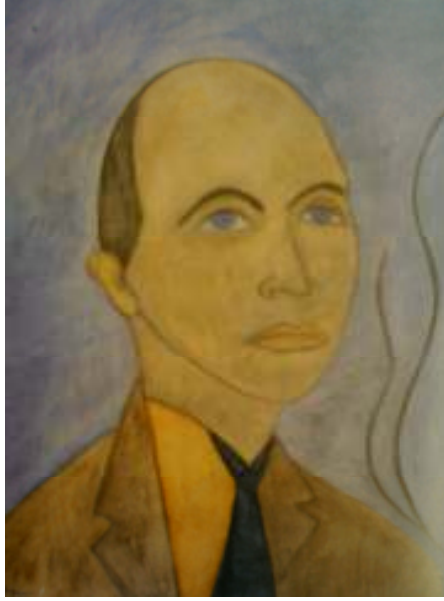
Yeri: -

Tarihi: 1965

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 98, Katalog Resim:55

Tanım: Omuzlarına kadar resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Cepheden resmedilen kadın farklı büyüklüklerde çiçekler arasında yer almaktadır. Dudakları büyük, gözleri iri ve boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Bakışları izleyiciye doğru ve ifadesiz olan figürün başındaki ve boynundaki aksesuarlar, etrafında bulunan çiçeklerin formlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik figürün bulunduğu ortamdan kopmamasını sağlamıştır. Çiçeklerin bir dala bağlı olmayıp adeta portrenin etrafında havada duruyorlarmış gibi tasvir edilmesi, resmin fantastik bir yanı olduğu hissini vermektedir. Renklerin pastel tonları tercih edilmiştir. Ayrıca çiçeklerin içinde yer alan renkler figüre de taşınarak renk dağılımı sağlanmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle eserde farklı bir doku yaratılmıştır. İnce siyah konturlar kullanılarak figürün hatları sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 6

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x64 cm.

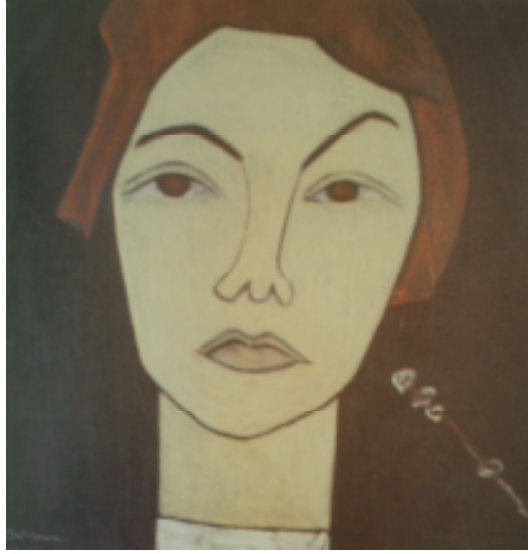
Yeri: Sabri Berkel Koleksiyonu

Tarihi: 1965

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:100, Katalog Resim: 56

Tanım: Sabri Berkel'in portresidir. Düz mavi bir fonun önünde dörtte üç profilden resmedilmiştir. Sağ tarafına doğru dönük duran figürün solunda iki eğik çizgi bulunmaktadır. Figür oval yüzlü, yuvarlak kalın kaşlı, kalın dudaklı ve saçları dökülmüştür. Figürün omuzları başına göre dar ve küçük kalmaktadır. Siyah konturlar ile çevrelenmiş figürün bakışları hafif yukarı doğru ve ifadesizdir. Pastel tonlarda resmedilmiş olan eserde fonda kullanılan mavi rengin, kahverenginin tonlarından oluşan figüre de taşınmasıyla uyumlu bir renk dağılımı yapılmıştır. Figürün hatları kalın siyah çizgiler ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 7

Eser adı: Portre

Boyutu: 43x55 cm.

Yeri: Fikriye Gürbüz Koleksiyonu

Tarihi: 1968

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:71, Katalog Resim:27

Tanım: Siyah bir fonun önünde cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Boynu uzatılarak stilize edilen figürün gözleri kısık ve tek kaşı kalkıktır. Bu hali figüre ciddi hatta biraz da sinirli bir ifade vermektedir. Bu ifade hissinin duyulmasında koyu renklerin kullanılması da etkili olmaktadır. Figürün hatları siyah konturlar ile sınırlandırılmış ve çok az renk skalası kullanılarak tamamlanmıştır.

Katalog no: 8

Eser adı: Portre

Boyutu: 36x72 cm.

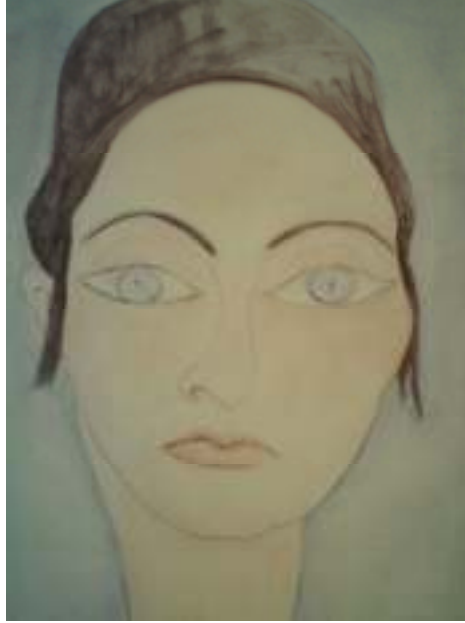
Yeri: Ayşe Ataman Koleksiyonu

Tarihi: 1968

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 90, Katalog Resim: 46

Tanım: Cepheden resmedilmiş, uzun boyunlu bir kadın portresidir. Uzun yüzlü olan figürün bakışları dışa doğrudur. Figürün iri gözlerinden canlı bir bakış hissedilmektedir. Esere ilk bakıldığında figürün iri gözleri ve uzun boynu dikkati çekmektedir. Aksesuar detayı ile boynuna vurgu artırılmıştır. Ağırlıklı olarak açık kahverengi tonlarıyla oluşturulmuş figür, fon ile bütünleşmiş siyah konturlar ile fondan ayrılmaya çalışılmıştır.

Katalog no: 9

Eser adı: Portre, Ayşe Sılan

Boyutu: 28x30 cm.

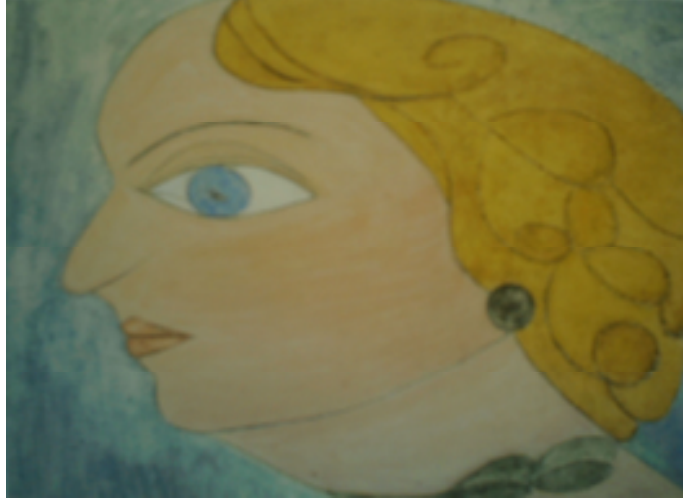
Yeri: Yahşi Baraz Koleksiyonu

Tarihi: 1968

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 61, Katalog Resim: 17

Tanım: Ayşe Sılan'ın cepheden tasvir edilmiş portresidir. Figürün ince uzun boynu, iri gözleri, yuvarlak kaşları ve yüzünün iki yanında ince zülüfleri vardır. Düz, açık mavi bir fonun önünde boynuna kadar resmedilmiş figürün bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Eser soğuk renklerin pastel tonlarıyla resmedilmiş ve çok az renk ile tamamlanmıştır. Açık mavi olan fon rengi figürün gözlerinde de kullanılarak portreye taşınmıştır. İnce siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır

Katalog no:10

Eser adı: Portre, Aliye Berger

Boyutu: 42x60 cm.

Yeri: Aliye Berger Koleksiyonu

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:75, Katalog Resim: 31

Tanım: Aliye Berger'in düz, mavi bir fon önünde profilden resmedilmiş portresidir. Profilden resmedilen bu portre çalışması sanatçının çok sık kullanmadığı bir duruş şeklidir. Figürün ifadesiz ve durgun bir duruşu vardır. Esere ilk bakıldığında figürün gözleri dikkat çekmektedir. Gözler, Mısır resim sanatında olduğu gibi karşıdan resmedilmiştir. Figürün boynunda ve kulağında aksesuar detayları görülmektedir. Eser sıcak ve soğuk renklerin ortak kullanımıyla oluşturulmuştur. İnce, açık konturlar ile portrenin hatları çevrelenmiştir.

Katalog no: 11

Eser adı: Portre

Boyutu: 42x52 cm.

Yeri: Bartalini Koleksiyonu

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 74, Katalog Resim: 30

Tanım: Dörtte üç profilden tasvir edilmiş bir kadın portresidir. Figür oldukça yakın bir şekilde resmedilerek eserin tüm yüzeyini kaplamaktadır. Yeşil mavi gözlü ve büyük ağızlı olan figürün bakışları ileri doğru ve ifadesizdir. Resme ilk bakıldığında dikkati figürün ten rengi çekmektedir. Mavi tonlarında resmedilen figür alışılmışın dışındadır. Siyah ve mavinin oluşturduğu eserde kasvetli bir hava hâkimdir. Sanatçının eserlerinde tercih ettiği kontur çizgisi bu eserde daha da kalınlaştırılarak kullanılmıştır.

Katalog no: 12

Eser adı: Portre, Emine Gönel

Boyutu: 50x100 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 78, Katalog Resim: 34

Tanım: Emine Gönel'in cepheden tasvir edilmiş portresidir. Figür ince uzun boyunlu, iri gözlü, yuvarlak kaşlı, oval yüzlü ve kalın dudaklıdır. Düz koyu yeşil bir fon önünde tasvir edilen figürün boynu uzatılarak deforme edilmiştir. İfadesiz bakışları seyirciyle kesişmektedir. Saçlarındaki perçemlerin farklı yönlerde doğru oluşu, durgun olan esere hareketlilik katmıştır. Eserde aksesuar detaylarına yer verilerek, resmin koyu renk havasından uzak olarak beyaz renklerde tasvir edilmesi ile de ön plana çıkarılmıştır. Koyu renklerde olan saçları ve gövdesi fon ile kaynaşırken, açık renkte olan ten rengi ile figür fondan ayrılmayı başarmıştır.

Resim no: 13

Eser adı: İsimsiz

Boyutu: 60x120 cm.

Yeri: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:48, Katalog Resim: 4

Tanım: Kahverengi düz bir fon üzerinde boydan resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Figürün sağ tarafına doğru uzanan bir çiçek yer almaktadır. Figür ifadesiz bir yüz ile çiçeğe bakmaktadır. Sol elini dirseğinden bükerek kucağına uzattığı sağ kolunu tutmuştur. Figürün uzun ince parmakları ve ayaklarının küçüklüğü, aynı zamanda omuzlarındaki deformasyon da dikkat çekicidir. Oldukça az renk skalasıyla tamamlanmış olan eser, ağırlıklı olarak kahverenginin tonları ve sarı renginden oluşturulmuştur. Figürün ayakkabısında kullanılmış olan kırmızı sarı rengi ile kontrast yaratılmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 14

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x63 cm.

Yeri: İzmir Müzesi

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 58, Katalog Resim: 14

Tanım: Tuvalin sınırlarına kadar taşmış ve cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Figürün, büyük ağız buna karşılık kısık gözleri vardır. Bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Hafif başını eğik tutan figürün bu duruşu esere bir hareketlilik katmıştır. Çok az renklerle tamamlanmış olan resimde fon renginin figürün ten rengine taşınmasıyla renk dağılımı sağlanmıştır. Figürün hatları siyah kalın konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 15

Eser adı: Portre, Fuat Kaçani

Boyutu: 54x45 cm.

Yeri: Günay Kat Koleksiyonu

Tarihi: 1970

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:62, Katalog Resim: 14

İleri, 2000: 92

Tanım: Fuat Kaçani'nin dörtte üç profilden resmedilmiş portresidir. Düz gri bir fon önünde yer alan figürün başı sağa doğru dönüktür. Oldukça yakın plandan resmedilmiş olan figüre ilk bakıldığında iri gözler dikkat çekmektedir; bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Boynu, inceltilerek ve uzatılarak stilize edilmiş olduğu görülmektedir. Figürde kullanılan sıcak renklerden farklı olarak fonda soğuk renk kullanılması ile ön ve arka plan birbirinden ayrılmış ve figür öne çıkartılmıştır. Figürün etrafı siyah konturlarla sınırlandırılmıştır. İnceltilerek kullanılan boyanın fırça hareketlerinin izleri hissedilmekte ve bu da resme ayrı bir doku kazandırmaktadır.

Katalog no: 16

Eser adı: Portre, Müjde Aykaç

Boyutu: 28x52 cm.

Yeri: Mine Persentili Koleksiyonu

Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:83, Katalog Resim: 39

Tanım: Müjde Aykaç'ın dörtte üç profilden tasvir edilmiş portresidir. Gözleri küçük ve kısık olan figür ifadesizdir. Başında kırmızı bir bant olan, boynu uzatılarak deforme edilen bu figürün ten renginin yeşil olması dikkat çekicidir. Figürün kulağında beyaz bir küpe vardır. Kırmızı düz bir fonun yer aldığı eserde, yeşil ve kırmızı renkler kontrast oluşturmaktadır. Figürün hatları siyah kalın konturlarla sınırlandırılmıştır. Bu eserde sanatçının diğer eserlerine göre boya daha kalın kullanılarak fırça izlerinin hissedilmesi sağlanmış ve bu da esere farklı bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 17

Eser adı: Portre

Boyutu: 64x49 cm.

Yeri: Zeyno - Muhsin Bilge Koleksiyonu

Tarihi: 1970

Malzeme: M. Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:87, Katalog Resim: 52

İleri, 2000: 98

Tanım: Yeşil lekelerden oluşan, düz bir fonun önünde başında çiçeklerin olduğu genç bir kadın portresidir. Figür ince uzun boyunlu, iri gözlü, yuvarlak kaşlı, kalın dudaklı ve uzun saçlıdır. Cepheden resmedilmiş figürün bakışları durgun, adeta bir noktaya odaklanmış gibidir. Figürün dudağındaki hafif kalkıklık onda kibirli bir ifade yaratmaktadır. Açık, ince konturlar ile sınırlandırılmış figürün boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Fonda soğuk renklerden yeşil tercih edilirken, figürde kahverengi ve sarı renklerinin kullanımıyla soğuk ve sıcak zıt uyumu sağlanmıştır.

Katalog no: 18

Eser adı: Portre

Boyutu: 30x35 cm.

Yeri: -

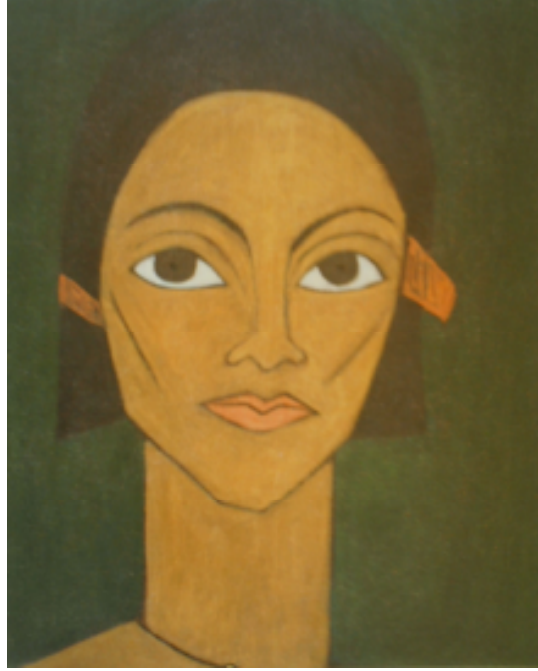
Tarihi: 1970

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 92, Katalog Resim: 48

İleri, 2000:96

Tanım: Dörtte üç profilden tasvir edilmiş, başı sağa doğru dönük kısa saçlı bir kadın portresidir. Düz kahverengi tonunda bir fon önünde resmedilmiş olan figürün bakışları ileri doğru ve ifadesizdir. Keskin yüz hatları olan figür elmacık kemikli, kalın dudaklıdır. Eser oldukça az bir renk skalasıyla tamamlanmış, kahverenginin tonları kullanılmıştır. Figürün hatları siyah keskin konturlarla çevrelenmiştir. İnceltilecek kullanılan boyanın altından, kullanılan malzemenin damarlı dokusu görülmektedir. Bu da resme farklı bir doku katkısında bulunmaktadır.

Katalog no: 19

Eser adı: Portre, Muhibbe Darga

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1975

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 101, Katalog Resim: 57

Tanım: Koyu yeşil bir fon önünde cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Eserin tamamında koyu renklerin ağır basması nedeniyle gözlerdeki beyazlık öne çıkmıştır. Bu da esere bakan izleyicinin figürün gözlerine odaklanmasına neden olmaktadır. İri ve ifadesiz gözeri olan figürün boynunun uzatılarak stilize edildiği görülmektedir. Koyu bir ten rengiyle resmedilmiş figür, fonun da koyu olmasıyla ön ve arka planın kaynaşmasına neden olmuştur. Figürün kırmızı dudakları, sağında ve solunda olan kırmızı saç aksesuarları ile yeşil fon kontrast oluşturmaktadır. Keskin hatları siyah konturlar ile çevrelenmiştir.

Katalog no: 20

Eser adı: Portre

Boyutu: 54x78 cm.

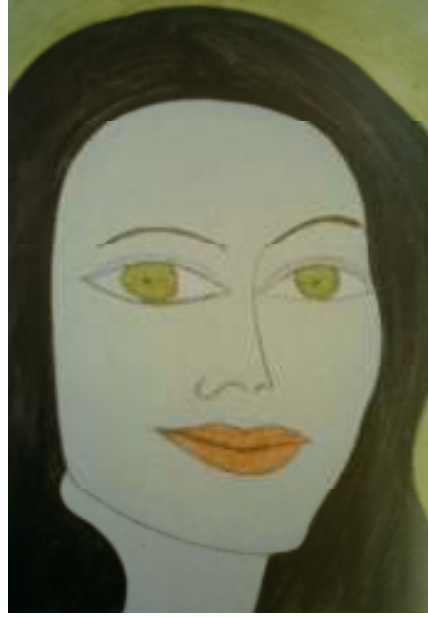
Yeri: Yahşi Baraz Koleksiyonu

Tarihi: 1975

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 85, Katalog Resim: 41

Tanım: Başını sola doğru çevirmiş dörtte üç profilden resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Figürün arka planında sarı bir alanda, kahverengi parmaklıklara benzer dikey ve yatay çubuklar vardır. İri kahverengi gözleri, kalın koyu kahve kaşları, belirgin elmacık kemikleri ve büyük ağız olan portrenin boynu uzatılarak deforme edilmiştir. Figürün uzun olan boynunda bir kolye bulunmaktadır. Kolye boynuna olan vurguyu daha da arttırmıştır. Figürün bakışları izleyiciye doğrudur ve hafif bir şekilde tebessüm etmektedir. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Figürün hatları siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle farklı bir doku yaratmıştır.

Katalog no: 21

Eser adı: Portre

Boyutu: 42x60 cm.

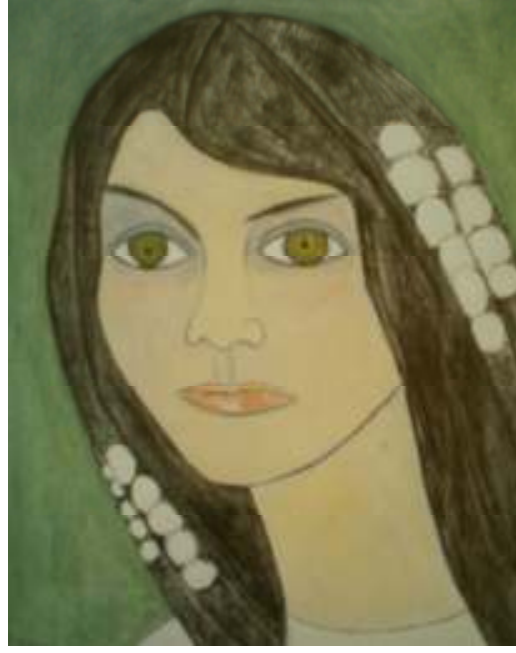
Yeri: -

Tarihi: 1975

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 66, Katalog Resim: 22

Tanım: Resmin tüm yüzeyini kaplayan dörtte üç profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. Bakışları izleyiciye doğru olan figür gülümsemektedir. Esere ilk bakıldığında figürün yeşil iri gözleri ve mavi ten rengi dikkat çeker. Fonda görülen yeşil renk, figürün gözünde de kullanılarak portreye taşınmıştır. Figürün hatları ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 22

Eser adı: Portre

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1979

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 57, Katalog Resim: 13

Tanım: Yeşil bir fon önünde dörtte üç profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. İri gözleri olan portrenin bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Sağ tarafa daha yakın olan figürün saçlarında beyaz boncuklar yer almaktadır. Resimde ağırlıklı olarak soğuk renkler kullanılmıştır. Figürün hatlarını kalın siyah konturlar çevrelemektedir.

Katalog no: 23

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x70 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1980

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 56, Katalog Resim: 12

Tanım: Tuvalin sınırlarına kadar taşan bir kadın portresidir. Cepheden resmedilmiş figürün bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. İri gözleri ve büyük ağız dikkat çekmektedir. Eserin ağırlıklı rengi sarı ve tonlarıdır. Pastel tonlarda resmedilmiş olan figürde konturlar sanatçının diğer eserlerine göre daha ince ve belirsizdir.

Katalog no: 24

Eser adı: Portre

Boyutu: 42x80 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1980

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 96, Katalog Resim: 52

Tanım: Göğüslerine kadar resmedilmiş, sağ tarafına doğru yan dönmüş genç bir kadın portresidir. Gözleri iri, dudakları kalın ve büyüktür. Bakışları ileriye doğrudur ve ifadesiz bir duruşu vardır. Figürün uzun saçlarında bir kurdele bulunmaktadır. Boynu uzatılarak stilize edilmiş ve bir kolye ile vurgulanmıştır. Figürün göğüsleri giysisinin altından belirgindir. Fonda düz yeşil bir alan görülmektedir. Aynı yeşil, figürün gözlerinde de kullanılmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görüldüğünden resme farklı bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 25

Eser adı: Portre, Tülin Zambakoğlu

Boyutu: 80x90 cm.

Yeri: Mob Koleksiyonu

Tarihi: 1980

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 84, Katalog Resim: 40

Tanım: Tülin Zambakoğlu'nun portresidir. Figür, düz gri bir fon önünde göğüs hizasına kadar resmedilmiştir. Cepheden tasvir edilmiş olan figür sağ kolunu sağa doğru uzanmıştır. Gözleri iri, bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Figürün başı gövdesine göre büyük, kolları oldukça incedir. İnce siyah çizgilerle resmin çevresi belirlenmiştir. Pastel tonlarının tercih edildiği eserde yeşilin uyumlu şekilde dağıtılarak gözde ve elbisede kullanılmış olduğu görülmektedir.

Katalog no: 26

Eser adı: Portre

Boyutu: 56x60 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1983

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 55, Katalog Resim: 11

Tanım: Dörtte üç profilden tasvir edilmiş bir kadın portresidir. Figür iri gözlü, sivri çeneli ince boyunludur. Bakışlarını sağa doğru çevirmiş olan figürün hafif bir şekilde gülümsemekte olduğu görülmektedir. Hatları siyah konturlarla çevrelenmiş figürün kulağında bir küpe bulunmaktadır. Oldukça az renk ile tamamlanmış olan eserde kontrplağın kendine has damarlı dokusundan yararlanılarak farklı bir doku kazandırılmıştır.

Katalog no: 27

Eser adı: Portre, Sema Çağa

Boyutu: 130x70 cm.

Yeri: Günay Argut Koleksiyonu

Tarihi: 1983

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 94, Katalog Resim: 50

İleri, 2000:91

Tanım: Sema Çağa'nın cepheden tasvir edilmiş portresidir. Ellerini çapraz bir şekilde tutmuş genç figürün sağ ve sol tarafında çiçekler bulunmaktadır. Açık kahve bir fon üzerinde resmedilmiş figür sola doğru daha yakın durmaktadır. Gözleri iri, bakışları izleyiciden uzak olan figürün ifadesiz bir duruşu vardır. Figürün boynu uzatılarak, kolları ve parmakları inceltilerek stilize edilmiştir. Çapraz şekilde duran eller oldukça durağan olan figüre hareket kazandırmıştır. Aksesuar ayrıntılarına yer verilmiştir. Resmin bütününde pastel tonları tercih edilerek, sıcak renklerden sarı ve açık kahverenginin ön ve arka planda kullanılmasıyla eserin bütününde uyum sağlamıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 28

Eser adı: Portre

Boyutu: 51x81 cm.

Yeri: Sema Barbaros Koleksiyonu

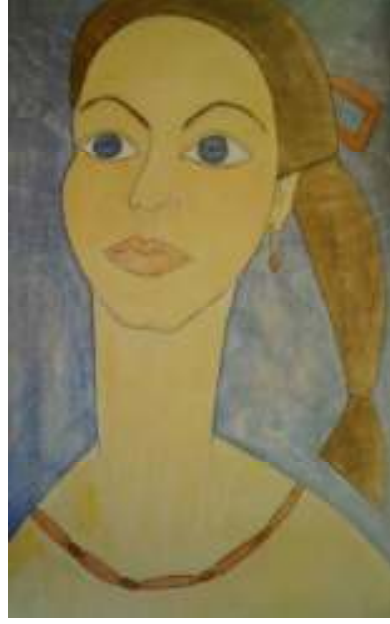
Tarihi: 1983

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:93, Katalog Resim: 11

Özsezgin, 2004: 17

Tanım: Kollarını kavuşturmuş genç bir kadın portresidir. Figür uzun boyunlu, iri gözlü ve büyük ağızlıdır. Yeşil düz bir fon önünde tasvir edilmiş figürün bakışları izleyiciden uzak, ileriye doğru ve ifadesizdir. Esere ilk bakıldığında dikkati figürün elleri çekmektedir. Eller büyük, parmaklar ve tırnaklar ince ve uzundur. Renklerin koyu tonlarının tercih edilmesiyle fon ve figürün bedeni kaynaşmış, eller ve yüzün renklerinin açık oluşu ön plana çıkmalarını sağlamıştır. Koyu siyah konturlarla figürün hatları belirginleştirilerek figür fondan ayrılmaya çalışılmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 29

Eser adı: Portre

Boyutu: -

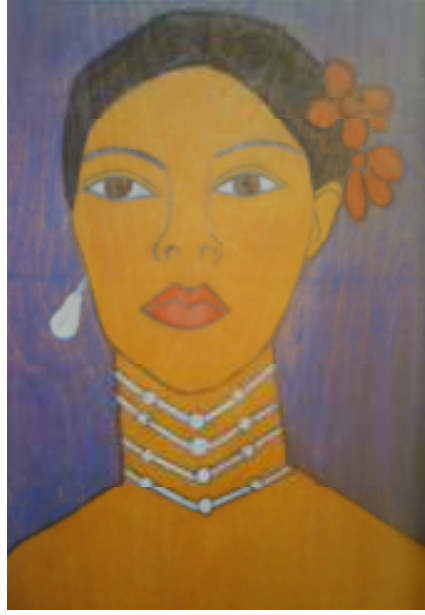
Yeri: Sema Barbaros Koleksiyonu

Tarihi: 1983

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:104, Katalog Resim: 60

Tanım: Başı hafif sağa doğru dönmüş, dörtte üç profilden resmedilmiş olan genç bir kadın portresidir. Düz mavi bir fon önünde tasvir edilen figürün bakışları ileriye doğru ve ifadesizdir. Esere baktığımızda ilk dikkatimizi çeken detaylar, portrenin omuzlarının oldukça yuvarlak ve düşük, boynunun ince ve uzun oluşudur. Yine uyumlu renklerle resmedilen aksesuar detayları da dikkat çekicidir. Çok az renk skalasıyla tamamlanmış eserde, renkler pastel tonlardadır. Fon için seçilen mavi renk, figürün gözlerinde de kullanılmıştır.

Katalog no: 30

Eser adı: Portre

Boyutu: 42x53 cm.

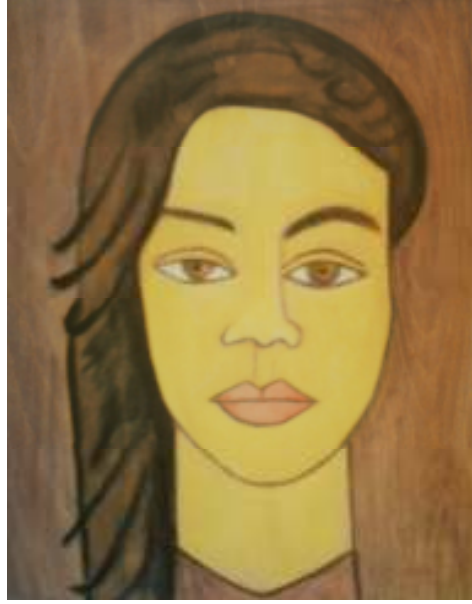
Yeri: Sezer Tansuğ Koleksiyonu

Tarihi: 1984

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:80, Katalog Resim: 36

Tanım: Cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Omuzlarına kadar tasvir edilmiş figür düz mor bir alan önünde yer almaktadır. Figür uzun boyunlu, iri gözlü, yuvarlak kaşlı ve kalın dudaklıdır. Figürün bakışları ileriye doğru ve ifadesizdir. Boynunda bir kolye, sağ kulağında bir küpe ve başında da iki çiçek bulunmaktadır. Figür gerek ten renginin oldukça koyu oluşu, gerekse aksesuar detaylarıyla Gauguin'in resmettiği Tahiti'li kadınları akla getirmektedir. Renkler sanatçının diğer eserlerine göre daha koyu seçilmiştir. Figürün hatları siyah kalın konturlarla çevrelenmiştir. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilecek kullanılmış olan boyanın altından görüldüğünden resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 31

Eser adı: Portre

Boyutu: 29x33 cm.

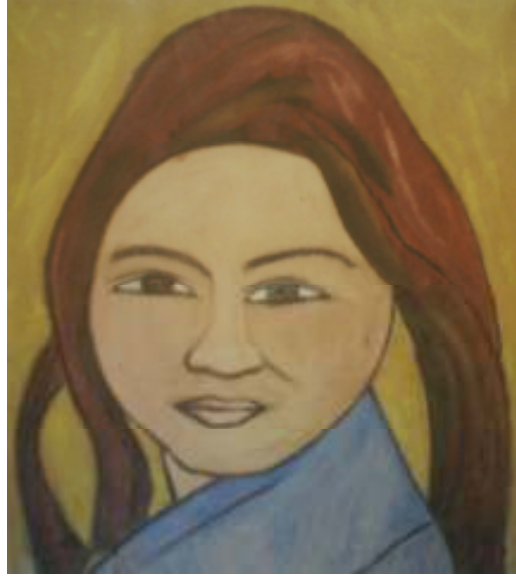
Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:59, Katalog Resim: 15

Tanım: Cepheden tasvir edilmiş bir kadın portresidir. Düz kahverengi bir fonun önünde yer alan portrenin gözleri kısık, izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Sıcak renklerle tamamlanmış olan resimde figürün hatları siyah kalın konturlar ile çevrelenmiştir. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 32

Eser adı: Portre

Boyutu: 29x33 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 54, Katalog Resim: 10

Tanım: Sarı düz bir fon önünde başı cepheden, gövdesi profilden tasvir edilmiş olan genç bir kadın portresidir. Figür kısık gözlü, yuvarlak yüzlüdür. Bakışları izleyiciye doğrudur ve gülümsemektedir. Eserde sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Figürün hatları kalın siyah konturlar ile çevrelenmiştir.

Katalog no: 33

Eser adı: Portre

Boyutu: 65x50 cm.

Yeri: Nazan Sinoplu Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: K.Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:51, Katalog Resim: 7

İleri, 2000: 101

Tanım: Üzerinde beyaz yuvarlak şekillerin olduğu yeşil bir fonun önünde dördte üç profilden resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Figürün bakışları ifadesiz ve izleyiciye doğrudur. Resmin bütününde renkler zıtlıklar yaratmaktadır; fonda kullanılan koyu yeşil, üzerinde beyaz yuvarlak formların dağılımıyla bir zıtlık yarattığı gibi figürün sarı elbisesiyle de fondaki yeşil alanda bir zıtlık yaratmıştır. Figürün küpelerinin farklı yönlere doğru resmedilmiş olması ve arka plandaki beyaz yuvarlak formların dağınık bir şekilde bulunması ile resimde dinamizm yaratılmıştır.

Katalog no: 34

Eser adı: Portre

Boyutu: 39x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:53, Katalog Resim: 9

Tanım: Omuzlarına kadar resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Fonda mavinin tonlarıyla lekelenendirilmiş düz bir alan yer almaktadır. Dörtte üç profilden resmedilen portrenin bakışları ifadesiz ve durgundur. Figürün boynunda ve saçında aksesuarlar yer almaktadır. Soğuk renklerin yer aldığı eserde, saçlardaki kahverengi tonunu gözlere ve kaşlara da taşımış ve renk dağılımı sağlanmıştır. İnce siyah konturlar ile figürün hatları çevrelenmiştir. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme farklı bir doku katkısı sağlanmıştır.

Katalog no: 35

Eser adı: Portre

Boyutu: 30x50 cm.

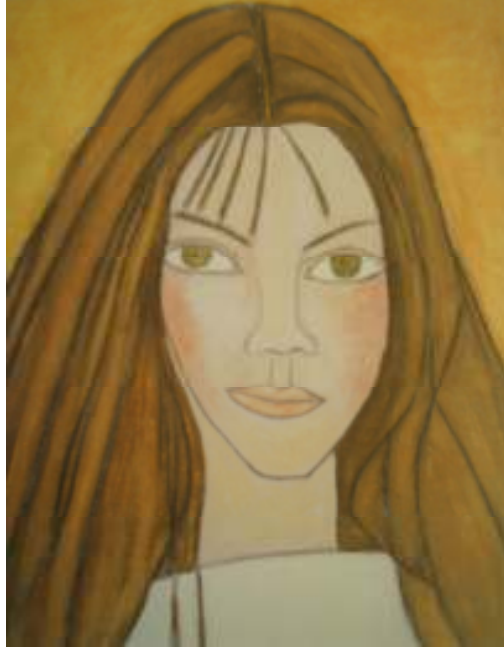
Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 89, Katalog Resim: 45

Tanım: Sol tarafta boynuna kadar resmedilmiş olan genç bir kadın portresi, sağ tarafta ise aşağı doğru sarkmış bir çiçek yer almaktadır. Kahverengi düz bir fonun önünde yer alan figür dörtte üç profilden resmedilmiştir. Figürün gözleri iri, bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Figürde yer alan renkler fona ve çiçeklere de taşınarak renk dağılımı sağlanmıştır. Figürün hatları keskin siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilmiş olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 36

Eser adı: Portre

Boyutu: 44x52 cm.

Yeri: Betül Halit Eskişar Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 60, Katalog Resim: 16

Tanım: Sarı düz bir fon önünde cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Figürün bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Figür uzun saçlı, oval ve küçük yüzlüdür. Eserde kahverengi ve tonları yer almaktadır. Siyah kalın konturlar ile figürün hatları sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 37

Eser adı: Portre, Fatoş Eray

Boyutu: 130x62 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:81, Katalog Resim: 37

İleri, 2000: 90

Tanım: Fatoş Eray'ın cepheden tasvir edilmiş portresidir. Düz bir fon önünde yer alan figür oturmakta ve ellerini çapraz bir şekilde kucağında tutmaktadır. Tuvalin tüm yüzeyini kaplayan figürün gözleri iri, bakışları izleyiciden uzak ve ifadesiz bir duruşu vardır. Figür gerek yüzü gerek vücudu ile stilize edilmiştir. İri gözler, burun yapısı ve vücudun başa göre daha zayıf olması bu stilizasyonun göstergeleridir. Çapraz şekilde tutulan eller oldukça durağan olan resme hareket kazandırmıştır. Eserde ağırlıklı renk seçiminin kahverengi olduğu görülmektedir. Ön planda yer alan figürün elbisesinde tercih edilen kahverengi, uyumlu bir şekilde saçında da kullanılmıştır. Arka plan ise yeşil ve kahverenginin ortak kullanımıyla ön plandan kopmayarak bir bağ kurmuştur. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamaktadır.

Katalog no: 38

Eser adı: Portre, Ömer Uluç

Boyutu: 40x33 cm.

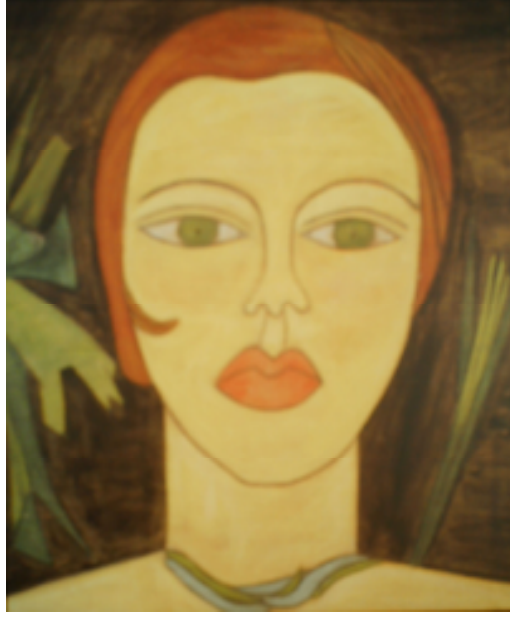
Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 93

Tanım: Ömer Uluç'un cepheden tasvir edilmiş portresidir. Düz açık mavi bir fon önünde yer alan figürün bakışları sola dönük, izleyiciden uzak ve masum bir ifadesi vardır. Figür geniş alınlı, uzun burunlu, kalın boyunludur. Eserin ağırlıklı rengi soğuk ve açık tonlardan oluşurken, figür kalın konturlar ile ön plana çıkartılmıştır.

Katalog no: 39

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x43 cm.

Yeri: Özlem - Haluk Perk Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 95

Tanım: Resmin merkezinde cepheden resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Figürün dudakları kalın, gözleri iri ve oval yüzlüdür. Düz kahverengi bir fon üzerinde resmedilmiş olan figürün sağında ve solunda yeşilin farklı tonlarında yapraklar gözükmektedir. Figürün boynunda bu yaprakların adeta bir devamı gibi görülen bir kolye yer almaktadır. Cepheden resmedilmiş olan figürün bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Renklerin dağılımı dikkat çekmektedir. Saçta kullanılan kırmızı renk, dudakta da kullanılmış ayrıca yine gözde kullanılan yeşil, figürün kolyesinde, sağ ve solundaki bitkilerde de kullanılarak başarılı bir renk dağılımı sağlanmıştır. Arka planın koyu kahve olması figürün ön plana çıkmasında yardımcı olmuştur. Keskin konturlar figürün sınırlarını belirlemektedir.

Katalog no: 40

Eser adı: Portre

Boyutu: 65x54 cm.

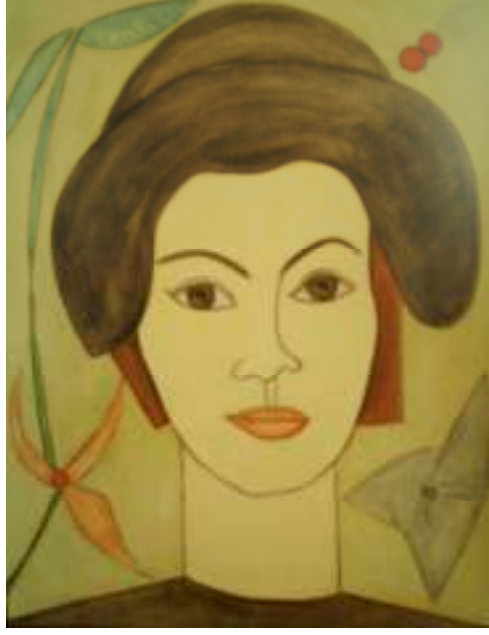
Yeri: Niso Defçioğlu Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 97

Tanım: Resmin merkezinde genç bir kadın portresi yer almaktadır. Cepheden resmedilmiş figürün sağından ve solundan iki çiçek sarmaktadır. Figür iri gözlü, kalın dudaklı ve uzun saçlıdır. Bakışları izleyiciye dönük ve ifadesiz olan figürün, sınırları koyu ve keskin konturlar ile belirlenmiştir. Düz açık yeşil bir fon önünde resmedilen figürde soğuk ve sıcak renkler bir arada kullanılmıştır. Ayrıca figürün içinde yer alan renkler fonda da kullanılarak renk dağılımını sağlanmıştır.

Katalog no: 41

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x40 cm.

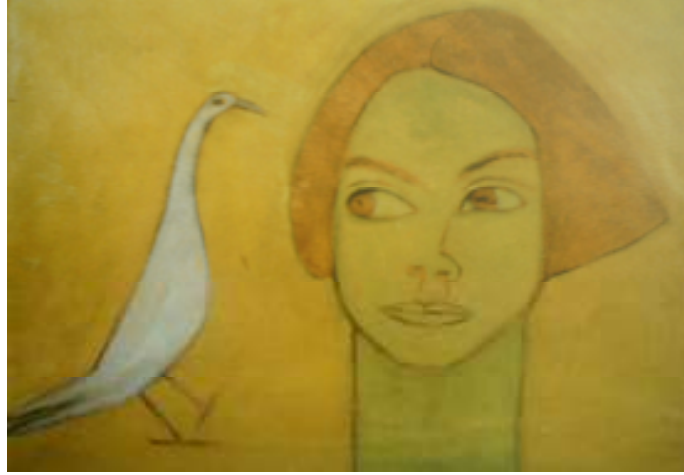
Yeri: Günay Kut Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 100

Tanım: Cepheden resmedilmiş genç bir kadın portresidir. Başında şapka olan figürün etrafında farklı büyüklüklerde ve şekillerde çiçekler yer almaktadır, bu da esere bir hareketlilik kazandırmıştır. Figür ince uzun boyunlu, oval yüzlü, iri gözlü ve yuvarlak kaşlıdır. Resmin merkezinde yer alan figürün bakışları ifadesiz ve izleyiciye doğrudur. Boynu ve omuzları düz, geometrik bir şekilde resmedilmiştir. Düz açık yeşil bir fon önünde resmedilen figürün ve çiçeklerin etrafı koyu siyah konturlar ile çevrilmiştir. Pastel tonlarından oluşan eser oldukça az bir renk skalası ile tamamlanmıştır.

Katalog no: 42

Eser adı: Portre, Tülin Zambakoğlu

Boyutu: 30x56 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 105

Tanım: Tülin Zambakoğlu'nun cepheden resmedilmiş portresi ve onun sağında da profilden resmedilmiş bir beyaz kuş yer almaktadır. Figürün bakışları kuşa doğru ve ifadesizdir. Figüre ilk bakıldığında dikkati çeken, boynun oldukça kalın ve uzun resmedilmesi ile ten renginin yeşil oluşudur. Yine kuş figürünün bir zeminde duruyormuş gibi resmedilmesine rağmen bir zeminin yer almaması da dikkat çekicidir. Bu da bize resmin fantastik bir yanı olduğu düşüncesini vermektedir. Oldukça az bir renk skalası ile tamamlanmış olan eserde pastel tonların hâkimiyeti görülmektedir. Figürler kalın siyah konturlar ile çevrelenmiştir. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlanmıştır.

Katalog no: 43

Eser adı: Portre

Boyutu: 54x46 cm.

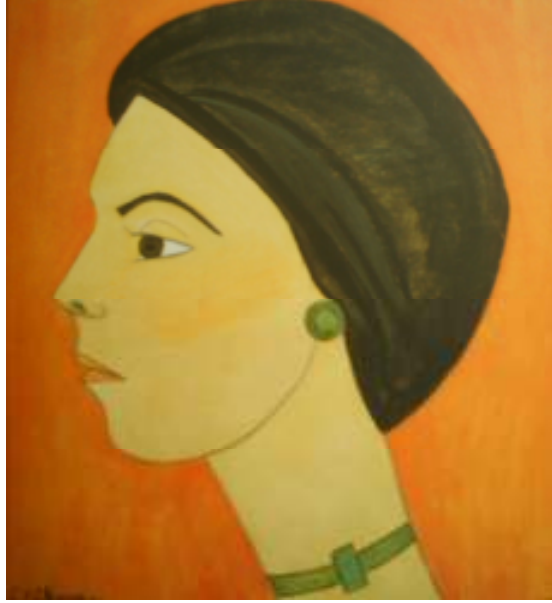
Yeri: Özel Koleksiyon

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000: 108

Tanım: Resmin merkezinde yer alan cepheden resmedilmiş genç bir kadın portesidir. Figür yuvarlak yüzlü, kısık gözlü ve uzun boyunludur. Figür, yeşilin maviye çalan koyu bir tonundan elde edilmiş farklı açıklık ve koyulukların olduğu düz bir fon önünde tasvir edilmiştir. Figürün sol kulağında beyaz bir küpe vardır. Uzatılarak stilize edilmiş olan boynunu vurgulamak için siyah bir kolye resmedilmiştir. Koyu siyah saç rengiyle fona kaynaşmış figürün yüzü bu koyuluk içinde öne çıkmaktadır. Soğuk renkler ile tamamlanmış resimde figürün ten renginin mavi oluşu dikkat çekmektedir.

Katalog no: 44

Eser adı: Portre

Boyutu: 49x45 cm.

Yeri: Zeyno- Muhsin Bilge Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000: 109

Tanım: Turuncu düz bir fonun önünde profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. Resmin merkezinde yer alan figür ifadesiz bir şekilde karşıya doğru bakmaktadır. Boynu oldukça uzatılarak ve inceltilerek stilize edilmiştir. Figürde aynı renklerde uyumlu bir şekilde kullanılan aksesuar detayları vardır. Bu aksesuarlardan biri olan kolye ile figürün uzun boynu daha da vurgulanmıştır. Renk skalasının oldukça az olduğu eserde turuncu ve yeşilin zıtlığı dikkat çekmektedir.

Katalog no: 45

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x44 cm.

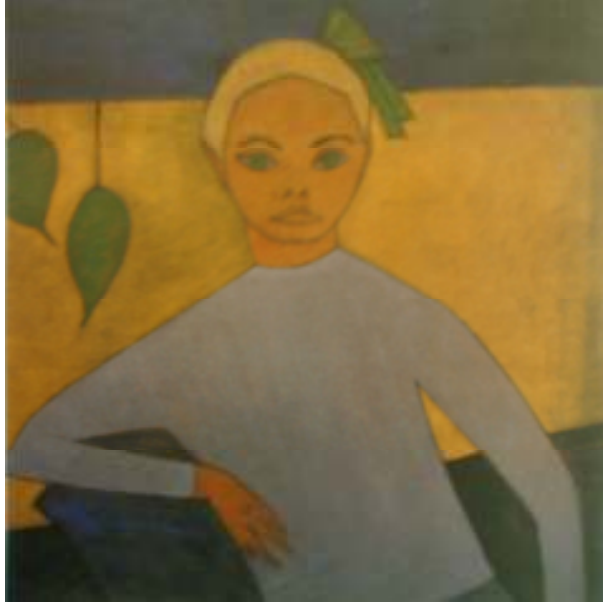
Yeri: Meral Demiraylılar Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000:113

Tanım: Tüm yüzeyi kaplayan, yaşlı bir kadın portresidir. Figür iri gözlü, yuvarlak kaşlı, büyük ağızlı ve elmacık kemiklidir. Cepheden resmedilen figürün ifadesi durgun bir şekildedir. Sıcak renklerin ağır olduğu eserde soğuk renklerden grinin de kullanılması ile sıcak ve soğuk renklerin uyumlu birlikteliği sağlanmıştır. Figürün hatları siyah kalın konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 46

Eser adı: Portre

Boyutu: 60x70 cm.

Yeri: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 50, Katalog no: 6

Tanım: Ön planda bir kız çocuğu görülmektedir. Figür cepheden ve beline kadar resmedilmiş olup sağ kolunu koltuğa dayamıştır. Arka plan sarı ve lacivert düz bir alandan oluşurken figürün sağ tarafında sarkan iki yaprak görülmektedir. Figürün bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Eserde sıcak ve soğuk renkler yer almaktadır. Yeşil, sarı, mavi gibi zıt renklerin birlikteliğinin görüldüğü resimde renk dağılımları oldukça başarılıdır.

Katalog no: 47

Eser adı: Portre

Boyutu: 50x57 cm.

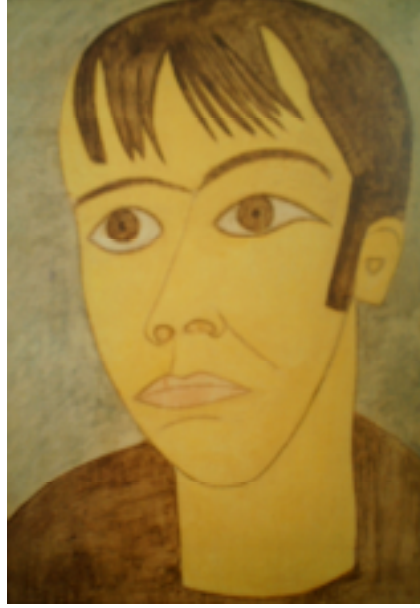
Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 98, Katalog no: 54

Tanım: Çiçeklerin arasında dörtte üç profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. Kahverengi bir fon önünde resmedilen figür eserin merkezindedir. Gözleri iri ve ağzı büyük olan figürün bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Portrenin gövdesinin resmedilmemiş olması ve çiçeklerin bağımsız bir şekilde havada duruyorlarmış gibi görülmesi resmin fantastik bir tarafı olduğunu düşündürmektedir. Sıcak ve soğuk renklerin kullanıldığı eserde çiçeklerdeki renklerin figüre taşınmasıyla renk dağılımı sağlanmıştır. Kalın siyah konturlar ile figürün hatları çevrelenmiştir. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle eserde farklı bir doku yaratmıştır.

Katalog no: 48

Eser adı: Portre

Boyutu: 68x49 cm.

Yeri: Fatoş Saka Koleksiyonu

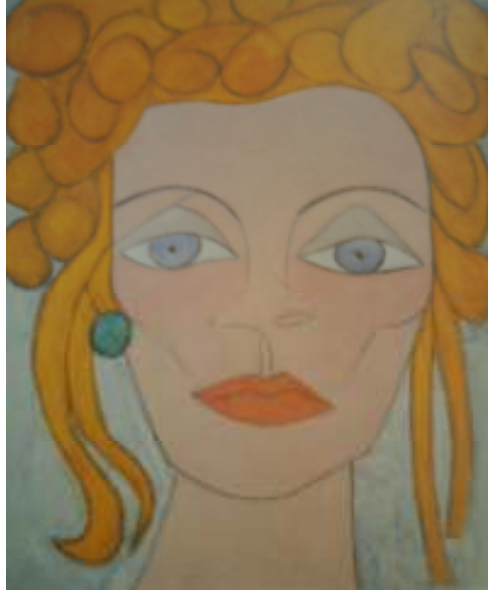
Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin 2004: 10

İleri, 2000: 94

Tanım: Dörtte üç profilden resmedilmiş bir erkek portresidir. Boynuna kadar resmedilmiş figürün iri gözleri dikkat çekmektedir. Bakışları izleyiciden uzak ve ifadesizdir. Figür uzun yüzlü, yuvarlak kaşlı, kalın dudaklı ve uzun boyunludur. Oldukça az bir renk skalasıyla oluşturulmuş eserde renk tercihi pastel tonlarıdır. Keskin siyah konturlarla tasvir edilmiştir.

Katalog no: 49

Eser adı: Portre

Boyutu: 42x60 cm.

Yeri: Aliye Berger Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 76, Katalog no: 32

Tanım: Aliye Berger'in düz mavi bir fon önünde, cepheden resmedilmiş portresidir. Keskin yüz hatları olan figürün iri gözleri, yuvarlak kaşları, büyük ağzı, elmacık kemikleri vardır. Oldukça yakın bir şekilde, boynuna kadar tasvir edilen figür, tuvalin sınırlarını aşmakta ve tüm yüzeyini kaplamaktadır. Figürün gözleri iri ve bakışları ifadesizdir. Sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı eserde fondaki mavilik figürün gözünde de kullanılarak, figüre de taşınmıştır. Figürün keskin hatları siyah konturlarla çevrelenmiştir.

Katalog no: 50

Eser adı: Portre, Züleyha Münif

Boyutu: 60x110 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:49, Katalog no: 5

Tanım: Züleyha Münif'in yaklaşık dizlerine kadar, cepheden resmedilmiş portresidir. Koyu kahverengi düz bir fon önünde tasvir edilen figürün sol eli kucağında durmaktadır. Bakışları izleyiciye doğru ve ifadesiz olan figürün parmakları ince ve uzundur. Ellerin ve boynunda aksesuar detayları dikkat çekmektedir. Figür çapraz olarak resmedilerek ve ellerine hareket verilerek eserin durgun havası yok edilmiştir. Fonda bulunan kırmızı renkteki üç çiçek herhangi bir yere bağlı olmaksızın adeta havada duruyorlar gibidir. Yeşil ve kırmızının kontrastlığının olduğu eserde renk dağılımı oldukça başarılıdır.

Katalog no: 51

Eser adı: Portre

Boyutu: 30x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 68, Katalog no: 24

Tanım: Resmin merkezinde yer alan cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. İri gözleri olan figürün bakışları ileri doğru ve ifadesizdir. Figür yuvarlak yüzlü, kalın dudaklı ve yuvarlak kalın kaşlıdır. Kahverenginin tonlarından oluşan resimde kullanılan malzemenin kendine ait renginden de yararlanılmıştır. Figürün etrafı siyah kalın konturlar ile çevrelenmiştir. Kullanılmış olan kontrplağın kendine has damarlı dokusu inceltirilerek kullanılan boyanın altından görülmekte ve bu resme ayrı bir doku katkısı sağlamaktadır.

Resim no: 52

Eser adı: Necla Fertan'ın Portresi

Boyutu: 80x60 cm.

Yeri: Necla Fertan Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Dikmen,1994: 3

Tanım: Necla Fertan'ın portresidir. Figür, ellerini belinin hizasında kavuşturmuş, hafif sola doğru dönüktür. Düz yeşil bir fon önünde resmedilmiş, iri gözleri olan portrenin bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Kolları vücuduna göre zayıf ve ince, omuzları oldukça düşüktür. Birbirleriyle uyumlu renk dağılımı ile portredeki renkler fona taşınmıştır. Bu eserin, sanatçının diğer eserlerine göre farklı yanı, düz olarak kullanmayı tercih ettiği boyayı farklı lekeler oluşturarak sürmüş olmasıdır. Sıcak renklerden sarı, soğuk renklerden yeşilin bir arada kullanımı ile zıt renklerin uyumu yakalanmıştır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has damarlı ahşap dokusu, inceltirilerek kullanılmış olan boyanın altından görünmesiyle resme ilginç bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 53

Eser adı: Portre

Boyutu: 55x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: Dikmen, 1994: 7

Tanım: Başı hafif sola doğru dönük olan, boynuna kadar resmedilmiş bir genç kadın portresidir. Başında desenli bir yazma ya da örtü bulunan figürün bakışları dışa doğru ve ifadesizdir. Cepheden resmedilmiş olan figürün boynunda bir kolye yer almaktadır. Soğuk ve sıcak renklerin bir arada kullanıldığı eserde, fondaki mavi renk portrenin gözlerine de taşınarak renk dağılımı sağlanmıştır. Figürün etrafı siyah kalın konturlar ile çevrelenmiştir. Düz mavi renkteki fonda fırçanın hareket yönü hissedilmektedir, bu da esere bir doku katkısı sağlamaktadır.

Katalog no: 54

Eser adı: Portre

Boyutu: 65x67 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000:102

Tanım: Eserin merkezinde cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Düz yeşil bir fon önünde resmedilmiş olan figür yuvarlak yüzlü ve iri gözlüdür. Bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Fondaki yeşil renk figüre taşınarak göz renginde kullanılmıştır. Turuncu ve yeşil kontrast yaratmaktadır. Figür siyah kalın konturlarla çevrelenmiştir.

Katalog no: 55

Eser adı: Portre

Boyutu: 43x52 cm.

Yeri: Ümit Karadeniz Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 67, Katalog resim: 23

Tanım: Dörtte üç profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. Figürün sağından aşağı doğru bir çiçek sarmaktadır. Bakışları izleyiciden uzak ileriye doğrudur. Figürün boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Boynundaki vurguyu artıran bir kolye detayı tasvir edilmiştir. Sadece üç renk kullanılarak tamamlanmış olan eserde fon renginin tonları çiçekte ve figürün dudığında kullanılarak renk dağılımı oluşturulmuştur. Figürün hatları siyah konturlarla çevrelenmiştir.

Katalog no:56

Eser adı: Portre, Gül Doğan

Boyutu: 55x41 cm.

Yeri: Besi Cecan Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 76

Tanım: Gül Doğan'ın otururken dizlerine kadar cepheden resmedilmiş portresidir. Sağ elini kucağında tutarken, sol eli arkasındadır. Figürün başı sola doğru eğiktir. Bakışları durgun ve ifadesizdir. Figürün sınırları siyah bir konturla çevrilmiştir. Fonda figürün omuzlarına kadar açık yeşil bir alan, omuzdan aşağısına kadar ise koyu yeşil bir alan bulunmaktadır. Boyayı kalın kullanımıyla fırça yönleri hissedilmiştir bu da, hem figürün hacmini vermekte, hem de esere doku kazandırmaktadır.

Katalog no: 57

Eser adı: Portre

Boyutu: 48x44 cm.

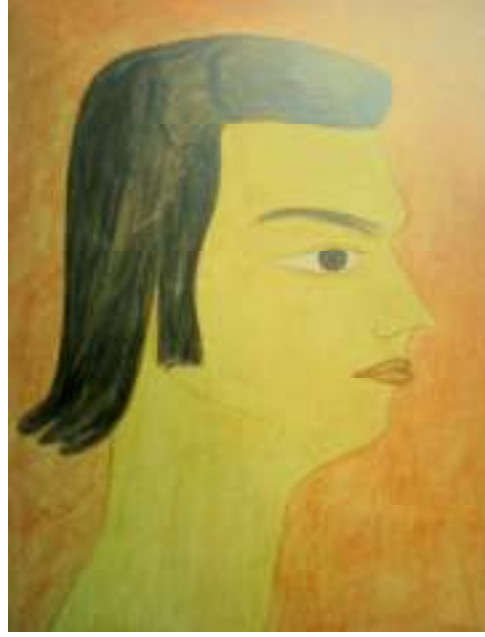
Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 18

Tanım: Düz bir fonun önünde dörtte üç profilden tasvir edilmiş olan orta yaşlı bir erkek portresidir. Resmin merkezinde boynuna kadar tasvir edilmiş olan portre, uzun yüzlü, ufak gözlü, büyük ağızlıdır ve başının üzerinde saç yoktur. Figür bakışları izleyiciden uzak ve asık yüzlü bir ifadesi vardır. Figürün boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Figürün teni yeşil rengine boyanarak sıra dışı bir hal almıştır. Figürün sağında ise çaprazlama gelen iki siyah çizgi vardır. Resimde yeşil ve sarının zıtlığı dikkat çekicidir. Fırça izlerinin hissedildiği resimde figürün yüz hatları kesin net siyah kalın çizgilerle belirlenmiştir.

Katalog no: 58

Eser adı: Portre

Boyutu: 63x49 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 19

Tanım: Düz turuncu bir fon önünde, profilden resmedilmiş genç erkek bir portre resmidir. Sağ tarafa doğru duran erkek figürün gözleri Mısır resim sanatında olduğu gibi karşıdan görünüyormuş gibi tasvir edilmiştir. Boynu uzatılarak stilize edilmiş olan figürün saçları uzun, kaşları kalındır. Figürün bakışları karşıya doğru ve ifadesiz bir şekildedir. Toplam dört rengin kullanıldığı eserde sıcak renkler hâkimdir. Figürün hatları siyah ince çizgiler ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 59

Eser adı: Portre

Boyutu: 48x44 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 6

Tanım: Sarı düz bir fon önünde etrafı yeşil yapraklarla çevrili cepheden tasvir edilmiş bir kadın portresidir. Yuvarlak yüzlü iri gözlü ve kalın dudakları olan figürün bakışları sola doğru ve ifadesizdir. Figürün hatları siyah ince konturlar ile çevrelenmiştir. Pastel tonlarının bulunduğu resimde yeşil ve sarının kontrastlığı görülmektedir.

Katalog no: 60

Eser adı: Portre

Boyutu: 68x54 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 7

Tanım: Mavi düz bir fon önünde resmedilmiş genç bir erkek portresidir. Dörtte üç profilden resmedilen figür, geniş alınlı, iri gözlü ve uzun boyunludur. Keskin yüz hatları olan figürün bakışları ileri doğru ve ifadesizdir. Açık, ince konturlar ile sınırlandırılmış figürün boynu uzatılarak stilize edilmiştir. Sağ tarafa yakın olan figürün sol tarafında ise beyaz iki çizgi vardır. Sıcak renklerden sarının kullanıldığı resimde soğuk renklerden de mavi kullanılarak soğuk ve sıcak zıt uyumu sağlanmıştır. Fonda yer alan mavi renginin, figürün gözlerine de taşınması ile renk dağılımı sağlanmıştır.

Katalog no: 61

Eser adı: Portre

Boyutu: 105x52 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: Duralit Üzerine Karışık Teknik

Kaynak: http://www.beyazart.com/images/works/big/work_12403.jpg/ adresinden 05/ 01/2013 tarihinde edinilmiştir.

Tanım: Resmin merkezinde cepheden resmedilmiş, gövdesi görülen fakat kolları tuvalin dışına taşan bir erkek portresidir. Figür bıyıklı, kalın dudaklı, ince uzun yüzlü, koyu ten renkli ve siyah saçlıdır. Figürün geniş omuzları dikkat çekicidir, iri mavi gözleri izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Sıcak ve soğuk renkler ortak kullanılmıştır. Kalın siyah konturlar ile yüz hatları sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 62

Eser adı: -

Boyutu: 50 x 50 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: T. Ü. Y.

Kaynak: http://www.beyazart.com/images/works/big/work_15107.jpg adresinden 05/10/2013 tarihinde edinilmiştir.

Tanım: Koyu yeşil bir fonun önünde dörtte üç profilden resmedilmiş bir erkek portresidir. Başı sağ tarafa doğru dönük duran figürün sağında yukarıdan omuzlarında kadar beyaz eğik inen bir çizgi bulunmaktadır. Uzun yüzlü, kalın kaşlı ve koyu tenli olan figürün omuzları, düşük, yuvarlak ve başına göre dar ve küçük kalmaktadır. Siyah konturlar ile çevrelenmiş figürün bakışları izleyiciden uzak ileri doğru ve ifadesizdir. Koyu renklerle resmedilmiş olan eserde arka fon ve figürün ayrımı zor yapılmaktadır. Figürün hatları kalın siyah çizgiler ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 63

Eser adı: -

Boyutu: 80 x 47 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: http://www.beyazart.com/images/works/big/work_14640.jpg adresinden 01/05/2013 tarihinde edinilmiştir.

Tanım: Yeşil ve yer yer turuncu lekelerin olduğu bir fonun önünde profilden resmedilmiş bir kadın portresidir. Figürün başı sola dönük bir şekilde duruyorken, gövdesi cepheden görülmektedir. Bu zıtlık dikkat çekicidir. Normalde böyle bir duruş imkansız iken sanatçı farklı bir şekilde tasvir edilmiştir. Sanatçı profilden resmettiği modellerinde uyguladığı farklı bakış açısını bu resimde de uygulamıştır. Figür yan durmasına rağmen gözü karşıdan görünüyormuşçasına tasvir edilmiştir. Figürde bazı deformasyonlar uygulanmıştır; boynu uzun, gövdesi ve göğüsleri küçük kalmaktadır. Sıcak renklerin ağır bastığı ve kırmızı ve yeşilin kontrastlığı dikkat çekicidir. Figürün hatları ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır. İnceltilerek kullanılan boyanın altında kullanılan ahşap malzemenin damarlı dokusu görülmektedir

Katalog no: 64

Eser adı: -

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 151, Katalog Resim:107

Tanım: Çiçekler arasına yerleştirilmiş bir kadın portresidir. Cepheden ellerine kadar resmedilmiş figürün bakışları izleyiciye doğru ve ifadesizdir. Ellerini göğsüne doğru tutan figürün parmaklarındaki stilizasyon dikkat çekicidir. Özellikle sol elinin parmakları adeta kıvrılmış gibi durmaktadır. Açık sarı ve kahvenin ağırlıklı olduğu resimde sıcak renkler ile soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Kullanılan malzemenin ahşap dokusunun inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görölmesi ile yüzeyde farklı bir doku yaratılmıştır.

Katalog no: 65

Eser adı: -

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 30

Tanım: Çiçekler arasında ellerini göğsünde çapraz bir şekilde tutan, cepheden resmedilmiş bir kadın portresidir. Etrafındaki çiçekleri adeta kucaklamış gibi duran figürün gözleri yarı kapalı ve ifadesiz bir şekilde durmaktadır. Figürün sağ elinde sarı bir alyans dikkat çeker. Açık kahverenginin ağırlıklı olduğu resimde sıcak ve soğuk renklerin kullanılması ile de eserde ahenk sağlanmıştır. Kullanılan malzemenin ahşap dokusunun inceltilerek kullanılmış olan boyanın altından görülmesi ile yüzeyde farklı bir doku yaratılmıştır.

Katalog no: 66

Eser adı: -

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 34

Tanım: Farklı renkte ve çeşitte çiçeklerin yer aldığı bir zemin üzerinde, farklı kadın portrelerinin ve hayvan figürlerinin bulunduğu bir resimdir. Resmin sağında dörtte üç profilden boynuna kadar resmedilen bir kadın ve onun hemen yanında başı bu figüre doğru uzanan bir ceylan figürü bulunmaktadır. Bu iki figürün hemen üstünde bir kuş, ve onun sağında yine boynuna kadar cepheden tasvir edilmiş bir kadın portresi ve onunda sol tarafında başına yakın bir şekilde duran bir kuş figürünün başı, solunda profilden resmedilmiş bu kez ellerinin de görüldüğü bir kadın figürüne doğru durmaktadır. Bu figür ellerini yukarı kaldırmış açık bir şekilde tutmaktadır. En son

olarak da resmin tam sağ köşesinde başı aşığıya doğru duran yine cepheden ve boynuna kadar resmedilmiş bir kadın portresi yer almaktadır. Çalışmada figürlerin bağımsızmış gibi durmasına rağmen aslında belli belirsiz hareketler ile bir birleriyle ilişkide buldukları görülmektedir. Bu çalışma da Dikmen'in fantastik yanı bulunan bazı çalışmalarındandır. Sıcak soğuk renklerin bir arada kullanıldığı bu eserde sanatçı yine kalın siyah konturlar ile figürlerini sınırlamıştır.

3.3. PEYZAJLAR

Şükriye Dikmen'in eserlerinin büyük bir kısmını portre çalışmaları oluştursa da farklı alanlarda da eserler vermiştir. Bu eserler arasında peyzajlar da yer almaktadır. Sanat hayatının ilk dönemlerinde az da olsa peyzaj çalışmaları olan Dikmen'in, özellikle 1970- 1980 yılları arasında daha çok peyzaj çalışmalarına yer verdiği görülmektedir (Rona, 1997: 457).

Yaptığı peyzajlarda, yolları, ağaçları, ormanları, gölleri ve denizleri konu alan sanatçı, çalışmalarını sübjektif bir bakış açısı ile sunmuş, özellikle kendine has yorumu ile tasvir etmiş olduğu peyzajlarında, üslubunun yapı taşı olan sadelik anlayışını kaybetmeden eserlerini izleyici ile buluşturmuştur. Peyzaj kompozisyonlarında hayvan figürlerine de yer verdiği görülen sanatçı kimi zaman kuş, kedi, ördek gibi hayvanları da doğanın bir parçası olarak resmetmiştir (Katalog no: 69). Bu hayvan figürlerinin yanı sıra büyük boyutlu çiçekler ve ağaçlar da resmetmiştir.

Sanatçı tasvir edeceği öğeleri büyük bir titizlikle seçip ayrıntılardan ayırarak yapıtlarının önemli bir unsurunu oluşturan sadelik anlayışına başarıyla ulaşmıştır (Katipoğlu, 2000: 26). Özellikle yol ve deniz peyzajlarında bu sadeleştirme eğilimi soyuta varan bir düzeyde karşımıza çıkar (Katalog no: 70-71) (Katipoğlu, 2000: 26). Yine kuş bakışı ile tasvir edilmiş olan bazı düz alanlarında soyut bir çalışmaya ulaştığı görülmektedir. Hatta izleyici sanatçının bu doğrultuda resmettiği yapıtlarına baktığında resmin ilk bakışta bir peyzaj çalışması olduğunu kavrayamayabilir.

Sanatçının seyahatleri sırasında, hafızasında iz bırakan görüntüleri küçük eskizler ile not alarak ve daha sonra bunlardan istifade ederek resmettiği peyzaj çalışmalarının belirgin tasvir özellikleri bulunmaktadır (Dikmen, 1983: 5). Bu tasvir özelliklerinden en dikkat çekici olanı perspektif anlayışıdır, oldukça farklı bir şekilde tasvir edilen peyzajlarda, kimi zaman iki farklı bakış açısının bir arada kullanılmış olduğu görülmektedir (Katalog no: 72). Çalışmalarında yatay, düşey ve diyagonal çizgiler ile dingin olan eserlere hareketlilik kazandırılmıştır (Katipoğlu, 2000: 26).

Kalın siyah konturlarla sınırlandırılan düz alanlar yalın bir şekilde boyanarak, son derece sade olan çizimlerine renkler ile derinlik vermiştir (Katipoğlu, 2000: 25). Dikmen peyzaj kompozisyonlarında, sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullanmış, kimi zaman pastel tonlarını kimi zamanda oldukça canlı katışıksız saf renkleri kullanarak resmettiği peyzajlarında doğa karşısında duyduğu hissi bizlere yansıtmaya çalışmıştır diyebiliriz. Yapıtlarındaki renklerde bazen eflatun, turuncu gibi doğada yer almayan ama sanatçının yorumu ile esere aktarmış olduğu renkler de bulunmaktadır.

Dikmen peyzaj çalışmalarından şöyle bahsetmiştir;

“Peyzajlarım diğer resimlerinden ayrı bir karakter taşımaktadır. Sebebi de ziyaret ettiğim memleketlerde gördüğüm ve sevdiğim yerlerin, yaptığım küçük notlar ve hafızamda kesin iz bırakan görüşlerimin bir verisi olmasıdır. Onlarda kompozisyon ve renk düşüncelerim farklıdır. Denizler, göller, ormanlar, özellikle yollar beni ilgilendirir” (Dikmen, 1983: 5).

Çağdaşlarından çok daha farklı bir üsluba sahip olan Dikmen, yaptığı peyzaj çalışmaları ile de fark yaratmıştır. *“Her nesneyi, her canlıyı kendime özgü ifade ediyorum”* (Tansuğ, 1986: 29). diyen sanatçı bizleri onun gözünden bambaşka, alışılmışın dışındaki doğayla buluşturmaktadır.

3.4. KATALOG

Katalog no: 67

Eser adı: Yol

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: Besi Cecan Koleksiyonu

Tarihi: 1972

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 141

Tanım: Bir manzara resmidir. Sanatçı bu peyzaj çalışmasında soyutlamaya varan bir sadeleştirme gerçekleştirmiştir. Resmin üst kısmında az da olsa gökyüzü yer almaktadır. Yeşilin üç farklı tonunun bulunduğu geniş düz alanın üzerinde farklı kollara ayrılan, resmin tüm yüzeyine yayılan, yollar görülmektedir. Yol çalışmalarında ise düz hatlar yerine eğik çizgileri kullanmış, yüzeysel olan çizime renklerle derinlik vermiştir (Kâtipoğlu, 2000: 25). Oldukça az renk kullanılarak tamamlanan eserde soğuk renkler kullanılmıştır. Kalın siyah konturlar yolların etrafı ve gökyüzü ile zeminin ayırımında kullanılmıştır. Fırça izlerinin de hissedilmesiyle eserde farklı bir doku katkısı ve formu vurgulanmasında yardımcı olmuştur.

Katalog no: 68

Eser adı: -

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1984

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 21

Tanım: Bir manzara resmidir. Kıvrılarak uzanan yol ve uzun ince ağaç dalları üç farklı yerde, yol kenarlarında bulunurken, resmin üst kısmında az da olsa gökyüzü yer almaktadır. Yol çalışmalarında ise düz hatlar yerine eğik çizgileri kullanmış, yüzeysel olan çizime renklerle derinlik vermiştir (Kâtipoğlu, 2000: 25). Kıvrılarak giden yol dikey ağaç çizgileri ile resimde hareketlilik yaratmıştır. Oldukça az renk kullanılarak tamamlanan eserde sıcak ve soğuk renkler kullanılmıştır.

Katalog no: 69

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 60x78

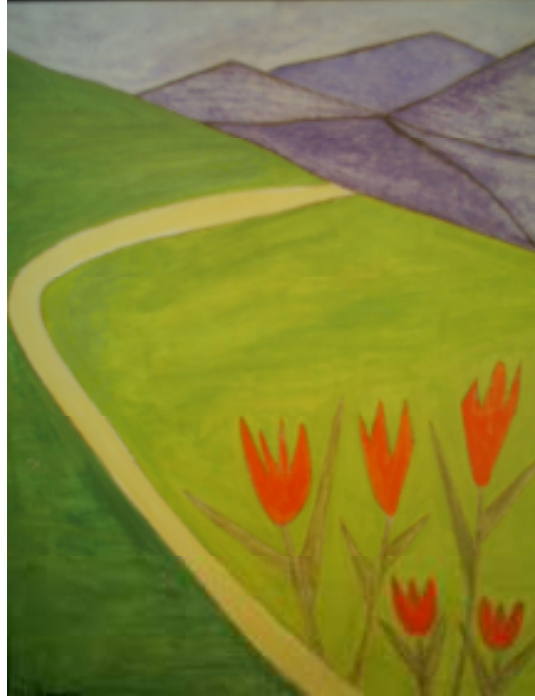
Yeri: -

Tarihi: 1984

Malzeme: -

Kaynak: Özsezgin, 2004: 5

Tanım: Bir manzara detayıdır. Resmin sağından başlayarak üst kısma doğru kıvrılarak giden mavi bir yol, sağ ve sol tarafta iki ağaç, sol tarafta mavi bir kedi, izleyiciye doğru duran alt orta kısımda ise profilden resmedilen beyaz bir kaz, onun üstünde yine profilden resmedilmiş olan kırmızı bir horoz ve horozun sağında resmin üst kısmında dalda duran beyaz bir kuş, sol üst kısımda ise dalda duran biri beyaz biri kırmızı iki kuş bulunmaktadır. Eserde dikey ve yatay çizgilerle diyagonal hatlar oluşmuştur. Son derece sadeleştirilmiş detaylardan uzak bir çalışmadır. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. İnce siyah çizgiler ile hatların sınırları belirlenmiştir.

Katalog no: 70

Eser adı: Yol ve Dağ

Boyutu: 63x49 cm.

Yeri: Fatoş Saka Koleksiyonu

Tarihi: 1987

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004: 11

İleri, 2000: 139

Tanım: Bir manzara resmidir. Resmin sağ üst kısmında mor dağlar, sağ alt kısmında ise kırmızı çiçekler bulunmaktadır. Çiçeklerin yer aldığı kısımdan başlayarak yukarıya doğru uzanan bir yol bulunmaktadır. Eser açık kompozisyon ile tasvir edilmiştir, bu da izleyicide resmin devamını hayal etmesini sağlamaktadır. Sıcak ve soğuk renklerden oluşan resimde kırmızı ve yeşilin kontrastlığı görülmektedir. Eserde yer alan nesnelere hatları ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 71

Eser adı: Yol

Boyutu: 49x64 cm.

Yeri: Zeyno – Muhsin Bilge Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: M. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 138

Tanım: Bir manzara resmidir. Üst kısımda mor gökyüzü, onun altında ise yolların yer aldığı düz yeşile boyanmış alanlar görülmektedir. Eserin sol üst kısmındaki yol kenarında ağaçlar bulunmaktadır. Resim açık kompozisyon ile tasvir edilmiştir. Eserde yatay şekilde resmedilen yollar resmin dışına taşmasıyla izleyicinin resmin devamını hayal etmesi sağlanmıştır. Resimde soğuk renklerin pastel tonları tercih edilmiş, bu da resme kasvetli bir hava vermiştir.

Katalog no: 72

Eser adı: Yol

Boyutu: 82x39 cm.

Yeri: Nur – Selçuk Altun Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 136

Tanım: Bir manzara resmidir. Yeşil bir fon üzerinde dikey olarak tasvir edilmiş sağ tarafta siyah yapraksız iki ağaç, onların solunda ise gri, üç kola ayrılan bir yol yer almaktadır. Eserde perspektif kurallarının dışına çıkılarak farklı iki bakış açısı kullanılmıştır; kuş bakışı resmedilmiş yolun aksine ağaçlar normal bakış açısından tasvir edilmiştir. Manzara açık kompozisyonda resmedilmiştir, bu da resmin devamlılığının hayal edilmesini sağlamaktadır. Soğuk renkler kullanılarak resmedilmiş eser az renk ile tamamlanmıştır. Yolun sınırlarında ince siyah konturlar kullanılmaktadır.

Katalog no: 73

Eser adı: Peyzaj

Boyutu: 50x80 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 143

Tanım: Bir manzara resmidir. Resmin üst kısmında turuncu gökyüzü ve gri bulutlar, orta kısmında ise farklı büyüklüklerde dağlar yer alırken, sol tarafta küçük bir ev ve onun altında düz, koyu mor bir zemin bulunmaktadır. Eser açık kompozisyon ile tasvir edilmiş bu da izleyicinin resmin devamını hayal etmesini sağlamıştır. Oldukça durağan olan resim dağınık ve farklı formlarda olan bulutlar ile hareketlendirilmiştir. Soğuk ve sıcak renklerin birlikte kullanıldığı eserde renk dağılımı oluşturulmuştur. Gökyüzünde kullanılmış olan turuncunun uzun ince yolda ve evin çatısında da kullanılmasıyla resmin geneline dağılmıştır. Nesnelerin sınırları kalın siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 74

Eser adı: Peyzaj

Boyutu: 50x65 cm.

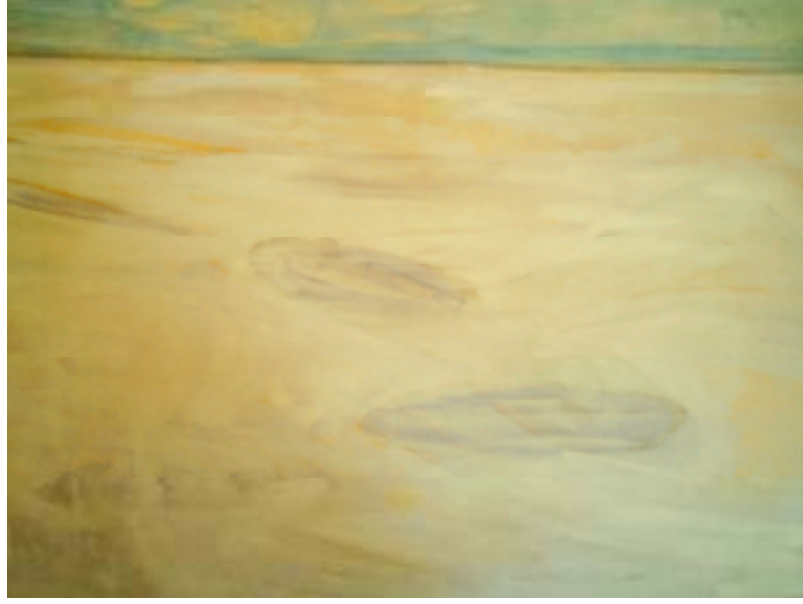
Yeri: Zeyno – Muhsin Bilge Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: M. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 145

Tanım: Farklı geometrik parçalara ayrılmış alanların düz bir şekilde boyanarak tamamlanmış olduğu bir manzara resmidir. Sanatçı oldukça sadeleştirerek tasvir ettiği bu peyzajda sıcak ve soğuk renklerin birlikteliği ile uyumlu bir renk dağılımı yapmıştır. Değişik geometrik şekillere indirgediği bu manzara resminde bu formları siyah kalın konturlar ile sınırlandırılmıştır. Fırça yönlerinin hissedilmesi esere farklı bir doku kazandırmıştır.

Katalog no: 75

Eser adı: Deniz

Boyutu: 38x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000: 142

Tanım: Bir manzara resmidir. Oldukça sadeleştirilerek tasvir edilen bu eserin büyük bir kısmını sahil oluşturmakta iken üst kısımda ince bir kısımdan da deniz görülmektedir. Bu iki alan ince siyah bir kontur ile ayrılmaktadır. Farklı lekeliendirmeler ve tonlamalar yapılarak resmedilmiş olan resimde soğuk renklerin pastel tonları kullanılmıştır.

Katalog no:76

Eser adı: Yol

Boyutu: 50x65 cm.

Yeri: Neriman – Mehmet Şahin Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 140

Tanım: Bir manzara resmidir. Üst kısımda koyu gri gökyüzü gözükmektedir. Değişik alanlara bölünerek yeşilin farklı tonlarına boyanmış yerler görülmektedir. Yeşil zemin üzerinde sol tarafta çapraz bir şekilde gri bir yol bulunmaktadır. Açık kompozisyon ile tasvir edilmiş olan eserde, resmin dışına doğru devam eden yolların bulunması ile de resmin devamlılığı sağlanmıştır. Soğuk renklerden oluşan eserde fırça yönleri hissedilmektedir.

Katalog no: 77

Eser adı: Yol

Boyutu: 100x100 cm.

Yeri: Galeri Artist Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 137

Tanım: Bir manzara detayıdır. Üst tarafta mavi gökyüzü, resmin merkezinde yer alan, düz yeşil bir alanda üç ayrı kola ayrılan bir yol görülmektedir. Resmin sağ ve sol üst kısımlarında, alt sağ ve sol kısımlarında ağaçlar vardır. Dikey inen ağaçlara zıt olarak yatay ve daha yuvarlak olarak tasvir edilmiş yollar bulunmaktadır. Bu da resimde zıtlıklar yaratarak esere hareketlilik katmıştır. Soğuk renklerin ağırlıkta olduğu eserde nesnelere kalın siyah konturlar ile çevrelenmiştir. Fırça vuruşlarının hissedilmesiyle resimde farklı bir doku katkısı olmuştur.

Katalog no: 78

Eser adı: Peyzaj

Boyutu: 34x40 cm.

Yeri: Galeri Artist Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 144

Tanım: Bir manzara resmidir. Diyagonal alanlara bölünmüş, yeşilin farklı tonlarıyla oluşturulmuş alanlar görülmektedir. Resmin üst kısmında koyu mavi ve lacivert ile lekelenmiş gökyüzü yer almaktadır. Yeşilin farklı tonları ile resmedilen alanların sınırlarını kalın siyah konturlar sınırlandırmaktadır. Fırça vuruşlarının hissedildiği eserde soğuk renkler ile tasvir edilmiştir.

3.5. NATÜRMORTLAR

Şükriye Dikmen'in güçlü desen anlayışını, renk uyumunu ve kompozisyon anlayışını kullanarak oluşturduğu bir başka tema alanı ise natürmortlardır (Tansuğ, 1986: 35). Natürmort çalışmalarında çiçek, ağaç, ağaç dalları, bitkileri konu almıştır.

Natürmortlarındaki çiçekleri, bir saksı ya da bir vazo içinde resmetmiştir, bu çalışmalarındaki çiçek buketleri adeta fişkirir gibi yüzeyi kaplamıştır (Katalog no:84) (Tansuğ, 1986: 35). Vazo ya da saksı içindeki çiçekler genellikle düz bir fonun önünde ve asimetrik bir zemin üzerinde resmedilmiştir (Katalog no:88).

Dikmen'in natürmortlarında yer alan bir başka kompozisyon ise bir motifi andıran düz bir fon üzerinde tasvir ettiği çiçek düzenlemeleridir (Katalog no:100). Kimi zaman bir buket gibi toplu düzenlenen çiçekler kimi zamanda birbirlerinden bağımsız parçalanmış bir şekilde durmaktadırlar. Bu çalışmaları Anadolu'daki yazma motiflerine benzetilmiştir (Akçaoğlu 2010: 24).

Ağaç ve bitki motifleri yaptığı kompozisyonlarında ise dal ve yapraklar arasında doğal orantı olmayıp, ağaç dallarında oldukça iri ebatlarda yapraklar yer almaktadır (Katalog no:85) (Tansuğ, 1986: 36). Bu kompozisyonlarında dikkat çeken diğer bir özellik ise ağaç dallarının birbirleri ile oluşturduğu geometrik alanların düz bir şekilde farklı renklere boyanmasıdır. Bu alanların boyanması ile esere soyuta varan bir yorum getirilmiştir. Bu kompozisyonların kimisinde ise kuş motifleri yer almaktadır ki, kuşlar yanında yer aldıkları çiçeklerden oldukça küçük kalmakta, bu da izleyicide fantastik bir his uyandırmaktadır (Katalog no:91) (Tansuğ, 1986: 36).

Sanatçının hangi çiçeği resmettiğini kestiremeyiz. Şükriye Dikmen'in çiçek tasvirlerine baktığımızda yaprak ve çiçek motifleri genellikle geometrik hatlardan oluşturulmuş, doğada görmediğimiz alışılmıştın dışında olan çiçeklerdir (Katalog no:96). Bu durum, sanatçının hedeflediği amaca ulaştığının bir göstergesidir. Çünkü sanatçı çiçeklerini resmederken hayal gücünü devreye koymuş, doğada var olan

çiçeklerin tekrarı olmamasına, doğadaki çiçeklerin görünüşlerine kendi hayal dünyasını da ekleyerek yeniden yaratılmış çiçekler resmetmek istemiştir (Dikmen, 1983: 5).

Sanatçının resimlerindeki ana üslup özelliği olan sadelik, natürmortlarında da karşımıza çıkmaktadır. Dikmen, portrelerinde, peyzajlarında ve abstre kompozisyonlarında vazgeçmediği sadeleşme eğilimini natürmortlarında da sürdürmüş, onları ince detaylardan arındırarak iri leke çarpıcılığında resmetmiştir (Tansuğ, 1986: 36). Kimi zaman kapalı kimi zaman da açık kompozisyonda tasvir ettiği çiçeklerindeki renk seçimi portrelerindeki nazaran daha canlı parlak renklerden oluşmaktadır. Sanatçının bu tercihi belki de çiçeklerin onda bırakmış olduğu canlılık tazelik hissi olabileceğini akla getirmektedir. Dikmen, kullandığı renkleri katışıksız saf bir şekilde yüzeye sürerek ışık gölge kullanmadan, iki boyutlu, hacimsiz bir şekilde tasvir etmiştir. Kompozisyonlarında çiçeklerin ve dalların zıt yönleri ile de resimde bir hareketlilik ve dinamizm kazandırılmıştır. Düz katışıksız canlı renkler kullanılarak boyanmış motiflerin etrafı kalın siyah konturlar ile vurgulanarak keskin sınırlar yaratılmıştır. Dikmen'in tuval yerine tercih ettiği kontrplak ve duralitlerin doğal damarlı dokusu yine bu çalışmalarında da incelterek kullandığı boyanın altından görülmekte ve esere farklı bir zenginlik katmaktadır.

Dikmen çiçek çalışmalarından şöyle bahsetmiştir;

“ Çiçek resimlerime gelince, bunlarda da amacım çiçek türlerini yansıtmak, yani çiçeklerin nevilerini göstermek değil, bunların biçim ve renklerinin bende bıraktıkları etkilerle ve benim fantezimin ilavesi ile yeniden yaratılmış bir çiçek türü izlenimi vermektir. Buradaki şekil ve renklerin karışımından doğan görüşte bize neşe ve haz vermesi amacı da düşünülmüştür... ”(Dikmen, 1983: 5).

Yalınlıkla oluşturduğu üslubunu portrelerinde ustaca yansıtan sanatçı, doğanın bir parçası olan çiçekleri, bitkileri de gereksiz detaylardan arındırarak, onları gördükleri gibi değil hissettiği gibi aktarmış, bunu yaparken de tüm samimiyeti ile bizlere sunmuştur.

3.6. KATALOG

Katalog no: 79

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 50x67 cm.

Yeri: Nermin Streater Koleksiyonu

Tarihi: 1978

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ,1986: 143, Katalog Resim: 98

Tanım: Ön planda sağ ve sol tarafta yer alan iki ağaç bulunmaktadır. Arka planda ise düz yeşil bir fonun yer aldığı eserde zeminle ağaçların renkleri kahverengidir. Diyagonal hareketlerin oluşturduğu resimde dikey ve yatay çizgilerin zıtlıkları bulunmaktadır. Sanatçının kendi yorumunu katmış olduğu eserde tüm detaylardan uzaklaşılarak son derece sadeleştirilmeye gidilmiştir. Siyah kalın konturlar ile zemin ayrımı ve ağaçların sınırları belirtilmiştir.

Katalog no: 80

Eser adı: Dallar, Çiçekler

Boyutu: 52x122 cm.

Yeri: Özel Koleksiyon

Tarihi: 1979

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 133, Katalog Resim:89

Tanım: Yeşil lekelerin oluşturduğu bir fon üzerinde çiçeklerin yer aldığını görülmektedir. Üç kalın mavi gövdeli çiçek dalının yer aldığı eserde diyagonal çizgiler yer almaktadır. Eser açık kompozisyonda tasvir edilmiştir. Resmin sınırlarından taşan dallar izleyicinin resmin devamlılığını hayal etmesini sağlamaktadır. Resimde yer alan yuvarlak formlu çiçeklere zıt olarak çiçeğin yaprakları daha keskin üçgen şeklinde resmedilmiştir. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmış, mavi kalın gövdeli çiçek gövdeleri ise resimde ön plana çıkmıştır. Kontrplağın kendine has damarlı dokusunun boya altından görülmesi ile de esere farklı bir doku katkısı sağlamıştır.

Katalog no: 81

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 50x70 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1979

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 117, Katalog Resim: 73

Tanım: Resmin merkezinde bir vazo içerisinde çiçekler yer almaktadır. Eserin alt kısmında yatay, farklı renklerle boyanmış çizgiler yer almaktadır. Siyah bir zeminde duran vazo dikey duruşuyla zeminle zıtlık oluşturmuştur. Düz açık mor bir fon önünde olan çiçekler farklı şekilde ve yöndedirler. Eserde bulunan her bir nesne siyah ince konturlar ile çevrelendirilmiştir. Sıcak ve soğuk renklerin pastel tonları kullanılmıştır.

Katalog no: 82

Eser adı: Çiçekli Ağaç

Boyutu: 34x95 cm.

Yeri: Canan Somay Koleksiyonu

Tarihi: 1980

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:127, Katalog Resim: 83

Tanım: Yeşilin tonlarından oluşan düz bir fon üzerinde, farklı kalınlıklarda ağaç gövdeleri, yapraklar ve kırmızı yuvarlak çiçekler bulunmaktadır. Kalın dikey uzanan gövdeyi yatay uzanan dallar kesmektedir. Kontrast iki rengin, kırmızı ve yeşilin birlikteliği görülmektedir. Kullanılan malzemenin damarlı dokusu inceltilerek kullanılmış boyanın altından görülmesi ile esere farklı bir doku katmıştır.

Katalog no: 83

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 30x49 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1982

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 132, Katalog Resim: 88

Tanım: Açık mavi bir fon üzerinde çiçeklerin yer aldığı görülmektedir. Çiçeklerin etrafı kalın siyah konturlar ile çevrilidir. Resmin merkezinde yer alan çiçekler kapalı kompozisyonda tasvir edilmiştir. Resmin üst kısmında yer alan üç çiçek ritmik bir şekilde tekrarlanmıştır bu da resme hareketlilik kazandırmıştır. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmış ve yeşil, sarı ve kırmızı renklerin bir arada kullanımıyla da kontrast oluşmuştur.

Katalog no: 84

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 50x65 cm.

Yeri: Günay ve Turgut Kut Koleksiyonu

Tarihi: 1983

Malzeme:-

Kaynak: İleri, 2000: 115, Katalog Resim: 75

Tanım: Resmin merkezinde cam bir vazo ve onun içerisinde çiçekler yer almaktadır. Mavi bir zemin üzerinde bulunan vazonun içindeki çiçekler adeta fişkırmış gibi farklı yönlere dağınık durmaktadır. Tuvalin sınırlarına kadar uzanan çiçekler kapalı kompozisyonda tasvir edilmiştir. Siyah düz bir fonun önündeki çiçekler ön plana çıkmıştır. Sıcak renklerin ağır bastığı çiçeklere zıt olarak zemin soğuk renktedir.

Katalog no: 85

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 58x72 cm.

Yeri: Elibal Gültekin Koleksiyonu

Tarihi: 1983

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 128, Katalog Resim: 84

Tanım: Mavi düz bir fon önünde, kahverengi bir zemin üstünde ve sol tarafta daha yoğun olan ağaç dalları yer almaktadır. Oldukça sadeleştirilerek tasvir edilmiş detaylardan uzak bu çalışmada ağaç dalları arasındaki boş kısımları yeşil ile dolduran sanatçı kendine has bir yorum getirmiştir.

Katalog no: 86

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 60x78 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1984

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 130, Katalog Resim: 86

Tanım: Üç farklı renge bölünmüş düz fon üzerinde, üç ağaç dalı yer almaktadır. Dalların yönleri birbirlerinden farklı yönlerdedir ve uçları aşağı sarkmaktadır. Kapalı kompozisyonda tasvir edilen ağaç dallarının sınırlarının kalın siyah çizgilerle çevrelenmiş olduğu görülmektedir. Soğuk ve sıcak renklerin pastel tonları kullanılmıştır.

Katalog no: 87

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 50x80 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1984

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:140, Katalog Resim: 96

Tanım: Ön planda sağ ve sol tarafta yer alan iki ağaç bulunmaktadır. Diyagonal hareketlerin bulunduğu resimde dikey ve yatay çizgilerin zıtlıklar oluşturmaktadır. Ağacın üst dalları iç içe geçmiş ve dalların aralarında oluşan geometrik alanlar farklı renklere boyanmıştır. Sanatçının kendi yorumunu katmış olduğu eser son derece sadeleştirilmiştir. Soğuk ve sıcak renklerin pastel tonları kullanılmıştır. Ağaçların kenarları siyah kalın konturlar ile çevrelenmiştir. Eserde kullanılan malzemenin damarlı ahşap dokusunun görünmesi çalışmaya farklılık katmıştır.

Katalog no: 88

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 56x72 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1984

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 116, Katalog Resim: 72

Tanım: Bir natürmort resmidir. Morun farklı tonlarındaki lekelerin oluşturulmuş olduğu düz fonun önünde, turuncu bir vazo içerisinde yer alan çiçekler görülmektedir. Resmin merkezinde bulunan ve yarısının görüldüğü vazoun içerisindeki çiçeklerin dalları resmin sınırlarına kadar uzanmaktadır. Çiçekleri ve vazoun dış sınırları ince siyah konturlar ile çevrelenmiştir.

Katalog no: 89

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 60x78 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:136, Katalog Resim: 92

Tanım: Sarı düz bir fon önünde çiçekler yer almaktadır. Mavi bir zeminin bulunduğu resimde diyagonal hareketler görülmektedir. Eser açık kompozisyonda tasvir edilmiştir. Resmin sınırlarından taşan dallar izleyicinin resmin devamlılığını hayal etmesini sağlamaktadır. Resimde yer alan kırmızı yuvarlak formlu çiçeklere zıt olarak çiçeğin yaprakları daha keskin üçgen şeklinde resmedilmiştir. Dikey uzanan kalın kahverengi dalların arasının mavi düz bir şekilde boyanması ile resim izleyiciye ikiye bölünmüş hissi vermektedir. Kontrast renkler bir arada kullanılmıştır.

Katalog no: 90

Eser adı: Yol

Boyutu: 39x53 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 141, Katalog Resim: 97

Tanım: Sanatçının kendi yorumunu kattığı son derece sadeleştirilmiş bir natüromort resmidir. Sağ tarafta dallar üzerinde yer alan kırmızı çiçekler bulunmaktadır. Dallar arasındaki boşlukları farklı renklere boyanmış ve siyah kalın çizgiler ile sınırlandırılmıştır. Diagonal hareketlerin oluşturduğu resimde dikey ve yatay çizgilerin zıtlıkları bulunmaktadır. Soğuk ve sıcak renklerin pastel tonları kullanılmıştır. Siyah kalın konturlar ile sınırlar oluşturulmuştur.

Katalog no: 91

Eser adı: Beyaz Kuş

Boyutu: 48x63 cm.

Yeri: Salah- Jale Birsell Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 139, Katalog Resim: 95

Tanım: Düz yeşil ve koyu sarıya boyanmış zemin ve fon üzerinde kahverengi kalın gövdeli iki ağaç dalı yer almaktadır. Solda yer alan beyaz kuş ince bir ağaç dalında arkası dönük ve başı da profilden görünecek şekilde durmaktadır. Ağaç dallarından iri büyük dallar sarkmaktadır. Resimde yer alan her şeyin sınırı ince siyah çizgiler ile çevrelenmiştir. Sıcak ve soğuk renkler birlikte kullanılmış ve pastel tonları ağır basmaktadır.

Katalog no: 92

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: -

Yeri: Efser Berk Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 120, Katalog Resim: 76

Tanım: Cam bir vazo içerisinde sarı, irili ufaklı çiçekler yer almaktadır. Vazo, beyaz zemin üzerinde ve siyah fon önünde tasvir edilmiştir. Kapalı kompozisyon ile tasvir edilmiş olan eser oldukça yalın bir şekilde detaylardan uzak resmedilmiştir. Dağınık bir şekilde duran çiçekler esere hareket katmıştır. Siyah fonun kullanımı ile çiçekler ön plana çıkmıştır.

Katalog no: 93

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 49x67 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 121, Katalog Resim: 77

Tanım: Siyah bir fon önünde, beyaz bir zemin üzerinde duran mor vazo içerisinde sarı çiçekler yer almaktadır. Vazonun sağ ve sol tarafında masanın üzerinde yeşil yapraklar vardır. Siyah fon ile ön plana çıkan çiçekler yuvarlak formladırlar. Resimde çiçeklerin dengeli dağılımı sağlanmıştır. Sıcak ve soğuk renkler kullanılmıştır. Oldukça sadeleştirilmiş, detaylardan uzak yalın bir çalışmadır.

Katalog no: 94

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 37x50 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:123, Katalog Resim: 78

Tanım: Siyah düz bir fonun önünde resmin merkezinde yer alan, sarı renkli bir saksının içerisinde yatay olarak genişleyen çiçekler vardır. Çiçekler farklı form ve renktedirler. Çiçekler yuvarlak formda iken yaprakları daha sivri biçimdedirler. Farklı boyutta ve yönde olan çiçekler resme hareketlilik kazandırmıştır. Sıcak ve soğuk renklerin ortak kullanıldığı eserde kontrastlar yer almaktadır. Yeşilin kırmızıyla, sarının yeşil ve kırmızı ile olan zıtlıkları dikkat çekmektedir. Siyahın beyaz ile olan zıtlığı da dikkat çekicidir.

Katalog no: 95

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 49x70 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ 1986: 124, Katalog Resim: 79

Tanım: Siyah düz bir fon önünde tasvir edilmiş sağ tarafa daha yakın duran mavi bir vazo içerisinde yuvarlak sarı çiçekler vardır. Bu vazo yukarı doğru üçgen şeklinde yükselen beyaz bir fon üzerinde yer almaktadır. Resim perspektiften uzak, hacimsiz ve oldukça sadeleştirilerek, detaylardan arındırılarak tasvir edilmiştir. Sıcak ve soğuk renklerin ortak kullanımı ile zıtlık yaratılmıştır. Fırça vuruşlarının izleri hissedilmektedir.

Katalog no: 96

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 51x61 cm.

Yeri: Ayşen- Işın Erenler Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 118, Katalog Resim: 74

Tanım: Kapalı kompozisyon olarak resmedilmiş bir natürmort resmidir. Mavinin iki tonundan oluşan fon önünde, siyah, üçgen bir zemin de duran, sarı renkli vazo içerisinde beyaz çiçekler yer almaktadır. İnceltilek kullanılan boyanın altından ahşabın kendine has damarlı dokusu görülmektedir. Bu doku resme farklı bir katkı sağlamıştır. Siyah kalın konturlar ile hatları sınırlandırılan natürmort resmin merkezinde yer almaktadır.

Katalog no: 97

Eser adı: Bir Çiçek

Boyutu: 20x56 cm.

Yeri: Leyla Uşaklıgil Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986:25, Katalog Resim: 81

Tanım: Lekelendirilerek krem ve açık mavi ile oluşturulmuş fonun önünde açık sarı zemin üzerinde vazo içerisinde bir gül yer almaktadır. Gülün yaprakları aşağı doğru sarkmaktadır. Vazo sağa doğru daha yakın durmaktadır. Soğuk ve sıcak renkler bir arada kullanılmıştır.

Katalog no: 98

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 39x49 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 126, Katalog Resim: 82

Tanım: Düz sarı bir fon önünde, siyah zemin üzerinde mor bir vazo içerisinde çiçekler yer almaktadır. Kontrast renklerin bir arada kullanıldığı eserde nesnelere oldukça sadeleştirilmiştir. Çiçeklerin hatları siyah kalın konturlar ile çevrelendirilmiştir.

Katalog no: 99

Eser adı: Beyaz Ağaç

Boyutu: 50x66

Yeri: -

Tarihi: 1985

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 129, Katalog Resim: 85

Tanım: Yeşil düz fon önünde beyaz bir ağaç yer almaktadır. Ağacın gövdesi sol tarafa daha yakındır. Dikey gövdesine karşıt olarak ağacın dalları sağa doğru kıvrılmakta ve aşağıya doğru eğilmektedir. Bu esere bir zıtlık katmış ve hareketlilik kazandırmıştır. Ağacın hatları siyah ince çizgiler ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 100

Eser adı: Dallı Çiçekler

Boyutu: 50x45 cm.

Yeri: Besi Cecan Koleksiyonu

Tarihi: 1985

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1985: 131, Katalog Resim: 87

İleri, 2000: 124

Tanım: Düz sarı bir fon üzerinde farklı renklerde ve formlarda çiçekler yer almaktadır. Kapalı kompozisyon ile resmedilmiş çiçeklerin sınırları kalın siyah çizgiler ile sınırlandırılmıştır. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmış ve yeşil, sarı ve kırmızı renklerin bir arada kullanımıyla da kontrast oluşmuştur.

Katalog no: 101

Eser adı: Beyaz Kuş

Boyutu: 70x70 cm.

Yeri: Günay Argut Koleksiyonu

Tarihi: 1988- 89

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 135

Tanım: Yeşil düz bir fon önünde, bir kuş ve bitki ya da ağaç dalları yer almaktadır. Sağ tarafta bulunan ve profilden tasvir edilmiş olan beyaz kuşun yönü, sol taraftaki ağaç ya da bitki dallarına doğrudur. Dalları resmin dışına taşmış ve açık kompozisyonda resmedilmiştir. Soğuk renklerle tamamlanmış olan eserde, tonlama ve gölgelendirme kullanılmadan alanlar düz bir şekilde boyanmıştır. Resimde yer alan ağaç dallarının yönleri dikey ve çapraz oluşu ile esere hareketlilik kazandırmıştır. Kuşun etrafı ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 102

Eser adı: Mavi kuşlu Ağaç

Boyutu: 50x80 cm.

Yeri: Yapı Kredi Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 138, Katalog Resim: 94

İleri, 2000: 134

Tanım: Resmin sağ alt tarafında profilden tasvir edilmiş mavi bir kuş, sol tarafında ise yukarı doğru uzamış sarı kalın gövdeli çiçekler görülmektedir. Kuşun yönü çiçeğe doğrudur. Arka planın dörtte üçü turuncu, dörtte biri ise yeşildir. Soğuk renklerden mavinin kullanıldığı eserin bütününde sıcak renkler baskın gelmektedir. Kuşta kullanılan mavi renk çiçeklere de taşınarak uyumlu bir dağılım yapılmıştır. Bitki ve kuşun hatları kalın siyah konturlar ile çevrelendirilmiştir.

Katalog no: 103

Eser adı: Meyveli Ağaç

Boyutu: 48x59 cm.

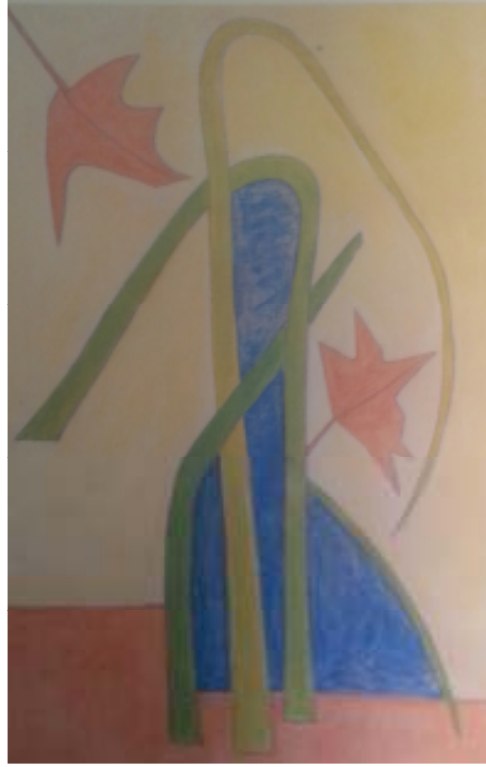
Yeri: Bülent Ergin Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 133

Tanım: Kırmızı düz bir fon üzerinde resmin merkezinde yer alan kahverengi ağaç gövdesi ve onun yeşil yaprakları eserin tüm sınırlarına kadar uzanmıştır. Ağaç dallarında dağınık bir şekilde yuvarlak formlar görülmektedir. Bu formlar resme hareketlilik katmıştır. Ağacın dış hatları kalın siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır. Sıcak renklerden turuncu, yeşil ve kahverenginin yer aldığı resimde, soğuk renklerden açık mavi kullanılmış böylece sıcak soğuk kontrast oluşmuştur.

Katalog no: 104

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 156, Katalog Resim: 112

Tanım: Açık sarı fon önünde, resmin merkezinde yeşil ağaç dalları tasvir edilmiş ve bu ağaç dallarının arasındaki boşluklar maviye boyanmıştır. Resmin sol üst kısmında açık kırmızı bir yaprak ve ona çapraz olarak resmin ortasında aynı renkte bir yaprak daha bulunmaktadır. Eser kapalı kompozisyon ile tasvir edilmiştir. Renkler sıcak ve soğuk renklerin pastel tonlarıdır. Sıcak renklerden kırmızının dağılımı üç ayrı yerde kullanılarak sağlanmıştır. Bu yapraklarla aynı renkte bir zemin oluşturulmuştur. Tasvir edilen her bir form ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır. İnceltirerek kullanılan boyanın fırça yönleri hissedilmektedir.

Katalog no:105

Eser adı: Ağaçlar

Boyutu: 50x80 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 157, Katalog Resim: 113

Tanım: Koyu sarı bir fon önünde, yeşil bir zeminin üzerinde bir ağaç yer almaktadır. Kapalı kompozisyon ile tasvir edilen ağacın formu geometrik ve köşelidir. Kalın siyah konturlar ile sınırlandırılmış ağaç, detaydan uzak ve son derece sadeleştirilerek tasvir edilmiştir. Kalın kahverengi ağaç dalları üzerinde büyük boyutlu yeşil yapraklar vardır. Eser üç renk kullanılarak tamamlanmış, yeşil ve sarı kontrast oluşturmuştur.

Katalog no:106

Eser adı: Çiçekler

Boyutu: 73x15 cm.

Yeri: Nisa Defçioğlu Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: İleri, 2000: 119

Tanım: Kahverengi bir fon üzerinde alt alta sıralanmış çiçekler bulunmaktadır. Bu çiçekler kalın yeşil bir dal üzerinde sıralanmıştır. Resmin merkezinde yer alan çiçekler kapalı kompozisyonda tasvir edilmiştir. Eserde yer alan çiçekler ritmik bir şekilde tekrarlanmıştır bu da resme hareketlilik kazandırmıştır. Alt alta sıralı duran çiçekler adeta bir motif gibi görülmektedir. Sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Eserde kontrplağın damarlı dokusu çalışmaya farklı bir doku katsında bulunmuştur.

Katalog no: 107

Eser adı: Vazoda Çiçekler

Boyutu: 57x109 cm.

Yeri: Zeyno - Muhsin Bilge Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 117

Tanım: Sarı fon önünde, bir vazo içerisinde çiçekler bulunmaktadır. Kapalı kompozisyonda tasvir edilmiş olan eserde, vazo resmin merkezinde yer almaktadır. Belirli bir çiçek tasvir edilmemiştir, daha çok sanatçı hayalinde canlandırdığı çiçekleri resmetmiştir. Sıcak renklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı eserde, çiçekler enlemesine uzanmıştır.

Katalog no: 108

Eser adı: Vazoda Çiçekler

Boyutu: 83x52 cm.

Yeri: Şaika Turan

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 116

Tanım: Bir natürmort resmidir. Kahverengi fon önünde, bir vazo içerisinde çiçekler bulunmaktadır. Kapalı kompozisyonda tasvir edilmiş olan eserde, vazo resmin merkezinde yer almaktadır. Vazo içerisindeki çiçeklerin bazılarının yaprakları aşağı sarkmaktadır. Belirli bir çiçek tasvir edilmemiştir, daha çok sanatçı hayalinde canlandırdığı çiçekleri resmetmiştir.

Katalog no: 109

Eser adı: -

Boyutu: 126x93 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004, 8

Tanım: Yeşil düz bir fon üzerinde koyu siyaha yakın yeşil tonunda, dikey uzanan diyagonal hareketin olduğu, birbirine sarılmış dallar görülmektedir. Son derece sadeleştirerek tasvir edilen bu çalışmada sanatçının neredeyse soyuta ulaştığı görülmektedir. Eser yeşil renginin üç tonu kullanılarak tamamlanmıştır.

Katalog no: 110

Eser adı: -

Boyutu: 46x22 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: M. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 127

Tanım: Sarı ve yer yer mavi rengin görüldüğü düz bir fon üzerinde, gövdelerinden ve yapraklarından ayrılmış çiçekler yer almaktadır. Resmin merkezinde kalın kahverengi bir dal dik bir şekilde uzanmaktadır. Dalın sağında ve solunda yuvarlak formda çiçekler bulunmaktadır. Sıcak ve soğuk renklerin pastel tonları kullanılmıştır. Kalın siyah konturlar ile çiçeklerin sınırları belirlenmiştir.

Katalog no: 111

Eser adı: -

Boyutu: 39x29 cm.

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: A. Ü. Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004, 22

Tanım: Siyah bir fon önünde, mavi bir zemin üzerinde yer alan beyaz bir vazo içerisinde çiçekler bulunmaktadır. Kapalı kompozisyonda yapılan eserde, vazo resmin merkezinde yer almaktadır. Siyah fon ile ön plana çıkan çiçeklerin formları yuvarlak ve geometriktir. Sıcak ve soğuk renkler kullanılmıştır. Detaylardan uzak oldukça sadeleştirilmiş bir çalışmadır.

Katalog no: 112

Eser adı: Çiçekli Dallar

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 136, Katalog Resim: 86

Tanım: Açık krem rengi bir fon üzerinde çiçekler yer almaktadır. Kalın bir gövde üzerinde irili ufaklı, farklı yönlerde dağılmış uzun ince, farklı renklerde çiçeklerdir. Resme hakim olan uzun, ince saplı çiçeklere zıt olarak, resmin merkezinde beyaz yuvarlak formlu bir çiçek dikkat çekmektedir. Sıcak ve soğuk renklerin pastel tonları kullanılmıştır.

3.7. SOYUTLAMALAR

Dikmen'in uzun sanat deneyimlerinin sonucu olarak ortaya koymuş olduğu eserlerden bir grubu da soyut çalışmalar oluşturur. Bu çalışmalarını "Abstre" ya da "Kompozisyon" olarak adlandıran sanatçı, hoşlandığı formları tekrarlayarak belli bir ahenk içinde kompoze etmiştir.

Soyut çalışmalar her ne kadar portre, natürmort ve peyzaj kompozisyonlardan uzakmış gibi görünse bile de Dikmen'in bu çalışmalarından yola çıkarak sadeleşme çabalarını daha da artırarak soyut kompozisyonlar oluşturmuş olduğu görülmektedir (Katipoğlu, 2000: 27).

Dikmen yapmış olduğu tüm çalışmalarındaki güçlü üslup özelliklerini yine soyut kompozisyon çalışmalarında da sürdürmüştür. Düz, özellikle siyah fon üzerinde ritmik bir şekilde yerleştirdiği yüz, dudak, el gibi insana ait, çiçek yaprak gibi bitkiye ait parçaları çağrıştıran motiflerle genellikle "Abstre" ya da "Kompozisyon" adını verdiği soyut çalışmalar yaptığı gibi konturlarla sınırlandırılmış alanlar üzerine farklı formların dağılımıyla da bir kompozisyon oluşturmuştur (Katipoğlu, 2000: 27). Bu çalışmaları Miro'nun çalışmalarına benzetilmiştir (Tansuğ, 1964:38).

Şükriye Dikmen'in sadeleştirme çabalarının en üst düzeye ulaşmış olduğu bu soyut kompozisyonlar yine sanatçının farklı bakış açısında uyumlu bir düzen içerisinde şekil bulmuştur. Belki de üzerinde durup çalıştığı eserlerinin soyutlaştırarak ve onlardan yolla çıkarak sentezlenmiş olduğu düşünülebilir. Çünkü yapıtlarına bakıldığında kullandığı formları bir araya toplamış olduğu görülür. Örneğin katalog no:33'de kullanmış olduğu portre etrafında yer alan yuvarlak formları ve Katalog no:113'de yer alan parçalanmış çiçek formu, Katalog no: 110' da bir ahenk içinde serpiştirilerek parçalanmış figür ile harmanlayıp abstre bir kompozisyon elde etmiştir.

Yine adeta manzara detaylarını anımsatan abstre çalışmalarında daha önceki peyzaj çalışmalarını anımsatmaktadır. Üzerlerine eklediği soyut formlarla kompoze etmiştir.

Dikmen resmettiği son derece sade peyzajlarından belki de yola çıkarak yeni bir kompozisyon türü oluşturduğu ve bunlara “abstre veya kompozisyon” adı verdiği bu soyut eserleri üretmiştir. Katalog no:114-117’de hem renk bakımından birbirleri ile benzerlik oluşturmakta hem de parçalara ayrılmış alanların yer alması ile bir benzerlik yaratmaktadır. Katalog no:109’da farklı şekillere bölünmüş bu alanların üzerlerinde formlar yerleştirilmiştir. Katalog no:76’da üst kısımda griye dönük bir renkte gökyüzü olabileceğini tahmin ettiğimiz ince düz bir alan bulunmaktadır ve katalog no: 117’de mora dönük yine ince düz bir alan görülmektedir. İki eserde de yeşilin tonları yer alırken yine her ikisinde beyaz çapraz bir form yer aldığı görülmektedir. Tüm bu resimlerde peyzaj resimlerine benzer alanlar oluşturulmuş ve bu alanların üzerine Dikmen’in belki de bir şeylerden yola çıkarak stilize ettiği formlar yerleştirilmiştir.

Bu karşılaştırmalardan yola çıkarak Dikmen’in bu kompozisyonları, daha önce resmetmiş olduğu eserlerinden ilham alarak oluşturduğunu tahmin edebiliriz.

“Abstre”, “Kompozisyon” adlı bu çalışmaları Dikmen’in sanat deneyimleri açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir. Dikmen bu çalışmalarında sanat anlayışını korkusuzca özetlemiştir. Onun bu işlerine baktığımızda arınmacı (purification) sanat anlayışının en üst düzeylere ulaştığı görülmektedir. Nurullah Berk’in de söylediği gibi Dikmen tekrarlamaktan korkmadığı motifleri ile orijinallığe tekliğe ulaşmış görünüyor (Berk, 1986: 7).

3.8. KATALOG

Katalog no: 113

Eser adı: Kompozisyon

Boyutu: 90x130 cm.

Yeri: Besi Cecan Koleksiyonu

Tarihi: 1974

Malzeme: -

Kaynak: İleri, 2000: 122

Tanım: Siyah bir fon üzerine dağılmış insan yüzleri, elleri, göz ve dudakları yer almaktadır. Ayrıca farklı formlar ve farklı büyüklükte daireler vardır. Ritmik bir şekilde dağılmış olan bu formlar birbirleri içinde renk ve form olarak uyumludurlar. İnsan uzuvlarının adeta kesilerek dağıtıldığı eserde fantastik bir kompozisyon oluşturulmuştur. Sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı eserde, siyah fonun üzerine dağıtılmış olan sıcak renklerin ve beyaz dairelerin siyah ile kontrastlığı dikkat çekicidir.

Resim no: 114

Eser adı: Kompozisyon

Boyutu: 32x65 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1980

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 148

Tanım: Eserin sağından soluna doğru çapraz bir şekilde uzanan çizgilerle farklı alanlara ayrılmış bölümler vardır. Bu alanlar birbirlerinden ayrı renklere boyanmış ve üzerlerine farklı formlar yerleştirilmiştir. Bu formların dağınık bir şekilde yerleştirilmesi resme hareketlilik vermiştir. Sıcak ve soğuk renklerden oluşan alanları beyaz kalın konturlar sınırlamaktadır.

Katalog no: 115

Eser adı: Kompozisyon

Boyutu: 32x65 cm.

Yeri: -

Tarihi: 1980

Malzeme: K. Ü.Y.

Kaynak: Özsezgin, 2004, 13

Tanım: Üst kısımda soldan sağa doğru eğik gelen düz mavi bir alan ve bu alanın altında düz sarı renkte bir fon üzerinde birbirlerinden farklı beş ayrı şekil yer almaktadır. Bu şekillerin sınırları siyah çizgiler ile çevrelendirilmiştir. Sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı eserde pastel tonlar hâkimdir.

Katalog no: 117

Eser adı: Abstre

Boyutu: 40x50 cm.

Yeri: Özlem – Haluk Perk Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: K. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 147

Tanım: Eserin üst kısmında düz mor bir alan, onun altında ise yeşilin farklı tonlarının olduğu dört parçaya ayrılmış başka alanlar yer almaktadır. Bu alanları sınırlandıran beyaz çapraz bir şekil vardır. Bu şeklin sınırlandığı alanların içinde birbirlerinden farklı formlar bulunmaktadır. Eserdeki her bir form siyah kalın konturlar ile çevrelendirilmiştir. Sıcak ve soğuk renklerin birlikte kullanıldığı eserde zemin soğuk renklerden oluşurken, üzerinde bulunan şekiller kırmızı, sarı ve turuncu gibi sıcak renklerden oluşmaktadır. Eserde kullanılan kontrplağın kendine has dokusu inceltirilerek kullanılan boyanın altında kullanılmasıyla esere farklı bir doku kazandırılmıştır.

Katalog no: 118

Eser adı: Abstre

Boyutu: 100x100 cm.

Yeri: Fatoş Saka Koleksiyonu

Tarihi: -

Malzeme: D. Ü. Y.

Kaynak: İleri, 2000: 146

Tanım: Eserde siyah, ince konturlar ile sınırlandırılmış ve düz bir şekilde boyanmış alanlar görülmektedir. Resmin orta kısımlarından beyaz bir form inerek resmi ikiye bölmektedir. Bu beyaz formu resmin sağındaki yuvarlak beyaz form desteklemektedir. Sıcak renklerden turuncu, soğuk renklerden yeşil ve morun kullanıldığı eserde zıt renklerin uyumu yakalanmıştır. Formlar ince siyah konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Katalog no: 119

Eser adı: Kompozisyon

Boyutu: -

Yeri: -

Tarihi: -

Malzeme: -

Kaynak: Berk ve Tansuğ, 1986: 154

Tanım: Siyah düz bir fonun üzerinde resmin yüzeyine dağılmış çeşitli formlar görülmektedir. Eserin üst kısmında iki çift göz, sağında bir dudak onun yanında ise el figürü bulunmaktadır. Bu figürler arasında ise çiçeğe ve bitkiye benzer şekiller yer almaktadır. Bu formların resmin yüzeyinde, dağınık bir şekilde bulunması esere hareketlilik kazandırmıştır. Kırmızı, yeşil ve sarı renklerdeki şekiller siyah fon üzerinde ön plana çıkmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri çözümleme tekniklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Türk Resim Sanat Tarihinde, farklı üslubu ile ayrı bir yere sahip olan, 20. yüzyıl çağdaş kadın sanatçılarımızdan biri olan Şükriye Dikmen'in, sanatını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada araştırma modeli olarak doküman incelemesi yapılmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Dokümanlar, nitel araştırmada etkili şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Şimşek ve Yıldırım, 2011: 188).

4.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Şükriye Dikmen'in sanat anlayışı ve çalışmaları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Dikmen'in üslubunun belirginleştiği 1940- 1950'li yıllarda Türkiye ve Paris'teki sanat ortamı, Dikmen'in hayatı ve sanat eğitimi, sanat anlayışı ve üslubu, eserlerinde etkilerinin görüldüğü düşünülen ressamlar ve katalog kısmından oluşmaktadır. Örneklem yöntemi olarak amaçlı örneklemeden, maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2011: 188). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden, maksimum çeşitlilik örnekleme ise amaç doğrultusunda göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu

örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:108). Bu bağlamda Şükriye Dikmen'in açmış olduğu kişisel sergilerden aldığı yorumlar, çalışmalarında etkilerinin görüldüğü düşünülen sanatçıların eserleri karşılaştırılarak incelenmesi, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine örnek oluşturur. Araştırma sonucunda çıkabilecek bulgular ve sonuçlar, başka yöntemlerle ulaştığımız sonuçlara oranla daha zengin olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:109).

4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada verilerin toplanması amacıyla nitel araştırmada en yaygın kullanılan yöntemlerden doküman incelemesinde kullanılan veri toplama aracı olarak kitap, dergi, makale, yayınlanmamış tezler, internet, fotoğraf kullanılmış ve beş aşamada yapılmıştır.

4.4. VERİ ÇÖZÜMLEME TEKNİKLERİ

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. *“Betimsel analize göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanır. Betimsel analizde gözlenen ya da görüşülen bireylerin görüşlerini daha çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir”* (Yıldırım ve Şimşek, 2011:224). Bu bağlamda, araştırma belirlenen başlıklara ayrılarak incelenmiştir.

İncelenen dokümanlar sadece bir ek veri kaynağı olarak değil, tek başına bir araştırmada tüm veri setini oluşturabilmektedir. Dokümanlar dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

1) Analiz edilen veriden örneklem seçme: Araştırma doküman incelemeye dayalı olduğundan tüm doküman verisinin bir bütün olarak analize konu olması mümkün değildir. Bu nedenle, eldeki veri setinin içinden bir örneklem oluşturulur. Bu

durumda öncelikle bunlar arasından belirli bir örneklem yöntemi kullanarak bir grup doküman seçilebilir ya da kitaplarda kapsanan her konunun araştırmaya dahil olması yerine belirli konu ve üniteler araştırmada kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:197). Bu bağlamda, araştırmada kaynaklardan ilgili bölümler dahil edilmiştir.

2) Kategoriler geliştirme: Kategoriler araştırmacı tarafından önceden oluşturulmuştur ve araştırmanın amacını yansıtır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:197). Araştırmanın amacına yönelik dönemler ve sanatçının üslup özellikleri incelenirken teknik biçim, konu, modeller gibi kategoriler geliştirilmiştir.

3) Analiz birimini saptama: Araştırma amacına bağlı olarak karakter ve kişi analiz birimi seçilmiştir. Karakter ve kişi, bir analiz birimi olarak çoğunlukla kullanıldığı doküman türlerinde roman, tiyatro, dizi, film olabileceği gibi; sanat, tarih, edebiyat konularında yazılmış materyal ve ders kitapları da olabilir. Bu bakımdan analiz birimi, seçilen kategoriye uyan kişi ya da kişileri içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:199). Doküman türlerinde kişi olarak ise “Şükriye Dikmen” seçilmiştir.

4) Sayısallaştırma: Dokümanlardan elde edilen verinin mutlaka sayısallaştırma ve nicelleştirme gerekmeyebilir. Araştırmacı, saptadığı kategoriler ve analiz birimi doğrultusunda analizden sonra bulduğu sonuçları rahatlıkla düzyazı şeklinde de rapor edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:197). Dolayısıyla araştırmada eserler düzyazı olarak incelenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR ve YORUM

Cumhuriyet öncesi Türk resmine baktığımızda resim eğitiminin sınırlı ve kadınlar içinse oldukça zor olduğu görülmektedir. Öyle ki Cumhuriyet öncesi kadın ressamlarımızın sayısı oldukça azdır. Cumhuriyetle beraber gelen yenilikler kadına yeni haklar kazandırmış ayrıca sanata verilen önem artmıştır. Bu gelişmelerle beraber kadın ressamlarımızın sayısı artmaya başlamıştır. Fakat bu artış yinede bugüne göre oldukça azdır.

Akademideki ve akademi dışındaki ressamlarımızın yurt dışına gidip orada eğitim alma hayalleri 1950'lere dek sürmüştür. Yine yurt dışına eğitim için giden ressamlarımıza baktığımızda kadın ressam sayısı oldukça azdır. Bu şartlara rağmen Dikmen, 1940-1950'lili yıllarda Paris ve Türkiye'de sanat eğitimi alma şansına sahip olmuş nadir kadın ressamlarımızdandır.

Dikmen'in üslubunun geliştiği yılların eğitim aldığı tarihler olduğu görülmektedir. O dönemdeki sanat olaylarından etkilenerek sanat anlayışını oluşturmuştur. 1940-1950'li yıllar ressamların özgürleştiği ve bireyselliklerini ortaya koymaya başladığı yıllardır. Kuralcı anlayışlara yapılan baş kaldırılarla birlikte figüratif stilizasyonlar, soyut eğilimler başlamıştır.

Dikmen'in sanatını incelediğimizde döneminin sanat anlayışlarını birebir sanatına yansıttığı görülür. Dikmen figürlerinde stilizasyonlara başvurmuş hatta üslubunun mihenk taşı olan sadeleştirme ile bazı eserleri soyuta ulaşmıştır. Ayrıca Dikmen, dönemin sanat hareketlerine katılmadan sanatında bireysel bir çabaya girmiş olduğu görülmektedir.

Şükriye Dikmen'in kişisel sergilerini açmaya başladığı yıllar (1953- 1957) Türkiye'deki sanat piyasasının yeni yeni bağımsızlaştığı ve özel galerilerin sayılarının artmaya başladığı yıllardır. 1950'den sonra açılan galerilerde özellikle

yeni üslup hareketlerini tanıtmaya çabasına girdikleri görülmektedir. Bu açıdan baktığımızda dönemin zor piyasa şartlarına rağmen Dikmen'in yurt dışı ve yurt içi birçok galeri ve mekânda kişisel sergiler açmasından dolayı dönemin birçok sanatçısına göre şanslı ve imkânlarının geniş olduğunu söyleyebiliriz.

Bunun yanı sıra sergilerinin tarihlerine bakıldığında sık aralıklarla sergi açmamış olduğu görülmektedir. Bu durumun, ilk başta Dikmen'in kendini unutturmama çabasına girmemesinden ve onun mütevazı bir yaşam sürmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Fakat onun dönemine göre olan imkânlarını göz önünde bulundurduğumuzda belki de bu tarihlerin arasının uzamasının sebebinin sanatçının imkânlarının iyi olması nedeniyle sanatını bir ticari gelir yaratmak için değil de zorunlu bir hal dışında resim yapmasından olabileceği şeklinde de yorumlayabiliriz. Öyle ki Tansuğ bir yazısında, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından 1980'li yıllara kadar Avrupa ve Amerika'ya batı sanatını yerinde görmek için, kendi imkânlarını kullanarak giden ve varlıklı kesimden gelen sanatçılar arasında Şükriye Dikmen'i de göstermiştir.³⁹

Dikmen, diğer ressamlardaki gibi üslupsal dönemlere sahip olmamıştır. Onun eserlerini kronolojik bir sıra ile incelediğimizde üslupsal bir değişme göstermemiş olduğunu görülmektedir. Bu nedenledir ki sanatçı kararlı üslubuyla anılmaktadır.

Dikmen'in resimlerine baktığımızda en çok portre çalışmış olduğunu görmekteyiz. İncelediğimiz altmışaltı portrenin, otuz yedisi cepheden, yirmi ikisi dörtte üç profilden, dördü ise profilden resmedilmiştir. Yine otuz altısı boynuna kadar, on beşi omuzlarına kadar, onu ellerine kadar ve beşi göğsüne kadar tasvir edilmiştir. Kırk altı portresi düz fon önünde, yirmi portresi çiçeklerin ve dalların olduğu fon önünde resmedilmiştir.

Bu incelemelerden yola çıkılarak sanatçının portrelerini genellikle cepheden, boynuna kadar ve düz bir fon önünde resmetmeyi tercih ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca elli altı kadın portresi yer alırken sadece on erkek portresine rastlanılmıştır.

³⁹ Tansuğ, S. (1988). Türk Resminde Yeni Dönem. İstanbul: Remzi Kitabevi: 41

Yine portreleri genellikle genç yaştaki insanlardır. Sadece bir kız çocuğu ve yaşlı bir kadın portresi resmetmiştir. Buradan da Dikmen'in portrelerinin genç kadın portreleri olduğunu çıkarabilmekteyiz.

İncelediğimiz on iki peyzaj resminden altısı yol, biri deniz temalı olduğu ve bu çalışmaların geneline baktığımızda canlı renklerin tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca sanatçının en çok yol temasını konu aldığı ve doğanın sanatçı üzerindeki etkisinin enerji verici olduğu söylenebilir.

Yine peyzajlarında sıklıkla gördüğümüz ağaç figürünün yapraksız oluşu dikkat çekicidir. Sanatçı resmettiği ağaçlarda yaprak kullanmamış sadece natürmortlarında ağaçlarda iri birkaç yaprak tasvir etmiştir. Bu eğilimi, belki de sanatçının aşırı sadelik anlayışı sonucunda ağaç yapraklarını detay olarak görüp onlardan arındırmak istemesinden kaynaklanmış olabileceği akla gelmektedir.

Sanatçının incelediğimiz otuz dört natürmort çalışmasından; on üçü vazo ya da saksıda çiçekler, dokuzunda düz bir fon üzerinde yer alan çiçekler, yedisinde ise iri ağaç dalları resmetmiştir. Üç çalışmasında da kuş tasviri yer almaktadır. Bu bağlamda sanatçının natürmortlarında en çok vazo ya da saksıda resmedilen çiçekler ve düz bir fon üzerinde adeta bir motifi andıran çiçekler resmetmeyi tercih etmiş olduğu görülmektedir. Ayrıca onun çiçekleri doğada var olmayan, tamamen kendi hayalinde oluşturduğu çiçeklerdir.

Sanatçının "abstre ve kompozisyon" adını verdiği yedi çalışmasını incelediğimizde ise üç çalışmasında siyah fon üzerine canlı renklerde resmedilmiş formlar yer alır. Dördü ise farklı alanlara bölünerek düz canlı renklere boyanmış alanlarda çeşitli formlar vardır. Bu kompozisyonlarda daha önceki resimlerinde kullandığı formları düz bir fon üzerinde dağıtmış olduğunu görürüz. Ayrıca bu eserlerinin bazısında insan uzuvlarına rastlanmaktadır. Sanatçının bu gruptaki resimlerine bakıldığında, daha önceki çalışmalarını soyutlayarak çeşitli kompozisyonlar oluşturduğu söylenebilir.

Çalışmaların tümüne bakıldığında hepsinin ortak özellikleri olarak, sadeleştirme, iki boyutluluk, siyah konturlar ile yapılmış keskin hatlar, kuralsız perspektif dikkat çekmektedir.

5.1. SONUÇ

Şükriye Dikmen Güzel Sanatlar eğitimine başlamadan önce beş yıl kadar Galata'daki Merkez Bankası'nda çalışmış, fakat sanata olan ilgisini daha fazla engelleyemeyerek 1940'da Güzel Sanatlar Akademisine kaydını yaptırarak sanat serüvenine başlamıştır. Çağdaşları gibi Şükriye Dikmen de sanatını geliştirmenin yolunun Paris'ten geçtiğini düşünmüş ve Türkiye'deki sanat eğitiminin hemen ardından Paris'e gitmiştir. Kendi imkânları ile gittiği Paris'te atölye ve sanat tarihi eğitimi alarak sanatını geliştirmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra ilk kişisel sergi deneyimini Paris'te yaşayan sanatçının eserleri anıtsal, Türkiye'deki ilk sergisinde ise onun sanatı samimi ve içten bulunmuştur.

Üslubunun gelişiminde döneminin sanat olayları, sanat hareketleri, eğitim aldığı hocalarından ve kendi sanatına yakın bulduğu bazı ünlü sanatçılardan etkiler bulunmaktadır. Fakat eserleri incelendiğinde; sanatında bir öykünme olmadığı anlaşılmakta ve sanatçının bu etkileri kendi içinde özümseyerek özgün bir sanat anlayışı geliştirdiği görülmektedir.

Sanatçı resimlerinde tema olarak sınırlı konuları ele almıştır. Portreler, peyzajlar ve natürmortlarını sübjektif bir şekilde tasvir etmiş, belki de onun üslubunu farklı kılan, kendine has yorumlarıdır. Dikmen'in üslup özelliklerinden en belirgin olanı sadeliktir. Sadelik, kendine has portrelerinde, natürmortlarında, peyzaj ve soyutlamalarında vazgeçilmez bir anlayış olmuştur.

Eserlerine kronolojik bir sırayla baktığımızda Şükriye Dikmen'in üslubunda değişimlerin olmadığı, aynı üslubu sanat hayatının sonuna kadar sürdürdüğü görülür. Bu nedenledir ki sanatçı hep "istikrarlı" olarak anılmıştır.

Öte yandan Şükriye Dikmen'in sanat hayatına eleştirel bir bakış ile baktığımızda, onun kendini tekrarlayan eserlerinin sanatçının üretkenliğini sınırladığı ve neredeyse öğrencilik yıllarından beri birkaç farklı kompozisyon dışında yeni bir şey ortaya koyamamış olduğu görülmektedir. Sanatçı, en çok eser verdiği portrelerin de bile farklı kesimden insanları ele almamış, bulunduğu çevrenin dışına çıkma gereği duymayarak hep aynı şehir insanlarını ve bakımlı kadınları konu edinerek onları hep benzer kompozisyonlarda resmetmiştir. Bu şekilde bakıldığında sanatçının hep yakınındaki insanları resmetmiş olduğunu anlaşılmaktadır.

Dönemi için farklı sayılabilecek üslubu ile ilk başta dikkat çekse de ilerleyen yıllarla birlikte sanatına olan ilgi azalmıştır. Buna sanatçının sergi sayısını azaltması ve üslubundaki farklılığın, yerini bir durağanlığa bırakması neden olmuştur. Öyle ki sanatçı hakkında yapılan yorumlar bile hep aynı kalmıştır.

Ancak, değiştirmedığı üslubuyla döneminin yenilikçi anlayışı içinde oldukça başarılı görülen Dikmen, korkmadan ve sıkılmadan tekrarladığı konularıyla 1980'lerin ortalarına kadar Türkiye sanat ortamında aktif olmuştur. Onun eserleri önemli koleksiyonerler ve müzelerde yer almaktadır. Şükriye Dikmen, Türk resminde bağımsız bireyselleşme çabaları içinde bulunan ve stilize figüratif eğilimler gösteren Türk sanatçıları arasında gösterilmekte ve bugün "20. yüzyıl çağdaş kadın ressamlarımız" arasında anılmaktadır.

KAYNAKÇA

Anbarpınar, E. (2012). *Türk Resminde Melankoli (1960-1980)*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Resim- İş Eğitimi Bilim Dalı, Sivas.

Antmen, A. (Ed.). (2012). *Sanat ve Cinsiyet- Sanat Tarihi ve Feminist Eleştiri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Antmen, A. (2005). *Türk Resminde Yeni Arayışlar (1960-1980)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Programı, İstanbul.

Akçaoğlu, Z. (2010). Bir Kadın Sanatçı Şükriye Dikmen. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi* (Cilt 3). Sayı:11, 22-26

Yasa Yaman, Z. (2006). Ötekinin varlığı: Her resim bir öykü anlatır/ Modern Türk sanatında kadının imgesel dönüşümü. İçinde Akkoyunlu, B. (Ed.). *Kadınlar, Resimler, Öyküler “Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde “kadın” imgesinin dönüşümü”* . (ss. 8-85). İstanbul: Promat Basım ve Yayıncılık.

Arnheim, R. (2012). *Görsel Düşünme*. Ögdül, R. (Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Artam, O. (Ed.). (2013). *Artam Global Art& Design*, sayı:22, 66

Artun, A. (2003). Desen Bir Bütün, Öncesi Sonrası Yok...(Tiraje Dikmen’le, Doğu Batı, Resim- Desen, Uzaklıklar- Yakınlıklar Üstüne Bir İlkbahar Konuşması)
<http://www.aliartun.com/content/detail/35> adresinden 13 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

Artun, D. (2007). *Paristen Modernlik Tercümeleeri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Azeri, N. Modernleşme Sürecinde Kadın Ressamlar.

<http://www.nazanazeri.com.tr/m.aspx?id=1&lang=0> adresinden 13 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir.

Başkan, S. (2002). *Cumhuriyet Döneminde Sanat*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Bayav, D. (2011). 19. yüzyıl Sonu ve 20. yüzyıl Başında Kadın Ressamlarımız. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 29, 15-25*

Batur, E. (2000). Şükriye Dikmen'in Yolu. İçinde C. İleri (Yaz. Haz.) *Şükriye Dikmen* (ss.6-8). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

Berger, J. (2012). *Görme Biçimleri*. Salman, Y. (Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Berk, N. (1983, Mayıs). Ressam Şükriye Dikmen. *Sanat Çevresi, sayı: 55, 10*

Berk, N. (1986). Doğu Minyatürlerini Hatırlatan Bu Resimlerine Dikmen'in İç Dünyası Var. İçinde *Şükriye Dikmen*. (ss. 7-9). İstanbul: Ezgi Ajans Reklamcılık Yayıncılık.

Berk, N. - Özsegin, K. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Boydaş, N. (2007). *Sanat Eleştirisine Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Demirbulak, A. (2007). *Çağdaş Türk Resminde Otoportre*. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Sanatı Anabilim Dalı Doktora Programı, Doktora Tezi, İstanbul

Dikmen, Ş. (1983, Mayıs). Resimlerim Üzerine... *Sanat Çevresi, sayı: 55, 4- 5*

Elibal, G. (1983, Mayıs). Şükriye Dikmen Olgusu. *Sanat Çevresi, sayı: 55, 8- 9*

Erden, O. (2012, Nisan). 19. yüzyıldan 1960'a kadar Türk Resim Sanatı Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey. *Tempo Dergisi*. 92- 105

Erden, O. (2013). 1863'ten Günümüze Modern ve Çağdaş Sanat. *Tempo Dergisi*. 14-18

Ersoy, A. (1996). *Günümüz Türk Resim Sanatı (1950' den 2000'e)*. İstanbul: Bilim Sanat Galerisi.

Ersoy, A. (2004). *500 Türk Sanatçısı Plastik Sanatlar*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Gören, A. K. (2002). *Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Türk Resim Sanatı*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Gül, E. (2008). Modigliani.

<http://www.lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR§ionID=6&articleID=308&bhcp=1> 25 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.

Gültekin, G. (1992). *Batı Anlayışında Türk Resim Sanatı*. Ankara: Ajans Türk Matbaacılık.

Gürak, H. G. (2004). *Ressamlar "Türk ve Dünya Ressamları"* (Cilt 1-2). İstanbul: Güçlü Eğitim Hizmetleri ve Matbaacılık A.Ş.

Güvemli, Z. (1987). *Resim Sanatı ve Türk Resmi*. Ak Yayınları Sanat Kitapları Serisi:11.

Günyaz, A. (2000). Bir eski zamanlar ustasını, Şükriye Dikmen'i yitirdik. *Türkiye'de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi*, 34-35

Giray, K. (1997). *Şükriye Dikmen*. Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kâtipoğlu, H. (2000). Şükriye Dikmen'in Sanatı ve Yaşamı Üzerine. İçinde İleri, C. (Yay. Haz.) *Şükriye Dikmen* (ss. 10-28). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

Koçak, O. (2009). *Modern ve Ötesi "Elli yılın sanatına kenar notları"*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Köksal, A. (1987). Dikmen'in Yeni Sergisi. Milliyet Arşiv, 11
<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=%C5%9E%C3%BCkriye%20dikmenin%20yeni%20resimleri&isAdv=false> adresinden 15 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.

Köksal, A. (1989). Şükriye Dikmen. Milliyet Arşiv, 10
<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=%C5%9F%C3%BCkriye%20dikmen&isAdv=false> adresinden 15 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.

İskender, K. (1988). Türk Resminin Dünü Bugünü ve Geleceği.
<http://www.tamsanat.net/yayinlar/makale.php?post=23> adresinden 22 Ağustos 2013 tarihinde edinilmiştir.

İpşiroğlu, N. (2010). *Görsel Sanatlarda Alımlama ve Sanatlararası Etkileşim*. İstanbul: Hayalbaz Kitapçılık.

Ödekan, A. (2011). İmgenin Dönüşümü. İçinde Eşkinat, E. (Ed.) *Hayal ve Hakikat*. (ss.56-65) İstanbul: İstanbul Modern.

Özer, S. (2007). İlk Bohem: Amadeo Modigliani.
<http://lebriz.com/pages/lstd.aspx?articleID=174§ionID=2&lang=TR&bhcep=1> İlk Bohem: Amadeo Modigliani/ Sancar Özer adresinden 14 Mart 2013 Tarihinde edinilmiştir. 1-8.

Özsezgin, K. (2004). *Şükriye Dikmen kataloğu*. İstanbul: Kare Sanat Galerisi.

Partanaz, P. (2007). *Resim Sanatında 19. Yüzyılın Sonundan Günümüze Kadar Portre*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat dalı Resim Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Pehlivanoglu, B. (2011). Kadın, Eğitim ve Sanat. İçinde Eşkinat, E. (Ed.) *Hayal ve Hakikat*. (ss. 42-55). İstanbul: İstanbul Modern.

Rona, Z. (1997). Şükriye Dikmen. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* (1.cilt). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Şükriye Dikmen Katalogu. (Aralık 1993). İstanbul: Ünal Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Tansuğ, S. (1997). *Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Tansuğ, S. (2012). *Çağdaş Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tansuğ, S. (2000). Şükriye Dikmen’de Üslubun Yalın Hakikatleri. İçinde C. İleri (Yay. Haz.) *Şükriye Dikmen* (ss.29-30). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

Tansuğ, S. (1983). Şükriye Dikmen’in Resimleri Üzerine. *Sanat Çevresi*, sayı: 55, 6-7

Tansuğ, S. (-). *Türk Resim Sanatında “Figüratif” Gelişme*. Türkiye Turizm Yatırım ve Dış Ticaret Bankası A.Ş. Kültür Hizmeti.

Tansuğ, S. (1988). *Türk Resminde Yeni Dönem*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tansuğ, S. (1986). Şükriye Dikmen'in Üslubu ve Sanat Yaşamı Üzerine Bir İnceleme. İçinde. *Şükriye Dikmen*. (ss. 11-41). İstanbul: Ezgi Ajans Reklamcılık Yayıncılık.

Temizyürek M.(2007). Academie Julian'da Öğrenci Olmak.

http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=6942 adresinden 03 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.

Tollu, C. (1983). Şükriye Dikmen'in Sergisi'nde. *Sanat Çevresi*, sayı: 55, 11

Turanlı, P. (2009). Alex Katz: Fırça Darbelerini Düşünce Hızıyla Yarıştıran Sanatçı. <http://lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR&articleID=611&bhcp=1> adresinden 11 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

Türe, A. (2002). *1940'dan Sonra Türk Resminde Toplumsal Gerçekçilik*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Varol, N. (2004). 14. Tüypap Sanat Fuarı Eczacıbaşı Sanal Müze Eğitim Projesi ve Fuar Değerlendirmesi. <http://www.sanalmuze.org/etkinlikler/nvmetin04.htm> adresinden 25 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

Yasa Yaman, Z. 1950'li Yılların Sanatsal Ortamı ve "Temsil" Sorunu-1. <http://www.sanalmuze.org/paneller/Mtskm/081950.htm> adresinden 03 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

Yeşim, N. (1965). Başarılı bir Ressam: Şükriye Dikmen, Tabloları Müzeye Giren Ressam. Milliyet hafta sonu ilavesi, 11

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=%C5%9F%C3%BCkriye%20dikmen&isAdv=false> adresinden 12 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

1940 Sonrası Fransa'da Sanat Ortamı.

<http://theearthhistoryjournal.blogspot.com/2011/02/1940-sonras-fransada-sanat-ortam.html> adresinden 21 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir.

1940 Sonrası Türk Resminin Genel Çizgileri.

<http://www.turkresmi.com/klasorler/1940sonrasi/> adresinden 10 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.alexkatz.com/home> adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

http://www.alexkatz.com/pop_up_image/editions/00282 adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

http://www.alexkatz.com/print_archive adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

http://www.beyazart.com/images/works/big/work_14640.jpg adresinden 01 Mayıs 2013 tarihinde edinilmiştir.

http://www.beyazart.com/images/works/big/work_15107.jpg adresinden 05 Mayıs 2013 tarihinde edinilmiştir.

http://www.beyazart.com/images/works/big/work_12403.jpg/ adresinden 05 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://lebriz.com/pages/lst.aspx?articleID=174§ionID=2&lang=TR&bhcep=1> İlk Bohem: Amadeo Modigliani/ Sancar Özer (sayfa 3) adresinden 25 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.

<http://lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR&articleID=611&bhcp=1> adresinden 21 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir.

Moderlesmis Sesli Hizmetler Yan Sanayi-i- Şükriye Dikmen.
<https://soundcloud.com/at-lkunst/moderlesmis-sesli-hizmetler-5> adresinden 25 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

<https://news.brown.edu/features/2012/05/finne-Modigliani> adresinden 13 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.kuman-art.com/resim/sukriye-dikmen.html> adresinden 13 Mayıs 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://pictify.com/39530/joan-miro-ciphers-and-constellations-in-love-with-a-woman> adresinden 28 Şubat 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.sanalmuze.org/etkinlikler/image/WYK0406.htm> adresinden 16 Nisan 2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.wikipaintings.org/en/amedeo-modigliani/marie-daughter-of-the-people-1918-Modigliani> adresinden 11 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir.